

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Onur GÖK

YÖRE HALKININ YAŞAM KALİTESİ, MEMNUNİYET VE TURİZM GELİŞİMİNİ
DESTEKLEME NİYETİ KAPSAMINDA TURİSTİK FESTİVALLERİN İNCELENMESİ

Turizm Yönetimi Ana Bilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2023

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Onur GÖK

YÖRE HALKININ YAŞAM KALİTESİ, MEMNUNİYET VE TURİZM GELİŞİMİNİ
DESTEKLEME NİYETİ KAPSAMINDA TURİSTİK FESTİVALLERİN İNCELENMESİ

Danışman

Doç. Dr. Özgür YAYLA

Turizm Yönetimi Ana Bilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2023

Akdeniz Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Onur GÖK'ün bu çalışması, jürimiz tarafından Turizm Yönetimi Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Doç. Dr. Gözde Seval ERGÜN (İmza)

Üye (Danışmanı) : Doç. Dr. Özgür YAYLA (İmza)

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Emrah ÖRGÜN (İmza)

Tez Başlığı: Yöre Halkının Yaşam Kalitesi, Memnuniyet ve Turizm Gelişimini Destekleme Niyeti Kapsamında Turistik Festivallerin İncelenmesi

Onay : Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Tez Savunma Tarihi : 13 / 07 /2023

Mezuniyet Tarihi : 27 / 07/ 2023

(İmza)
Prof. Dr. Engin KARADAĞ
Müdür

AKADEMİK BEYAN

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Yöre Halkının Yaşam Kalitesi, Memnuniyet ve Turizm Gelişimini Destekleme Niyeti Kapsamında Turistik Festivallerin İncelenmesi” adlı bu çalışmanın, akademik kural ve etik değerlere uygun bir biçimde tarafımdan yazıldığını, yararlandığım bütün eserlerin kaynakçada gösterildiğini ve çalışma içerisinde bu eserlere atıf yapıldığını belirtir; bunu şerefimle doğrularım.

İmza

Onur GÖK

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

.... / / 2023

TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU BEYAN BELGESİ

Öğrenci Bilgileri	
Adı-Soyadı	Onur GÖK
Öğrenci Numarası	202052078013
Anabilim Dalı	Turizm Yönetimi
Programı	Tezli Yüksek Lisans
Danışman Öğretim Üyesi Bilgileri	
Unvanı, Adı-Soyadı	Doç. Dr. Özgür YAYLA
Yüksek Lisans Tez Başlığı	Yöre Halkının Yaşam Kalitesi, Memnuniyet ve Turizm Gelişimini Destekleme Niyeti Kapsamında Turistik Festivallerin İncelenmesi
Turnitin Bilgileri	
Ödev Numarası	2134489150
Rapor Tarihi	21.07.2023
Benzerlik Oranı	Alıntılar hariç: % 13 Alıntılar dahil: % 13
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE, Yukarıda bilgileri bulunan öğrenciye ait tez çalışmasının a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana Bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 95 sayfalık kısmına ilişkin olarak Turnitin adlı intihal tespit programından Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esaslarında belirlenen filtrelemeler uygulanarak yukarıdaki detayları verilen ve ekte sunulan rapor alınmıştır. Danışman tarafından uygun olan seçenek işaretlenmelidir: (X) Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşmıyor ise: Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporunun doğruluğunu onaylarım. () Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşıyor, ancak tez/dönem projesi danışmanı intihal yapılmadığı kanısında ise: Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporunun doğruluğunu onaylar ve Uygulama Esaslarında öngörülen yüzdelerle sınırlarının aşılmasına karşın, aşağıda belirtilen gerekçe ile intihal yapılmadığı kanısında olduğumu beyan ederim.	
Gerekçe:	
Benzerlik taraması yukarıda verilen ölçütlere uygun olarak tarafımda yapılmıştır. İlgili tezin orijinallik raporunun uygun olduğunu beyan ederim.	
Danışman Öğretim Üyesi Unvanı, Adı-Soyadı Doç. Dr. Özgür YAYLA İmza	

İÇİNDEKİLER

ŞEKİLLER LİSTESİ	iv
TABLOLAR LİSTESİ	v
KISALTMALAR LİSTESİ	vi
ÖZET	vii
ABSTRACT	viii
TEŞEKKÜR.....	ix
ÖNSÖZ	x
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM ETKİNLİK TURİZMİ

1.1. Etkinlik Kavramı.....	3
1.2. Etkinlik Türleri.....	5
1.2.1. Bölgeye Has Etkinlikler	9
1.2.2. Mega Etkinlikler	9
1.2.3. Büyük Etkinlikler	9
1.3. Etkinlik Turizmi.....	10
1.3.1. Etkinlik Turizmi Özellikleri	13
1.4. Festival Turizmi	15
1.4.1. Festivallerin Tarihsel Gelişimi	15
1.4.2. Festival Türleri	17
1.5. Festivallerin Etkileri.....	19
1.5.1. Festival Turizminin Yerel Halk Üzerindeki Kültürel Etkisi	20
1.5.2. Festival Turizminin Yerel Halk Üzerindeki Ekonomik Etkisi	21
1.5.3. Festival Turizminin Yerel Halk Üzerindeki Çevresel Etkisi.....	22
1.5.4. Festival Turizminin Yerel Halk Üzerindeki Sosyal Etkisi	23
1.6. Festivallerin Olumlu ve Olumsuz Etkileri	24
1.6.1. Festivallerin Olumlu Etkileri	25
1.6.2. Festivallerin Olumsuz Etkileri.....	25

İKİNCİ BÖLÜM

YÖRE HALKI YAŞAM KALİTESİ

2.1.	Yaşam Kalitesi Kavramı	27
2.2.	Yaşam Kalitesi Bileşenleri.....	28
2.3.	Yaşam Kalitesini Etkileyen Faktörler	28
2.3.1.	Yaşam Kalitesini Arttıran Faktörler	29
2.3.2.	Yaşam Kalitesini Azaltan Faktörler	29

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖRE HALKI FESTİVAL MEMNUNİYETİ

3.1.	Memnuniyet Kavramı	31
------	--------------------------	----

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TURİZM GELİŞİMİNDE YÖRE HALKININ ROLÜ

4.1.	Turizm Gelişiminde Yerel Halkın Rolü.....	34
4.2.	Yöre Halkı Tarafından Turizm Gelişimine Verilen Destek.....	36
4.3.	Yerel Halkın Festival Turizmi Ziyaretçilerine Bakış Açıları	38
4.4.	Sosyal Değişim Teorisi	38
4.5.	Duygusal Dayanışma	39

BEŞİNCİ BÖLÜM

YÖRE HALKININ YAŞAM KALİTESİ, MEMNUNİYET VE TURİZM GELİŞİMİNİ DESTEKLEME NİYETİ KAPSAMINDA TURİSTİK FESTİVALLERİN İNCELENMESİ

5.1.	Problem Durumu.....	41
5.2.	Araştırmanın Amacı.....	42
5.3.	Araştırmanın Önemi.....	44
5.4.	Teorik Altyapı.....	45
5.5.	Araştırma Yöntemi.....	47
5.5.1.	Araştırmanın Evreni ve Örneklemi	47
5.5.2.	Veri Analizi	48
5.5.3.	Araştırmanın Varsayımları	48
5.5.4.	Araştırmanın Sınırlılıkları	48
5.6.	Bulgular.....	49
5.6.1.	Katılımcıların Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular	49

5.6.2. Ölçeklere İlişkin Bulgular	50
5.6.3. Yapısal Modele Yönelik Doğrulayıcı Faktör Analizi.....	54
5.6.4. Hipotez Testleri	57
SONUÇ	59
KAYNAKÇA.....	65
ÖZGEÇMİŞ.....	80

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1.1 Etkinliklerin Genel Özellikleri	4
Şekil 1.2 Etkinliklerin Sınıflandırılmasındaki Faktörler	7
Şekil 1.3 Büyük Etkinliklerin Özellikleri	10
Şekil 1.4 Festivallerin sınıflandırılması.....	19
Şekil 2.1 Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi	27
Şekil 2.2 Yaşama Tatmininin 7 Farklı Bileşeni.....	28
Şekil 5.1 Hipotetik araştırma modeli	44
Şekil 5.2 Algılanan Festival Etkileri ve Festivale Verilen Destek	46
Şekil 5.3 Yol analizi sonuçları.....	57

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1.1 Etkinliklerin Sınıflandırılması.....	6
Tablo 1.2 Türkiye’de düzenlenen festivaller	17
Tablo 5.1 Yöre Halkının Demografik Özellikleri (n:402).....	49
Tablo 5.2 Katılımcıların Festivallerin Olumsuz Etkilerine İlişkin Bulgular (n:402)	50
Tablo 5.3 Katılımcıların Festivallerin Olumlu Etkilerine İlişkin Bulgular (n:402)	51
Tablo 5.4 Katılımcıların Yaşam Kalitesi Algılarına İlişkin Bulgular (n:402).....	52
Tablo 5.5 Katılımcıların Festival Memnuniyeti Algılarına İlişkin Bulgular (n:402).....	53
Tablo 5.6 Katılımcıların Festival Turizmi Gelişimini Desteklemelerine İlişkin Bulgular (n:402)	53
Tablo 5.7 Yapısal Model Doğrulayıcı Faktör Analizi Sonuçları.....	56

KISALTMALAR LİSTESİ

Çev.	: Çeviren
Der.	: Derleyen
Edt.	: Editör
Eds.	: Editörler
KTB.	: Kùltür ve Turizm Bakanlığı
ss.	: Sayfalar
TDK	: Türk Dil Kurumu
vb.	: Ve benzeri
vd.	: Ve diğerleri
YİGM	: Yatırım Ve İşletmeler Genel Müdürlüğü

ÖZET

Bu araştırma yöre halkının yaşam kalitesi, memnuniyet ve turizm gelişimini destekleme niyeti kapsamında turistik festivallerin incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Etkinlik turizmi kapsamı içerisinde Antalya ilinin Manavgat ilçesinde her yıl düzenlenen festivallerin yöre halkına olumlu ve olumsuz etkilerini belirlemektir. Düzenlenen bu festivallerin yöre halkının yaşam kalitesi üzerine etkileri, yöre halkının memnuniyeti ve turizm gelişimine destekleri, festivale dair görüş ve önerilerinin değerlendirilerek ortaya çıkabilecek sorunlara dikkat çekmesi araştırmanın bir diğer amacıdır.

Araştırmada kolayda örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Kullanılan örneklem yöntemi neticesinde yöre halkına anket uygulanmıştır. Anketler yüzyüze ve elektronik ortamda olmak üzere iki şekilde gerçekleştirilmiştir. Araştırma anketleri Manavgat destinasyonunda yaşayan 425 kişiden elde edilmiştir. Hatalı ve eksik doldurulan anketlerin çıkartılmasından sonra kalan 402 anket üzerinden araştırma analizleri gerçekleştirilmiştir.

Bu araştırmada festivallerin yöre halkı üzerindeki olumlu, olumsuz etkileri, yaşam kalitesi, festival memnuniyeti ve festival turizmine desteklemelerine ilişkin algıları arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Araştırma sonuçları özellikle festivallerin olumlu algılarının yaşam kalitesi, festival memnuniyeti ve festival turizmine desteklemelerine pozitif yönlü etki ettiğini göstermektedir. Gelecek çalışmalarda benzer değişkenlerin farklı destinasyonlar üzerindeki etkilerinin araştırılması literatürdeki boşluğun doldurulmasına yardımcı olabilir. Özellikle deniz kum güneş turizminden bağımsız daha çok kültür turizmi ya da gastronomi turizmi odaklı marka olmuş destinasyonlarda düzenlenecek benzer çalışmalar önemli görülmektedir. Araştırma sonuçları kapsamında alanyazında çalışan akademisyenlere, destinasyon yönetim örgütlerine ve turizm işletme yöneticilerine bir takım teorik ve pratik öneriler geliştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Festival, yöre halkı, memnuniyet, yaşam kalitesi, turizm gelişimini destekleme, Manavgat.

ABSTRACT

INVESTIGATION OF TOURISTIC FESTIVALS WITHIN THE SCOPE OF THE LOCAL PEOPLE'S QUALITY OF LIFE, SATISFACTION AND INTENTION TO SUPPORT TOURISM DEVELOPMENT

This research has been conducted to examine touristic festivals in the context of local people's quality of life, satisfaction and intentions to support tourism development. Within the scope of event tourism, it is to determine the positive and negative effects of the festivals which are organised every year in Manavgat district of Antalya province on the local people. It is another aim of the research to draw attention to the problems that may arise by evaluating the effects of these festivals on the quality of life of the local people, the satisfaction of the local people and their support for tourism development, their opinions and suggestions about the festival.

Convenience sampling method has been used in the research. As a result of the sampling method used, a questionnaire has been applied to the local people. The surveys have been carried out in two ways, face-to-face and electronically. Research questionnaires have been obtained from 425 people living in Manavgat destination. Research analyses have been carried out on the remaining 402 questionnaires after the removal of incorrect and incompletely completed questionnaires.

In this study, the relationships between the positive and negative effects of festivals on local people, their perceptions of quality of life, festival satisfaction and their support for festival tourism have been analysed. The results of the research indicate that especially positive perceptions of festivals have a positive effect on quality of life, festival satisfaction and support for festival tourism. In future studies, investigating the effects of similar variables on different destinations may help to fill the gap in the literature. In particular, similar studies to be conducted in destinations that are independent from sea, sand and sun tourism and have become a brand with a focus on cultural tourism or gastronomy tourism are considered important. Within the scope of the research results, a number of theoretical and practical suggestions have been developed for academicians working in the literature, destination management organisations and tourism business managers.

Keywords: Festival, local people, satisfaction, quality of life, supporting tourism development, Manavgat.

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans öğrenim hayatıma başlamamda çok büyük katkısı olan kıymetli hocam sayın Prof. Dr. Hacer BAKIR SERT'e, tez konumu belirlemede ve tez yazma sürecimde her daim desteğini ve samimiyetini esirgmeden yol gösteren, yanımda olan kıymetli tez danışmanım sayın Doç. Dr. Özgür YAYLA'ya teşekkürlerimi en içten dileklerle sunarım. Ayrıca yüksek lisans sürecimde desteğini hiçbir zaman esirgemeyen fakülte dekan yardımcım sayın Doç. Dr. Gözde Seval ERGÜN'e teşekkürü bir borç bilirim.

Hayatım boyunca verdiğim kararlara saygı duyarak her zaman bana destek olan ve her daim varlıklarını hissettiğim kıymetli anne ve babama, bu süreçte bana anlayış göstererek destek olan sevgili eşime ve benim birbirinden değerli öğrencilerime teşekkürlerimi sunarım.

Onur GÖK
Antalya, 2023

ÖNSÖZ

Dünyada turizm toplumsal bir olay olarak görüldüğü gibi festivallerde toplumsal bir olay olarak görülmektedir. Günümüzde etkinlik turizm kapsamında festivallerin turizme ve destinasyonlara fazlaca katkısı vardır. Öyle ki, bir destinasyonda düzenlenen farklı temadaki festivaller bölgenin gelişimi ve büyümesi için önem arz eder. Buna bağlı olarak yörenin kalkınmasına pozitif etkileri vardır. Festivaller gerçekleştirildikleri bölgeleri ekonomik refah, sosyal yapının desteklenmesi, kültürel gelişim, fiziksel altyapının iyileştirilmesi gibi birçok alanda etkilemektedirler. Festivallerin yapıldığı bölgeye katkısı ve bu bölgeler için önem arz etmesi yadsınamaz bir gerçektir. Düzenlenen festivaller destinasyonun çekiciliğini ve farkındalığını artırmıştır. Festival turizmi, turistlerin destinasyona ilgisini artırır ve yerel halkın turizm pazarına katılımını sağlayarak ekonomik, sosyal ve kültürel faydalar elde etmesine olanak sağladığı görülmektedir. Sosyal ve kültürel yaşamı zenginleşmesine katkı sağlayan festivaller, uluslararası, ulusal, bölgesel ve yerel turizm üzerinde etkiye sahiptir. Etkinlik turizmi kapsamında festivallerin planlanmasında yerel yönetimin yöre halkı ve tüm paydaşlarla eşgüdümlü çalışması, yapılacak olan organizasyonu daha başarılı kılacağı ve sürekliliği için pozitif bir güç sağlayacağı düşünülmektedir. Yerel halkın turizme yaklaşımı son derece önemlidir. Destinasyondaki yerel halkın turizme bakış açısı doğrudan olarak turizmi etkilemektedir. Aynı zamanda festival memnuniyeti ve sürdürülebilirliği turizm açısından önem arz etmektedir. Festivallerden algılanan kişisel faydaların festival gelişimine etki sağladığı ve itici güç olduğunu söyleyebiliriz.

Bu araştırma Antalya ilinin Manavgat ilçesinde her yıl düzenlenen festivallerin yöre halkına olumlu ve olumsuz etkilerini belirlemek amaçlı yapılmıştır. Yöre halkının turizme ve etkinlik turizmi kapsamında yapılan festivallere yönelik görüşleri ele alınmıştır. Yapılan çalışmaya bakıldığında festivallerin yöre halkına pozitif etki sağladığı ve bölgede yaşayan halk tarafından etkinlik turizmin kabul gördüğü söylenebilir. Turizm ve festival memnuniyeti hem destinasyona hem de yöre halkına olumlu katkılar sağladığı tespit edilmiştir.

GİRİŞ

Turizm bağlamında düzenlenen festivaller destinasyonlar için çekici bir unsurdur. Öyle ki, bir destinasyonda düzenlenen farklı temadaki festivaller bölgenin gelişimi ve büyümesi için önem arz eder. Ek olarak, yörenin kalkınmasına pozitif etkileri vardır. Zira festivaller turizmin on iki aya yayılmasını sağlayarak farklı ekonomik katkılar sunmaktadır. Ayrıca, festivaller turizm açısından dezavantajlı destinasyonların ekonomik, sosyal ve kültürel açıdan fayda elde etmesini sağlayarak bölgeler arası eşitsizliklerin giderilmesinde hayati rol oynadığı söylenebilir (Kim, Uysal ve Sirgy, 2013). Bu bağlamda festivaller ile destinasyonda fayda elde eden yöre halkı festivallerin düzenlenmesi ve geliştirilmesi noktasında daha istekli davranmaktadırlar (Andereck ve Nyaupane, 2011). Bu durum sosyal değişim teorisi ile açıklanabilmektedir. Sosyal değişim teorisine göre bir yörede yaşayan insanlar herhangi bir unsurdan gerek ekonomik gerek sosyal gerekse de kültürel açıdan fayda sağladıklarına inanmaları durumunda o unsurun gelişmesine destek vermektedir (Ap, 1992). Festivaller açısından değerlendirildiğinde festivallerin yöre halkına getirdiği faydalar sosyal değişim teorisi kapsamında incelenmesi mümkündür.

Türkiye’de düzenlenen festivaller incelendiğinde birçok destinasyonda, ilgili destinasyonun kültürünü yansıtan birçok farklı festival düzenlendiği söylenebilir (Yayla vd. 2019). Öte yandan dünyadaki festival organizasyonları ile mukayese edildiğinde ise Türkiye’deki festival turizminin gelişimine olan ihtiyaç göze çarpmaktadır. Zira birçok Avrupa ülkesinde dünya çapında marka haline gelen ve periyodik olarak düzenlenen festivallerde milyonlarca turist ağırlanmakta ve yöre halkına hatırı sayılır faydalar sunduğu görülmektedir. Örneğin Fransa’da düzenlenen Cannes Film festivali, İspanya’da düzenlenen San Fermin festivali, Almanya’da düzenlenen Oktoberfest bölgeye her yıl ciddi düzeyde gelir getirmektedir. Diğer taraftan, konum itibarıyla dezavantajlı olarak görülebilecek Güney Kore’de her yıl düzenlenen Çamur festivaline ciddi oranda katılım olmaktadır. Türkiye açısından değerlendirildiğinde ise nicel olarak düzenlenen festivaller fazla olmasına rağmen festivallere yönelik gösterilen ilgi beklenen düzeyde değildir.

Festival turizminin gelişiminde en önemli unsurlardan bir tanesi yöre halkının festivale ve festivale katılan turistlere yönelik tutumudur. Yöre halkının iş birliğinde düzenlenen festivaller hem kültürün daha iyi tanınmasına hem de tanıtılmasında daha etkili olacağı düşünülmektedir (Yayla, vd. 2019). Bu bağlamda bir yöredeki düzenlenen festivallerin algılarına yönelik yapılan çalışmalar, destinasyonlar arasında her geçen gün artan rekabete (Hassan ve Uşaklı, 2012) yönelik avantaj elde etme noktasında önemli olacağı söylenebilir.

Sonuç olarak bu çalışma destinasyonlar açısından oldukça önemli olarak görülen festivallerin yöre halkı tarafından nasıl algılandığını belirlemek amacıyla Manavgat destinasyonu örnekleminde yürütülmüştür. Ayrıca, festivallerin olumlu ve olumsuz algılarının festival memnuniyetlerini ve yaşam kalitelerini ne derece etkilediğı incelenmiştir. Son olarak, sosyal değışim teorisi bağlamında festival algılarının festival turizminin gelişimine ne derece destek verdikleri araştırılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

ETKİNLİK TURİZMİ

1.1. Etkinlik Kavramı

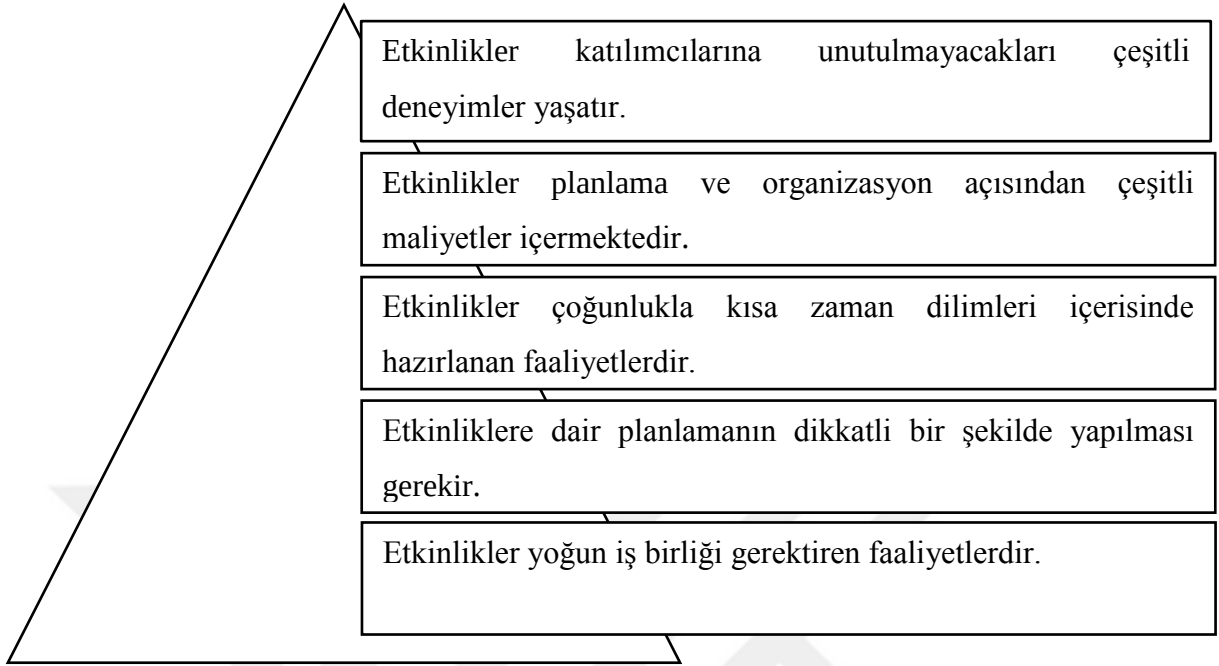
Etkinlik kavramının mahiyeti incelendiğinde birçok yazarın ilgili kavrama yönelik tanımlamaları olmuştur. Zira etkinlikler son yıllarda turizmde destinasyon pazarlama aracı olarak görülmeye başlamasıyla birlikte alanyazında çalışan akademisyenlerin ve araştırmacıların sıklıkla çalıştıkları konu haline gelmiştir. Etkinlik kavramına yönelik tanımlamalardan birisi Ekin (2011)'e aittir. Ekin (2011) etkinlik kavramını bireylerin beraber hareket etmesi neticesinde ortaya çıkan, kişisel veya toplumsal ihtiyaçları karşılamak ya da kişisel hedefe ulaşılammama durumunda kitleler halinde ortak hedefe ulaşmak ve bireylerin sosyalleşmek amacı ile bir araya geldiği faaliyetlerin tümü olarak ifade etmektedir.

Bir diğer tanımda ise etkinlik, önceden belirlenen tarihler arasında gerçekleşen halkın davet edildiği kutlama ve rekreasyonel faaliyetler olarak tanımlanmaktadır. Jago ve Shaw (1998, s.29) tarafından ifade edilen tanıma göre, yılda bir defa veya daha az gerçekleşen, belirlenmiş tarihler arasında yapılan ve halkın sosyalleşmesine fırsat sağlayan boş zaman değerlendirme aktivitelerin tümü olarak vurgulanmaktadır. Yılmaz ve Ön Esen (2017: 565)'e göre ise etkinlikler kişilerin günlük yaşamlarının yorgunluğunu atmak, stresten uzaklaşmak ve keyifli vakit geçirebilmek için kendi istekleri doğrultusunda yapmış oldukları rekreasyonel faaliyetlerdir.

Eski Yunan ve Roma uygarlıklarının gelişip yayıldığı çağdan itibaren etkinlikler bireylerin günlük hayatında yer almaktadır (Gelder ve Robinson, 2011: 128). Düzenlenen etkinliklerin tarihi incelendiğinde; yaşanan olumlu ve olumsuz olayların tanrıdan geldiğini savunan toplumların düzenlemiş olduğu törenler inançları nedeniyle özel etkinliklerin yapılmasını sağlamıştır (Tokay Arğan ve Yüncü, 2015: 1). Antik çağda düzenlenen antik olimpiyat oyunları, sunaklarda tanrılara adanan kurban ritüelleri o dönemde gerçekleştirilen etkinliklere örnek olarak verilebilir.

Farklı toplumlarda kültürel olarak düzenlenen etkinlikler sosyal faaliyetler ile sosyolojik, kültürel aktiviteler kapsamında antropolojik ve sosyal altyapının gelişmesi yönünden toplumsal bakış açısı oluşturmaktadır (Kızılırmak, 2006: 183). Etkinlikler örgütün amaçlarını gerçekleştirmek için oluşturulan politikaları destekleyen, katkı sağlayan uygulama olarak kabul görmektedir. Ayrıca, işletme yöneticileri tarafından planlanan stratejik bir yapı haline gelmektedir (Mekânlı, 2005, s.37).

Etkinliklerin genel özelliklerini aşağıdaki şekilde sıralamak mümkündür (Çelik ve Çetinkaya, 2013:5):

Şekil 1.1 Etkinliklerin Genel Özellikleri

Etkinliklerin özellikleri Çelik ve Çetinkaya (2013) tarafından belirlenmiş ve Şekil 1,1’de gösterilmiştir. Şekil incelendiğinde etkinlikler yoğun iş birliği gerektiren faaliyetler olarak söylenebilir. Öyle ki, bir etkinliğin planlaması, destinasyon yeri seçiminin yapılması, çevre peyzajının düzenlenmesi, etkinliklerin gün ve saatlerinin belirlenmesi, etkinliklerde yapılacak olan gösterilere ve aktivitelere karar verilmesi gibi çok yönlü organizasyonlar olması sebebiyle birden çok farklı departmanla iş birliğini gerektirmektedir. Bu durum ise hatırı sayılır bir insan gücünü ilgili etkinliklerde yönetebilmeyi gerektirmektedir.

Diğer taraftan etkinliklere dair planlamaların doğru bir şekilde yapılması, etkinliklerden beklenen faydanın optimum düzeye ulaşması için elzemdir. Örneğin soğuk iklim koşullarına sahip destinasyonlarda kış aylarında yapılacak olan etkinlikler farklı zorlukları da beraberinde getirecektir. Benzer şekilde yaz aylarında taşıma kapasitesinden fazla bir turisti ağırlayan turistik destinasyonlarda ilgili aylarda yapılacak olan etkinlikler daha fazla turisti destinasyona çekerek, artan bir gürültü ve çevre kirliliğine sebebiyet verebilecektir. Bu noktada destinasyon yönetim örgütlerince karar verilecek ve planlanacak etkinlikler birden fazla değişkeni esas alarak planlanmalıdır.

Bir diğer özellik olan etkinliğin kapsadığı zaman dilimidir. Öyle ki, etkinlikler genel olarak kısa zaman dilimlerinde gerçekleştirilen etkinlikler olarak göze çarpmaktadır. Burada

esas olan bu kısa sürede düzenlenecek olan birden fazla etkinliğin yönetiminin profesyonel olarak yürütülebilmesidir.

Etkinliklere ait özelliklerden birisi ise barındırdığı maliyetlerdir. Bu noktada etkinlikler mahiyeti kapsamında oldukça fazla maliyetleri kapsamaktadır. Düzenlenmesi planlanan etkinliğin altyapı hazırlarından etkinliklerde kullanılacak olan malzemeler ve istihdam edilmesi planlanan işgücü gibi maliyetler etkinlik planlayıcıları tarafından önceden öngörülmesi ile birlikte etkinlik yürütülebilir.

Etkinlikler kapsamında ifade edilebilecek diğer özellik ise katılımcılar yönündedir. Etkinlikler katılımcılara birçok hatırlanabilir deneyim yaşatmaktadır. Zira yapılan araştırmalar destinasyonları ziyaret eden turistlerin otelden elde ettikleri deneyimden ziyade destinasyonlarda katıldıkları etkinliklerden edindikleri deneyimin daha hatırdan kalıcı ve memnuniyet sağlayıcı olduğuna işaret etmektedir. Bu nedenle destinasyonlarda düzenlenen turistik etkinliklerin kalitesi en az otellerde sunulan hizmet kalitesi kadar memnuniyetin sağlanmasında önem arz etmektedir.

Etkinliklerin topluluk meydana getirme, yenilik getirme, kültürel ve ulusal gelişime katkı sağlamak gibi olumlu etkileri söz konusudur. Bunun yanında, farklılık oluşturmaları, refah düzeyinin artması, destinasyon imajını olumlu açıdan etkilemesi gibi faydalardan da söz etmek mümkündür (Getz, 2008: 403).

İnsan yaşamında süregelen değişiklikler, etkinliklerin basamaklarının değişimine sebep olmuştur. Bunun akabinde etkinliklerde çeşitlenmeler ortaya çıkmıştır (Pira, 2004: 31). Teknolojinin gelişimi, gelir düzeylerinin ve boş zamanın artışı, rekreatif etkinliklerin taleplerini de arttırmıştır (Goldblatt, 2000: 4).

1.2. Etkinlik Türleri

Literatürde bulunan araştırmalar incelendiğinde etkinlik türleri ve sınıflandırılması ile ilgili birçok çalışma bulunmaktadır (Getz, 2008). Literatür incelendiğinde gelişime açık olan, sürekli yenilenen ve değişik türlerin olduğu bir saha olan etkinliklere ilişkin genel bir sınıflandırma yapılmadığı söylenebilir. Ancak alanyazına bakıldığında araştırmacıların yapılan etkinliklerin büyüklüklerine, içeriklerine ve düzenledikleri bölgeye göre sınıflandırılmış olmasına rağmen düzenlenen etkinliklerin türlerine göre ortak bir anlayışa varılamamıştır. Bunun nedeni ise, etkinlik türlerinin fazla olması ve farklı bakış açılarının ortaya çıkması olarak belirtilebilir (Argan vd. 2013: 7).

Etkinlik kavramı farklı bakış açılarıyla farklı sınıflandırmalar ortaya çıkabilecek özelliğe sahip bir yapıdır. Çelik ve Çetinkaya (2013: 3)'ya göre yapılan etkinlikler farklı

kategorilerde ele alınmaktadır. Bunlardan ilki büyüklüklerine göre etkinlikler şeklindedir. Öyle ki, yazarlar büyüklüklerine göre olan etkinlikleri mega, büyük ve bölgesel etkinlik şeklinde tasnif etmektedirler. Bunun yanında yazarların bir diğer etkinlik tasnifi temalarına göre olan etkinliklerdir. Farklı temada düzenlenen etkinliklerin mahiyelerine göre düzenleme yapmışlar ve festival, toplantı, kongre, spor, sergi gibi farklı temalarda etkinliklerin düzenlenebileceğini belirtmişlerdir.

Diğer yandan literatürde farklı yazarlar da etkinlikleri farklı kategorilerde incelemektedirler. Örneğin, Getz (2008: 404); etkinlikleri aşağıdaki tabloda içeriklerine göre sınıflandırılmıştır.

Tablo 1.1 Etkinliklerin Sınıflandırılması

Kültürel Kutlamalar	Festivaller
	Karnavallar
	Dini Ritüeller
	Anma Etkinlikleri
Siyasi ve Resmi Etkinlikler	Zirveler
	Resmi Kutlama Etkinlikleri
	Siyasi Faaliyetler
	VIP Ziyaretler
Sanat ve Eğlence Etkinlikleri	Konserler
	Ödül Törenleri
Ticari Etkinlikler	Toplantılar
	Anlaşmalar
	Fuar ve Pazar Etkinlikleri
Eğitim ve Bilim Temelli Etkinlikler	Konferanslar
	Seminerler
	Kongreler
Eğlence Etkinlikleri	
Özel Etkinlikler	Düğünler
	Partiler
	Sosyal Etkinlikler

Kaynak: Getz, 2008: 404

Belirlenen hedefe ilişkin etkinlik türünün saptanması, yapılacak olan etkinliğin planlanması ve gerçekleştirilmesinde önemli bir rol oynamaktadır (Conway, 2009: 41). Etkinlik türleri ile ilgili genel sınıflandırmaların oluşturulması, etkinliklerin sağlayacağı ekonomik kazançların ve ekonomiye sağladığı katkının belirlenmesinde belirleyici bir faktöre sahiptir (Arcodia ve Robb, 2000: 154). Öyle ki, bir destinasyonda düzenlenen aktiviteler o bölgede belirli ekonomik katkıları sağlamaktadır. Örneğin festivalin düzenlendiği alanlarda bölge esnafının elde edeceği kar, ya da o destinasyonda faaliyet gösteren konaklama

işletmeleri gibi turistik birçok işletmenin fayda sağlaması ile ekonomik anlamda bölgeye katkı sağlamaktadır. Ayrıca, bölge halkındaki istihdamın oluşması, bir diğer ifadeyle işsizlik üzerinde oluşacak olumlu etkisi ekonomik katkılar arasında değerlendirilebilir.

Etkinliklerin ortaya çıkmasında, geliştirilerek ve etkinliğin çekiciliğini kullanılması ile destinasyona yararlı olabilmesi için birçok faktör kullanılmaktadır. Bu faktörler etkinliklerle birlikte destinasyonların değerini ve popülerliğini arttırmakla beraber etkinliklerin sınıflandırılmasına da destek sağlamaktadır. Karagöz, (2006: 32)’e göre bu faktörler aşağıdaki şekilde yer almaktadır.

şekil 1.2 Etkinliklerin Sınıflandırılmasındaki Faktörler

Etkinliklerin sınıflandırılmasındaki faktörler Karagöz (2006) tarafından belirlenmiş ve şekil 1,2’de gösterilmiştir. şekil incelendiğinde etkinliklerin sınıflandırılmasındaki faktörlerin etkinliğin belirlenen hedefe ulaşmasında ve sürdürülebilirliğin sağlamasında önemli olduğu söylenebilir.

Karagöz (2006) etkinlik sınıflandırılmasındaki ilk faktörün coğrafi yoğunlaşma olduğundan bahsetmektedir. Bir etkinlik düzenlendiği coğrafya hakkında çok şey anlatmaktadır. O bölgenin kültürüne ve yaşam şekline özgü etkinliklerin düzenlenmesi yöre halkının kültürel kimliklerinin korunmasını sağladığı gibi bölgeyi ziyaret eden turistlerin

kültürlenmesi ve kültürel aktarımın sağlanabilmesi adına da önemlidir. Bu açıdan bakıldığında her türlü etkinliğin coğrafi yoğunlaşması önem arz etmektedir.

Etkinlik sınıflandırılmasında etkinlik atmosferi önemli rol oynamaktadır. Yapılacak etkinliğin içeriği ve etkinliğin yapılma anındaki unsurları bu etkinliklerin hem sürdürülebilir olması hem de ulaşılması gereken amaca yönelik başarı sağlamasına yardımcı olmaktadır. Yöre halkının düzenlenen etkinliğe katılımı ile etkinliğin atmosferi arasında doğrudan bir etkileşim söz konusudur. Katılımcıların memnuniyeti, etkinlik anındaki atmosfere olumlu yönde etkileyerek bu etkinliğin hedefine ulaştığı sonucunu doğurmaktadır.

Etkinliklerin düzenlenme sıklığı etkinliklerin sınıflandırılmasında diğer önemli bir unsurdur. Kültürel veya tarihsel olarak bakıldığında bazı etkinlikler sadece bir kez düzenlenmektedir. Gösteri, fuar ve olimpiyat oyunları gibi diğer etkinlik türleri ise belirli aralıklarla gerçekleştirilmektedir.

Ziyaretçi tiplerinin demografik özellikleri etkinliklerin sınıflandırılmasında belirleyici unsur olduğu gibi katılan bireylerin yerli ve yabancı olması düzenlenen bu etkinliğin ulusal ve uluslararası kapsamda değerlendirilmesini de sağlar. Bu açıdan bakıldığında etkinliğin programı düzenlenirken hitap edeceği topluluk düşünülerek değerlendirilmesi gerekmektedir.

Etkinliklerin büyüklüğü ile düzenlenen destinasyon üzerinde sağladığı etki açısından doğru orantı olduğu söylenebilir. Karagöz'e göre (2006) büyük etkinliklerin etkisi küçük etkinliklere oranla daha fazladır. Ayrıca etkinliklerin büyüklüğü ile destinasyon bölgesinde yer alan toplumlar arasında ilişki olmasından dolayı sağladığı etki açısından önemli bir unsurdur.

Etkinliklerin sınıflandırılmasında diğer önemli etken konudur. Etkinliklerin konuları geniş kitlenin ilgisi çeken özelliklere sahip olduğunda katılım artacak ve etkinliğin uluslararası boyutlara taşınmasına imkân sağlayabilecektir. Buna bağlı olarak da düzenlenen bölgenin kültürü, tarihi ve yöreye özgü ürünleri tanıtılacaktır.

Özgünlük kelime anlamı olarak özgün olma durumu, yalnız kendine özgü bir niteliği olan anlamı taşımaktadır. Etkinlikler destinasyona özgü özellikler çerçevesinde gerçekleştiğinde tek olma ayrıcalığına sahip olmakla birlikte o bölgeye ait özelliklerinde farkındalığını artmasını sağlayacaktır. Etkinliklerin düzenlenebilmesi ve devamlılığın sağlanabilmesi için değişen zaman, mekân ve ihtiyaçlar doğrultusunda esneklik özelliği taşıyor olması gerekmektedir.

Bu araştırmada etkinlik türleri daha geniş bir bakış açısıyla bölgeye has etkinlikler, mega etkinlikler ve büyük etkinlikler olmak üzere üç ana başlıkta sınıflandırılarak incelenmiştir.

1.2.1. Bölgeye Has Etkinlikler

Bölgesel ve yerel değeri açısından, toplumsal festivaller ve yerel kutlamalar hallmark etkinlikler olarak ifade edilmektedir (Murphy ve Carmichael, 1991: 32). Başka bir ifade ile hallmark olarak tanımlanan etkinlikler, geniş bir farkındalık ve bilinirlik ortaya çıkarmak için etkinliklerin düzenlendiği destinasyonun inanç ve ruhuyla özdeşleşmiş etkinliklerdir. Bu etkinliklere en çok verilen örnek Rio Karnavalı'dır (Bowdin vd., 2006: 17). Amerika'daki Kentaki Derbisi, Britanya'daki ChelseaFlower Show, Münih'teki Oktoberfest, İskoçya'daki Edinburgh Festivali gibi etkinlikler de hallmark etkinliklere örnek olarak gösterilmektedir (Koh ve Anita, 2006: 21).

Belirlenmiş aralıklarla düzenlenen bölgeye has etkinlikler belirli bir zamandan sonra geleneksel özellik kazanmaktadır. El sanatları gibi öğelerin sergilenmesi, yöresel halk oyunları ve spor müsabakaları gibi faaliyetler bu etkinlikler çerçevesinde düzenlenen aktiviteler olarak değerlendirilebilir (Özer ve Çavuşoğlu, 2014: 193).

1.2.2. Mega Etkinlikler

Etkinlik türleri içerisinde büyüklük ve önem seviyesi olarak en tepede yer alan etkinlik türü mega etkinlik olarak değerlendirilmektedir. Getz (1997: 18)'e göre bir etkinliğin mega etkinlik sınıfında yer alabilmesi için etkinliğe katılan ziyaretçi sayısının minimum 1 milyon kişi, bütçesinin ise minimum 500 milyon dolar seviyesinde olması gerekliliğini ifade etmektedir. Büyük spor organizasyonları, dünya kupaları ve olimpiyat oyunları, dünya kupaları gibi etkinlikler dünyada tanınırlık seviyeleri, medyanın ilgi odağında olmaları gibi özellikleri itibariyle ülkeler üzerinde etkili güce sahip oldukları için mega etkinlikler için verilebilen en belirgin örnekler arasında yer almaktadır.

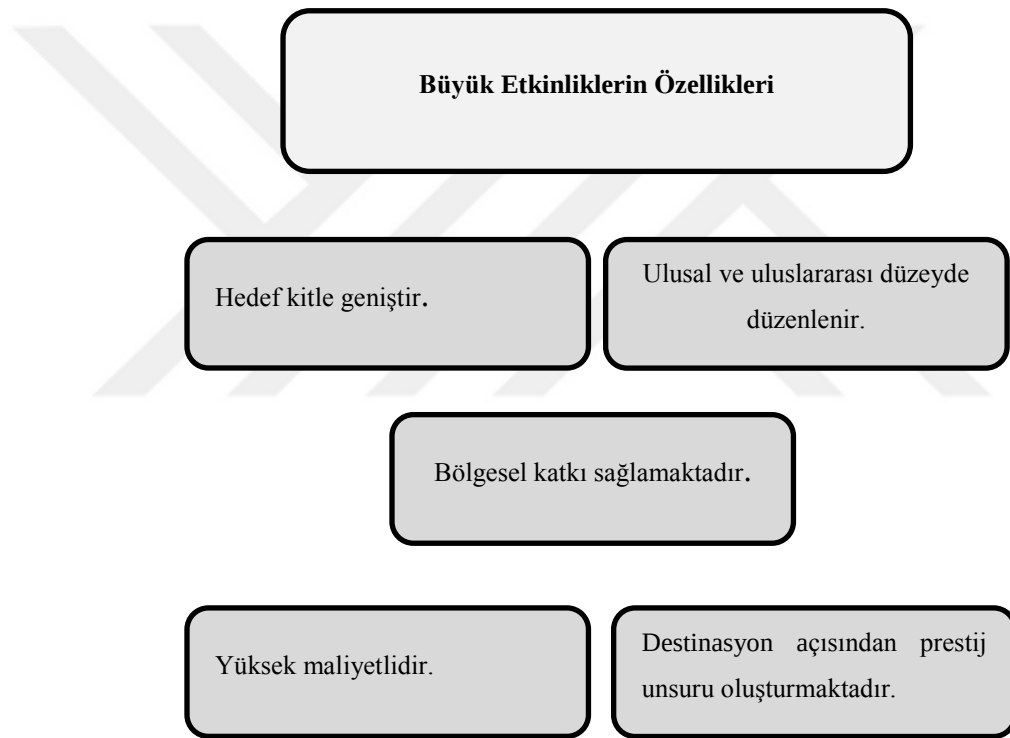
Bowdin vd. (2006: 18)'e göre etkinliklerin düzenlenmesi öncesinde mega etkinliklerin başlama zamanının devletlerin adaylık zamanları ile başladığını ifade etmektedir. Mega etkinlikler uluslararası seviyede ve sıklıkla devletin öncülük etmesi ile düzenlenmektedir. Düzenlenen etkinlik öncesinde finansal olarak büyük yatırımların yapılması gerekmektedir. Mega etkinlikler evrensel olması doğrultusunda fazla turist çekebilme, turizmi geliştirme, ekonomik hareketlilik, yeni tesislerin ve ekonomik canlılık neticesinde destinasyonda yaşayan bölge halkı da yarar sağladığı vurgulanmıştır (Hall, 1989: 264; Wagen ve White, 2010: 7; Hiller, 2000: 439).

1.2.3. Büyük Etkinlikler

Mega etkinliklerden faaliyet yerinin ve sağladığı etkilerinin küçük olması ile farklılık gösteren etkinlik türü büyük etkinlikler olarak tanımlanmaktadır (Arcodia ve Robb,

2000:156). Büyük etkinlikler, düzenlendiği destinasyon bölgesindeki yöre halkına veya ülkeye sağladığı imaj etkileri nedeniyle kültürel unsurda olmaktadır (Richards ve Wilson, 2004:1933). Önemli sayılabilecek ziyaretçi çeken, ekonomik canlılık sağlayan ve medya kuruluşlarında söz edilen aktivitelerdir (Kızılırmak, 2006:183). Uluslararası müzik festivalleri, tenis turnuvaları ve Avusturalya’da düzenlenen Formula 1 Grand Prix büyük etkinliklere örnek olarak gösterilmektedir (Koh ve Anita, 2006: 21). Gerçekleştirilen bu etkinlikler, özellikle düzenlendiği belirli bir bölgeyi etkilemekte ve sonuçları ile etkileri bu bölgenin dışına çıkmamaktadır.

Yıldırım (2017: 34) büyük etkinliklerin özelliklerini aşağıdaki şekilde sıralamaktadır:

Şekil 1.3 Büyük Etkinliklerin Özellikleri

Büyük etkinliklerin özellikleri Yıldırım (2017) tarafından belirlenmiş ve Şekil 1,3'te gösterilmiştir. Büyük etkinlikler hitap ettiği kitle, ulaştığı seviye, maliyeti, sağladığı katkı ve prestij açısından incelendiğinde düzenlenen diğer etkinliklerden farklılığı göze çarpmaktadır.

1.3. Etkinlik Turizmi

Etkinlik turizmi ilk defa 1987 yılında Yeni Zelanda Turist ve Tanıtım Departmanı tarafından tanımlanmıştır. Yapılan tanıma göre uluslararası turizmin hızla artış gösteren önemli bir bölümüdür (Getz, 2008: 405). Getz'e göre (1997: 16) etkinlik turizmi etkinliklere

katılımı ve turist çekiciliklerini artırmak amacı ile etkinliklerin planlanması, geliştirilmesi ve pazarlanmasıdır.

İnsanların günden güne değişen boş zaman değerlendirme etkinliklerinde farklılık göstermesi ile turizmin içerisindeki etkinlik çeşitleri de değişik yönler kazanmıştır. Bireylerin rekreasyon etkinliklerinde farklı beklentileri karşılamak isteyen turizmden kazanç sağlamayı hedefleyen bölgelerde bu anlamda alternatif oluşturma zorunluluğu doğurmuştur.

Etkinliklerin temel amacı bölgeye daha fazla turist çekmek ve bölgeye gelen turistlerden ekonomik kazanç sağlamak olmuştur. Bununla beraber bölgedeki ekonominin artması hedeflenmiştir. Etkinlikler düzenlendiği bölgenin farkındalığını artırmakla beraber destinasyonun imajını olumlu yönde etkileyerek gelişimine katkı sağlamaktadır. Bu açıdan bakıldığında yerel halka da yeni istihdam alanlarının açılması ile bölgenin refah seviyesini yükseltmektedir.

Bireylerin gelenekselleşmiş deniz, kum ve güneş dışında yaz sezonun yoğun olduğu dönemlerin dışında da turistlerin ilgisini çekebilecek turizm etkinliklerin katılımı ile belirlenen hedefe ulaşılabilceği ortaya çıkmıştır. Bunun akabinde birçok etkinlik türlerinin oluşması sağlanmıştır.

Etkinlik turizmi kapsamında değerlendirilen bu aktiviteler belirli tarihlerde ve aralıklarla yapılmalıdır. Etkinlikler günlük yaşamlarında maruz kaldıkları stresten uzaklaşmak için farklı ortamlara kaçış isteği ile bireylerin sosyal deneyimler kazanabilecekleri aktiviteler olmalıdır. Etkinlik turizmi çatısı altında birçok etkinlikten söz etmek mümkündür. Düzenlenen festivaller, fuarlar, spor temelli etkinlikler, gösteriler etkinlik turizmi kapsamında değerlendirilmektedir.

Etkinlik turizmi sanat, kültür, bilimsel ve spor içerikli etkinliklerdir. Düzenlendikleri bölgenin sahip olduğu doğal ve fiziksel özelliklerini yenilenmesini sağlayan turizm çekiciliği olan bu etkinliklerin sistemli bir şekilde planlanarak geliştirilmesi ve tanıtılması etkinlik turizmi olarak ifade edilmektedir. Etkinlik turizmi destinasyonun gelişimine ve dikkat çekme üzerine sağladığı fayda ile alakalı ortaya çıkan ve sürekli gelişen bir turizm çeşitliliğidir (Karagöz, 2006: 5).

Etkinlik turizmi; turizm içinde yapılması planlanan elde edilecek olan gelirlerin ve başarının artabilmesi için profesyonel bir sektör haline gelmiştir. Ekonomik gelişim haline dönüşen etkinlikleri destekleyen devletler siyasi gelir elde etmeyi hedeflemektedir. Turizmin gelişimi ve turizm pazarlamasına gerçek ve potansiyel katkıları nedeniyle etkinlikler, turizm için önemli bir araştırma konusu halini almaktadır (Getz, 2008: 403).

Dünyada yaşanan gelişmeler ve değişiklikler etkinlik turizmini hızla büyüyen sektör haline getirmiştir. Yapılan bir çalışmada bu sektörün gelişmesini sağlayan değişimler ortaya çıkarılmıştır. Hızla büyüyen teknoloji, yaşa bağlı değişim, gelir ve zaman şeklinde sıralanabilir (Goldblatt, 2000: 4).

Mevsimsellik turizm yelpazesinin başlıca sorunlarından biri olmaktadır. Bu nedenle düzenlenen bu etkinliklerin amaçlarından biri her mevsim insanları bu bölgelere çekerek kazanımlar elde etmektir. Destinasyonun doğal güzellikleri, tarihini ve kültürü tanıtarak imajını artırmaktır. Bu amaçla yapılacak olan etkinliklerin tarihleri sezonun yoğun olmadığı dönemler olarak tercih edilmektedir. Örneğin turizm bölgesinde yoğun sezon yaz mevsimi ise, diğer mevsimlerin özellikleri göz önünde bulundurularak etkinlikler düzenlenebilir. Böylelikle o bölgeye ziyaret eden insanlar için daha özgü etkinlik olmasını sağlayacaktır. Diğer önemli bir husus ise birçok bölgenin tanıtılmasına fayda sağlayacaktır (Bowdin vd. 2006: 74).

Özetle etkinlik turizminin sağladığı faydalar şu şekilde sıralanmaktadır (Karagöz, 2006: 7):

- Turizm sezonunu uzatmak,
- Turizmi çeşitlendirmek,
- Turizm talebinin ülke içindeki farklı destinasyonlar arasında eşit dağılımını sağlamak,
- Bölgelere yeni gelir kaynakları yaratmak,
- Destinasyonların çekiciliğini ve farkındalığını arttırmak,
- Yeni alt yapı ve hizmetlerin oluşturulması ya da mevcut hizmetlerin ve alt yapının geliştirilmesi için harekete geçirici bir etken olmak,
- Destinasyona medyanın ilgisini çekmek,
- Güçlü ve aktif imajlar oluşturarak ve kültürel temalar yaratarak destinasyon markalaşmasına yardımcı olmak.
- Tek bir seyahatin yeterli olduğunu düşünen insanları, tekrar ziyaretler için teşvik etmek,

Etkinlik turizminin destinasyonun tanınırlığına, imajına, farkındalığının artmasına sağladığı faydalara bakıldığında turizmin önemli bir dalı olduğunu sonucuna varılmaktadır. Bu nedenle düzenlenen bu etkinliklerin istenilen amaca ulaşması için daha sistemli ve planlı organize edilmelidir.

Etkinlik tarihlerinin seçiminin doğru belirlenmesi bölgenin her döneminde turist çekerek ekonomik girdinin sağlanmasının yanı sıra sosyal, kültürel ve çevresel yönden de

gelişimi sağlayacaktır. Bu açıdan bakıldığında destinasyonda yaşayan yerel halkı olumlu yönden etkilenecektir.

1.3.1. Etkinlik Turizmi Özellikleri

Gelenekselleşmiş rekreasyonel faaliyetlerinin bireylerin ilgi alanları ve beklentileri doğrultusunda düzenlenerek geliştirilmesi sürdürülebilir turizm anlayışı açısından etkinlik turizmini meydana getirmiştir (Arcodia ve Robb, 2000: 158; Ekin, 2011: 5; Kozak ve Bahçe, 2012). Bu kapsamda bireylerin ve toplumların ilgi beklentilerine göre etkinlik turizm yelpazesini çeşitlenmesini sağlamıştır.

Gelişen teknoloji bireylerin gelirlerinde ve boş zamanların artmasını sağlamaktadır. Bununla doğru orantılı olarak bireylerin turizme katılımı artacağı gibi turizm harcamaları da artmaktadır (Kozak ve Bahçe, 2012: 160). Dünyada yaşanan gelişmeler insanların turizmden beklentilerini ve isteklerini değiştirmektedir. Yaşanan rekabet ortamında bu beklentileri karşılamak ve sürdürülebilirliği sağlamak etkinlik turizminin önemini ortaya koymaktadır.

Etkinlikler turistlerin ilgisi çekebilecek, beklentiler ve istekler göz önüne alınarak düzenlenmelidir. Bu amaçlar doğrultusunda düzenlenen etkinler bireylerin katılımın artmasına fayda sağlayarak destinasyonun imajına pozitif olarak yansıyacaktır. Düzenlenen etkinlikler önceden belirlenen zamanlarda gerçekleşmeli, destinasyona özgü özellikleri yansıtarak yapılmalıdır (Meydan Uygur & Çelik, 2010). Bu etkinlikler destinasyona turist çekmenin yanı sıra toplumun kendine özgü kimliği koruyarak ve gelişimine katkı sağlamaktadır.

Etkinlikler bireylere rutin yaşamlarının yanında eğlenceli zaman geçirebilecekleri ve sosyalleşebilecekleri bir ortam sağladığı için çekici hale gelmiştir. Etkinlik turizmi son dönemlerde boş zaman, konaklama ve seyahat açısından bakıldığında önemli gelir sağlamasından dolayı güçlü bir ihtiyaç olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu anlamda destinasyon olarak rekabet ortamında etkili ve çekici olabilmek için etkinlik turizmi önem arz etmektedir (Karagöz, 2006: 5).

Van Der Wagen'e göre etkinlik özellikleri aşağıda gibi sıralanmıştır (Meydan Uygur & Çelik, 2010):

- Katılan bireyler güzel deneyim kazandırır.
- Planlanması ve organizasyonu maliyet gerektirir.
- Kısa süreli planlanır.
- Uzun ve dikkatli planlama stratejisinin uygulanmasını gerektirir
- Risk seviyesi yüksektir, bu riskler genellikle maliyet ve güvenlik riskleridir
- Birçok grubun ortak çalışmasını gerektirir.

Etkinlik turizminin temel özelliklerini ise Getz, Jago ve Shaw (1991) şu şekilde sıralamaktadırlar;

- Belirlenen sürede gerçekleşmeli
- Rutin hayattan farklılıklar barındırmalı
- Halka açık olmalı
- Destinasyona özgü bir konuyu veya temayı tanıtım amaçlı düzenlenmeli
- Bir defa veya uzun aralıklarla düzenlenmeli
- Destinasyona ait bir yerde düzenlenmeli ve aktiviteler aynı yerde tekrar edilmeli
- Farklı aktiviteleri barındırmalı

Bireylerin etkinliğe katılmaları amacıyla planlama yapılması veya bulundukları destinasyonda etkinliklere katılmalarını amaçlayan etkinlik turizmi temel, alternatif turist ürün olarak değerlendirilmektedir.

Etkinlik turizmi spor, kültür, iş ve politik etkinliklerin planlamasını kapsamaktadır. Dünya çapında düzenlenen fuarlar, festivaller ve olimpiik oyunlar, toplantı ve kongreler büyük ölçekli yapılan etkinliklerdir.

Etkinlik turizmi, destinasyona sağlamış olduğu faydaları aşağıdaki gibi incelemek mümkün olacaktır (Karagöz, 2006: 7);

- Turizm sezonunu uzatma ve çeşitliliğini sağlama
- Turizm ihtiyacının ülke içinde yer alan destinasyonlar arasında eşit dağılımını sağlama
- Destinasyon bölgelerine yeni gelir düzeyleri sağlama
- Destinasyonların farkındalığını ve çekiciliğinin artışı sağlama
- Yeni altyapı ve hizmetlerin sağlanması veya mevcut hizmetlerin ve altyapının gelişim için harekete geçirici bir etki oluşumunu sağlama
- Destinasyona medyanın ilgisini çekmesini sağlama
- Güçlü ve aktif imajlar sergileyerek aynı zamanda kültürel temalar oluşturarak destinasyon markalaşmasına etki etmeyi sağlama
- Tek bir seyahatin yeterli olduğunu düşünen ziyaretçileri, söz konusu destinasyonu tekrar ziyaret etmeleri konusunda teşvik olmalarını sağlamaktadır.

Yukarıda belirtilen açıklamalar doğrultusunda etkinlik turizmi etkinliğe katılan bireylere unutulmaz deneyimler yaşatmanın yanı sıra boş zaman değerlendirme faaliyetleri olarak değerlendirilmektedir. Bireyler sosyalleşerek bulundukları destinasyon bölgesinin kendine özgü değerlerini ve toplumsal kimliğini tanıma fırsatı bulmaktadır.

Bu açıdan bakıldığında etkinlikler destinasyon bölgesinin tanıtılmasına, imajının, çekiciliğinin ve sürdürülebilirliğinin artmasına fayda sağlamaktadır. Böylece turizm endüstrisindeki rekabet ortamında farkındalığını ortaya çıkararak bireylerin destinasyonu tekrar tercih etmelerini sağlamaktadır. Her dönem bireyleri destinasyona çekebilen böylelikle bölgeye ekonomik anlamda da katkı sağlayacak faaliyetlerdir. Destinasyonda yaşanan mevsimsellik sorununa çözüm olarak vurgulanmaktadır.

Etkinlik turizmi kapsamında yapılan faaliyetler destinasyona sağladığı faydalar göz önüne alındığında önemli bir pazarlama sektörüdür. Bu nedenle bu etkinlikleri bireylerin istekleri doğrultusunda, doğru zamanda ve stratejik noktalarda düzenlenerek amaçlanan faydalar elde edilmelidir.

1.4. Festival Turizmi

Festivaller, kültürel değerlerimizin birikimiyle oluşan ve modern yaşamın önemli bir parçası olan etkinliklerdir. Festival organizasyonları, antik çağlardan bugüne kadar süregelen bir geleneğin parçasıdır. Festival kelimesi, Latince kökenli bir kelime olup, genel anlamda halkın sevincini ve neşesini ifade eder (Falassi, 1987).

Festivallerin turizm sektörü için artan değeri, birçok toplum üzerinde çeşitli etkileri beraberinde getirir. Bu etkinlikler, düzenlendiği toplumu etkileyerek değişikliklere, farklılıklara yol açabilir. Ancak, tüm etkilerin belirli bir amacı ve hedefi vardır. Her etkinin tahmin edilebilir veya tahmin edilemez sonuçları bulunmaktadır. Bu sonuçlar, festivale katılan yerel halk dışındaki turistleri, yerel sakinleri ve diğer ilgili kişileri etkileyebilir. Bu etkiler, kültürel, ekonomik, çevresel ve sosyal açılardan sınıflandırılabilir ve olumlu ya da olumsuz olarak ayrılabilir (Sharpley ve Stone, 2011: 4).

1.4.1. Festivallerin Tarihsel Gelişimi

Festivaller antik dönemden günümüze kadar süregelen yapılan etkinlik ve faaliyetlerdir. Festival kelimesinin kökeni Latince olup halk arasında eğlence ve coşku anlamına gelmektedir (Falassi, 1987). Festivaller hem önceki dönemde hem de günümüzde halkın günlük sıkıntılarından uzaklaşıp keyifli zamanlar geçirmesini sağlayarak yaşam kalitesinin artmasında önemli rol oynamıştır (Yolal vd. 2009: 277).

Eski çağlarda insanların dini inançlarına bağlı olarak yaptıkları kutlamalarla festivaller ortaya çıkmıştır. Geleneksel olarak her yıl düzenlenen bu tarz dini törenler insanların inançlarına bağlı tutumlarını gösterdikleri etkinliklerdir. Aynı zaman aralığında yapılan bu kutlamaların sürdürülebilirliği için nesilden nesillere aktarımı sağlanmıştır. İlk çağlarda dinsel amaçlı yapılan festivaller ve törenlerle kişilerin inançlarına ilişkin geleneklerin tekrarlanması

ile festivaller düzenlenmiştir. Örneğin Eski Maya Uygarlığı'nın dini bir amaç için festivaller düzenledikleri bilinmektedir. Benzer şekilde Antik Yunan'da inandıkları tanrıları anımsamak ve onları kutsamak için birtakım etkinlikler düzenlenmekteydi. Söz konusu etkinliklerde dans, tiyatro gibi ya da müzikli eğlenceler eşliğinde ilgili etkinliklerin düzenlediği bilinmektedir. Tek tanrılı dinlerde ise yine benzer şekilde belirli gün ve haftalarda etkinlikler ilk çağlardan itibaren düzenlenmekte ve hala daha günümüzde varlığını sürdürmektedir. Hristiyanlıktaki şarap ekmek ayini ve Müslüman inancındaki dini bayramlarda düzenlenen ritüeller bu tür etkinliklere örnek olarak gösterilebilir. Her ne kadar ilk çağlardan itibaren dini amaçlı festivaller düzenlese de rönansans ile birlikte dini inançların etkisinin kısmen de olsa azalması din harici festivallerin ve etkinliklerin düzenlemesini hızlandırmıştır (Albayrak, 2013: 78).

Din dışı festivaller Aydınlanma Çağı ile farklı alanlarda düzenlenmeye başlanmıştır. Uluslararası festivallere bakıldığında bunlardan ilki 1748 yılında İngiltere'de Heandel adına yapılan "Londra Festivali" olarak bilinen müzik festivalidir (Bilgili vd. 2012: 118). Festivaller ilk zamanlarda dini etkinlik olarak yapılmış olsalar da daha sonra güncel kaynaklardan beslenerek sanatsal etkinliklere yol açmış ve zamanla içeriğinin gelişmesi ile birçok bölgelerde etkinlik, kutlama olarak yapılmıştır. Din dışı yapılan bu etkinlikler yeni anlamlar kazanmış ve belli aralıklarla düzenlenerek gelenekleştirilmiştir (Akarpınar, 2004: 28). Özellikle İkinci Dünya Savaşı sonrasında düzenlenen festivaller ulusal boyutlarından çıkarak uluslararası bir boyut kazanmıştır. İlgili dönemde daha çok kültür aktarımını sağlayacak ve kültürel kimlikleri ön planda tutan festivaller önemini arttırmaya başladığı söylenebilir (Kladou, 2011: 28).

Türkiye özelinde festivaller her ne kadar ilk çağlardan gelen etkinliklerin devamı olarak yıllar içerisinde süre gelip yaşansa da festival kavramının yaygınlaşması ve bu tür etkinliklerin turizmin bir bileşeni olarak görülmeye başlaması 1980'li yılların başından itibaren gelişme göstermiştir. Festivallerin kültürel aktarımın bir öncüsü olarak görülmeye başlamasıyla birlikte ilgili aktivitelerin ve etkinliklerin mahiyeti artmış ve nicel olarak sayılarında da bir artış gözlemlenmiştir.

Özellikle Manavgat'a gelen turist sayısı bakımından Türkiye'de en popüler turistik destinasyonlardan biridir. Manavgat özelinde birçok festival düzenlenmektedir. Uluslararası Motosiklet Festivali, Side Dünya Müzikleri Festivali, Side Uluslararası Halk Dansları, Barış Suyu Festivali bunlara örnek olarak gösterilebilir. Ayrıca, Manavgat'a yakın turistik destinasyonlarda da hatırı sayılır düzeyde festivaller düzenlenmektedir. Öyle ki, Manavgat'a yakın destinasyonlarda düzenlenen festivallerin listesi Tablo 1,2.'de yer almaktadır.

Tablo 1.2 Türkiye’de düzenlenen festivaller

İL	FESTİVAL/ŞENLİK ADI	GERÇEKLEŞME DÖNEMİ
Adana	Adana Devlet Tiyatroları, Sabancı Uluslararası Adana Tiyatro Festivali	Nisan-Mayıs (1 Ay)
	Altın Koza Film, Kültür ve Sanat Festivali	Eylül (1 Hafta)
	Adana Havacılık ve Yamaç Paraşütü Festivali	Ekimin 4. Hafta Sonu (2 gün)
	Portakal Çiçeği Karnavalı	Nisan (1 hafta)
	Tahtacı Şenliği	Mayısın 1. Haftası
Burdur	Kemer Akpınar Geleneksel Kültür, Sanat ve Yörük Şenliği	Haziran (2 gün)
	Deliktaş Sarıkaya Kültür ve Sanat Festivali	Temmuz
	Bucak Altın Tütün Kültür ve Sanat Şenliği	Haziran (1 gün)
Antalya	Tarihi Elmalı Yeşilyayla Yağlı Pehlivan Güreş Festivali, Müzik, Kültür, Sanat Etkinlikleri	Ağustos
	Altın Nar 11. (2014) Kültür ve Sanat Festivali	Haziran
	Antalya Uluslararası Altın Portakal Film Festivali	Eylül-Ekim (1 Hafta)
	Uluslararası Antalya Caz Festivali	Haziran (1 Hafta)
Gaziantep	Gaziantep Folklor Festivali	Ağustos
	Zeugma Festivali	Haziran
	Gaziantep Kültür Hazinesi Festivali	Aralık
Hatay	Kültür ve Sanat Festivali	Ağustos
	Antakya Uluslararası Turizm Kültür ve Sanat Festivali	Temmuz
	Uluslararası İskenderun Turizm ve Kültür Festivali	Temmuz
Muğla	Ölüdeniz Kültür ve Sanat Festivali	Haziranın 4. Haftası
	Uluslararası Bodrum Dans Festivali	Mayıs
	Bodrum Çevre Filmleri Festivali	Nisan
	Datça Altın Badem Sinema ve Kültür Festivali	Eylülün 1. Haftası
	Fethiye Festivali	Temmuz
	Köyceğiz Kaunos Altın Aslan Türk Filmleri Festivali	Ağustosun 4. Haftası

Kaynak: Türkmen, 2017: 97.

1.4.2. Festival Türleri

Festivaller ilkçağlarda dini etkinlikler olarak düzenlenmeye başlasa da zaman geçtikte yapıma amaçları ve temaları bakımından çeşitlenmeleri olmuştur. Öyle ki festivallerin düzenlendiği bölge, konu ve tema bakımından bir sınıflandırılması olmamıştır. Literatüre bakıldığında festivaller konusunda birçok çalışmada festival türlerinden bahsedilmiş ve sınıflandırarak ayrı başlıklarda araştırma yapılmıştır.

Sert (2013: 25) ‘e göre festivaller; yiyecek-içecek, film, müzik, sanat, denizcilik, antika, sanat ve el sanatları, tarım, toplum, dans, etnik etkinlikler, tarih, mevsimler, fuarlar, tiyatro ve drama, halk, yaban hayatı ve Kızılderililer olarak on sekiz kategori de incelenmiştir.

Örneğin Wasserman (1974) festivalleri aşağıdaki gibi türlerini on sekiz kategoriye ayırmıştır. Bunlar şu şekildedir;

1. Tarım festivalleri
2. Antika festivalleri
3. Sanat festivalleri
4. Sanat Yapıları festivalleri
5. Müzik festivalleri
6. Dans festivalleri
7. Etnik festivaller
8. Film festivalleri
9. Folk festivalleri
10. Yiyecek-içecek festivalleri
11. Tarihi festivaller
12. Kültür festivalleri
13. Denizcilik festivalleri
14. Toplumsal festivaller
15. Mevsimsel festivaller
16. Fuar festivalleri
17. Halk festivalleri
18. Tiyatro ve Drama festivalleri

Wilson ve Udall (1992) ve Albayrak (2013) ‘a göre festivaller katılımcıları bakımından farklı başlıklarla sınıflandırılmıştır. Bunlar;

Yerel Festivaller: Yapılan bölgenin kültürü ile bütünleşmiş ve bölgedeki yerel halkın kültürünün etkisi ile düzenlenen festivallerdir.

Gelişmiş Yerel Festivaller: Bölge kültürünü sabit tutup dışına çıkmayarak yerel halk dışındaki kitleye çekicilik sağlayıp ticari anlamda da önem kazanan festivallerdir.

Ticarileşmiş Festivaller: Yapılmasında ticari kaygı bulunan ve bunu halk kutlamaları ile ele alıp popüler hale getirilen festivaller.

Tek kültürlü festivaller (Toplumsal Olmayan): Bölge kültürünün tamamen dışında olan tek kültürlü festivaller yerel halkın hiçbir şekilde içerisinde olmayıp tamamen yöre halkı dışındaki yabancı kişiler tarafından düzenlenen festivallerdir.

Çok Kültürlü Festivaller: Birçok kültürü bir arada konu ederek yapılan bu festivaller katılımcılarını bu kültüre adapte ederek üyesi olma anlamında etkilidir.

Andersson, Getz ve Mykeletun (2013)'e göre yapılan farklı bir sınıflandırma ise yapılan festivallerin büyüklüklerine göre, devasal ve büyük, orta ve küçük” şeklinde aşağıdaki Şekil 1,4’te verilmiştir.

Şekil 1.4 Festivallerin sınıflandırılması

Kaynak: Dalgıç, 2018: 40.

Literatürdeki yapılan çalışmalara bakıldığında da festivali tek bir kategoride ele almak mümkün olmadığından farklı amaçlı ve temalı festivaller altında incelendiği görülmektedir (Karagöz, 2006: 29).

1.5. Festivallerin Etkileri

Toplumların ekonomik, kültürel ve sosyal bakımdan yaşadığı değişim sürecine toplumsal değişim denilmektedir. Bu tür değişimlerin sebep ve sonuçları önemlidir. Dolayısıyla turizm, yerel toplumlar ve destinasyonlar üzerinde birçok etkileri olan endüstridir. Geliştiği bölgeler ve meydana çıkardığı ilişkiler sonucunda turizmin etki alanının düşünülmesi gerekmektedir. Bölgenin turizm bakımından gelişmiş olması o bölgede üretim

şekillerinin ve sosyal hayatın değişip dönüşmesi anlamına gelmektedir. Turizmde gelişme farklı şekillerde kendini gösterebilmektedir. Ekonomik katkı şeklinde olabildiği gibi kültürel unsurların bozulması ve toplumsal huzurun zarar görmesi şeklinde de olabilmektedir (Çakmakçı ve Öztürk, 2019: 2).

Turizmde gün geçtikçe değeri artmakta olan festivaller toplumlar üzerinde birden fazla etkiye sahiptir ve bu etkiler toplumların farklı şekilde değişmelerine sebebiyet vermektedir. Yapılacak olan ve planlanan bütün etkinliklerin bir amacı olduğu gibi öngörülebilir ya da öngörülemez sonuçları da bulunmaktadır. Bu sonuçlar olumlu ve olumsuz olabilir. Dolayısıyla popüleritesi gün geçtikçe artan festivallerin de bu tür sonuçlar doğurması doğaldır (Sharpley ve Stone, 2011:4).

1.5.1. Festival Turizminin Yerel Halk Üzerindeki Kültürel Etkisi

Festivaller, genellikle kısa süreli ve tekrarlanan etkinlikler olup, belirli bir yerde gerçekleştirilen ve halkın katılımına açık olan, genellikle kültürel bir özelliği olan belirli bir amacın veya konunun kutlandığı etkinliklerdir (Picard ve Robinson, 2006). Festival turizmi yerel halkın kültürünü, yaşam biçimini, gelenek ve göreneklerini yansıtan zengin bir turizm unsurudur. Bu nedenle festival turizmi, turistlerin destinasyona ilgisini artırır ve yerel halkın turizm pazarına katılımını sağlayarak ekonomik, sosyal ve kültürel faydalar elde etmesine olanak sağlar (Şahin ve Coşkun, 2016). Festivaller, genellikle kültür ile içsel olarak bağlantılıdır; yüksek kültür ve sanat, yerel gelenekler ve miras, popüler ya da etnik kültür ile ilgili olarak düzenlenebilirler (Helgadóttir, 2018). Festivale iştirak etmek amacıyla farklı bir konuma giden turistler gittikleri konumdaki topluma kendi kültürlerini, inanışlarını, alışkanlıklarını takdim etme şansını bulmaktadırlar (Kozak, Kozak ve Kozak, 2010). Festival turizmi, yerel kültürün tanıtılmasına ve korunmasına katkıda bulunur. Turistler, yerel halkın geleneklerini, el sanatlarını, yemeklerini ve danslarını deneyimleyerek yerel kültürü daha iyi anlama fırsatı bulurlar. Bu sebepten, festival turizmi, turistlerin ve yerel halkın kültürel alışverişini artırarak kültürel etkileşimi pozitif etki etmektedir (Tosun ve Timothy, 2012). Festival turizmi, yerel kültürün korunması ve gelecek nesillere ulaşması açısından da önem arz etmektedir. Festival turizmi, yerel halkın kültürünü yaşatmasına ve geleneklerini sürdürmesine yardımcı olur. Bu sayede, yerel kültürün gelecekte de yaşatılması sağlar (Kılıç ve Şimşek, 2014). Bu sebeplerin doğal getirisi olarak o konumda bulunan her iki taraf için de kültür alışverişi sağlanabilmekte ve kültürlerarası iletişim gerçekleşebilmektedir (Sert, 2013). Bu bağlamda, festivaller yerel halkın yaşam stilini kutlama amacı taşıyabilir ve kültürel çekim dinamiklerini güçlendirebilir. Esas husus, yerel kültürün özünü ve anlamını yozlaşmadan,

bozulmadan gösterebilmesidir (Cohen, 1979). Festival turizmi, yerel kültürde ticarileşme oranlarını artırabilir ve kültürel değerlerin aşınmasına neden olabilir. Yerel halk, turizmin isteklerine cevap vermek için geleneksel etkinliklerini ticari birer ürüne dönüştürebilir, bu da yerel kültürün özgünlüğünü ve otantikliğini zayıflatabilir (Aydın ve Selçuk, 2020). Festival turizmi, yerel halkın geleneksel kültürel pratiklerini etkileyebilir ve bu da kültürel birikimin ve kimliğin aşınmasına yol açabilir. Ticarileşme ve turistik pazar talepleri, yerel geleneklerin değişmesine ve yerel halkın geleneklerini sürdürmekte zorluk yaşamasına neden olabilir. (Demir ve Kozak, 2016). Festival turizmi, yerel halk arasında kültürel asimilasyonun oluşmasına neden olabilir. Turistlerin taleplerine karşılık vermek için yerel halk, kendi kültürel özelliklerini değiştirme veya turistik bir taklitçilik sergileme eğiliminde olabilir, bu da yerel kültürün otantikliğini zayıflatabilir (Özdemir ve Çimen, 2019).

1.5.2. Festival Turizminin Yerel Halk Üzerindeki Ekonomik Etkisi

Bir festivalin yöre halkı ve çevresi üzerindeki ekonomik etkisini açıklamak gerekirse, festival etkinliği sonucunda ekonomide ortaya çıkan en net değişim olarak açıklanabilir. Ekonomik etkiler, geniş ölçekte değerlendirildiğinde, turistlerin artan harcama eğilimleri ile birlikte yapılan harcamaların ekonomiye katkısı ile gelir artışında pozitif sonuçlar sağlanması şeklinde gerçekleşmektedir (Long ve Perdue, 1989: 10). Talebe göre şekillenen üretim ve hizmet açısından bakıldığında Festivallerin sayısı, düşük maliyet sebebiyle, yüksek sabit giderleri olan tiyatrolar ve konser organizasyonlarının yerine geçmiş. Bu nedenle festival turizminin pazar alanı giderek artmıştır (Felsenstein ve Fleischer, 2003: 386). Festivaller devlet için vergi geliri, artan iş imkanları, festivallere ev sahipliği yapan şehirler için fazladan gelir elde etmek gibi yerel halka ekonomik olarak fayda sağlamaktadır. Ayrıca festival için inşa edilen alanların festival sonrasında yerel halkın kullanabilmesine olanak sağlarken kentsel alanların yeniden inşa edilmesi veya onarılması gibi durumlar için gereken bütçenin ayarlanması gibi hususların önemini herkesin gözü önüne serer. Festival için gelen katılımcılar konaklama sürelerini artırarak ekonomiye katkıda bulundukları süreyide artırırlar. Böylece bölgedeki yerel halkın oluşturduğu turizm pazarının ilerlemesine destek olurlar (Prayag, Hosany, Nunkoo ve Alders, 2013). Litvin ve Fetter (2006) göre, festival organizasyonlarının yüksek miktarda sermayeye gereksinim duymaması ve yatırım gerektirmemesinin nedeni, mevcut altyapıyı kullanarak büyüme ve düzenleme eğiliminde olmalarıdır (Karagöz, 2006: 42). Festivallerin ekonomik etkileri üç farklı kaynaktan ortaya çıkmaktadır: festival düzenleyicileri tarafından yapılan harcamalar, festival katılımcıları tarafından gerçekleştirilen harcamalar ve festival dolayısıyla gerçekleşen yatırım harcamaları

(Karagöz, 2006: 42). Festivallerin yöre halkının üzerinde ekonomik olarak olumlu yansıyan etkilerin yanı sıra, normal işlerin kesintiye uğraması, yükseltilmiş fiyatlar ve bölge sakinlerinin göçleri gibi olumsuz ekonomik etkileri bulunmaktadır. İşte bu gibi sebeplerden dolayı bir festivalin başarı oranı sadece direkt ekonomik katkılarıyla değil aynı zamanda fiziki, politik ve sosyal etkileriyle de incelenmesi gereken oldukça değişken dinamiklere sahip bir konudur (Dwyer, Mellor, Mistilisve Mules, 2000).

1.5.3. Festival Turizminin Yerel Halk Üzerindeki Çevresel Etkisi

Turizm sektöründe azımsanmayacak kadar önemli ve çekici bir tür olan festival turizmi boyunca yerel halkı ilgilendiren ve onları etkileyen çevresel etkilerin ortaya çıktığı bir süreç oluşturmaktadır. Bahsi geçen çevresel etkiler iki başlık altında toplanabilir. Festivalin planlanmasında oluşan çevresel etkiler ve yapılan faaliyetlerden kaynaklan çevresel etkiler. Festivallerin neden olduğu konaklama, ulaşım, yeme içme ve etkinliklere katılım gibi faktörler, çevresel etkilerin ortaya çıkmasına sebep olmaktadır. Festivallerin çevre üzerinde, pozitif ve negatif etkileri bulunmaktadır (Delamere, 2001). Festivallerin yerel halk üzerindeki pozitif fiziksel etkilerinin arasında kentsel dönüşüm ve yenileme, çevre bilincinin kazanılması ve artırılması, telekomünikasyon ağında gelişme, çevre sergilenmesi, altyapı desteği ve ulaşım sıralanabilir. Bu çevresel etkiler aşağıda bahsedildiği gibi sıralanabilir (Hertanu ve Boitor, 2012: 26):

- Çevrenin estetik zevklere hitap edecek şekilde yeniden dekore edilmesi.
- Çevrenin planlı olacak şekilde yeniden düzenlenmesi,
- Yerel halkta ve turistlerde çevreyi koruma bilinci oluşturacak çalışmalar yapılması.
- İletişim ve ulaşım imkânlarının artırılması.
- Altyapının bakımı, bakımsızlıkların ve eksiklerinin giderilmesi.

Festivallerin yerel halkı maruz bıraktığı olumsuz çevresel etkileri en aza indirmek için yeni politikalar geliştirmemiz gerekmektedir. Bu politikaların odaklanması gereken konular ise fiziksel etkiler, çevresel zarar, gürültü ve aşırı kalabalık gibi unsurlardır (Arcodia ve Whitford, 2006). Festivaller ayrıca fiziksel ve doğal çevre üzerinde olumsuz etkilere neden olabilir, bunlar doğal, kültürel veya tarihi kaynakların kirlenmesi, tahribi, bozulması gibi etkileri içerebilir (Gürsoy ve Kendall, 2006). Benzer şekilde, çevrede oluşabilecek çöp birikintileri, bölgedeki alanların kötü kullanımıyla ortaya çıkan tahribatlar ve temiz hava ve su sıkıntısı gibi etkiler, negatif çevresel etkiler olarak sayılabilir.

1.5.4. Festival Turizminin Yerel Halk Üzerindeki Sosyal Etkisi

Festivaller, toplumsal yaşamı destekleyerek ve katkıda bulunarak asırlardır biriken kültürel öğeler ile geleneksel hale gelmiştir. Bu etkinlikler, insanların bir araya gelip keyifli vakit geçirmeleri ve eğlenmeleri için uygun bir ortam oluşturarak bölge sakinlerinin yaşam standartlarını artırır (Yolal vd. 2009: 277). Özel zamanlarda belirli kavramlar, temalar, olaylar veya olguların kutlandığı etkinlikler olan festivaller, toplumsal refahın ve mutluluğun kutlandığı etkinliklerdir. Aynı zamanda, festivaller yerel halkın sosyalleşmesi için bir zemin sunar yerel bilgi kaynaklarının üretilmesine katkıda bulunur ve benzer kültürel uygulamalar arasında bir grup veya yere ortak amaçlar doğrultusunda bir aidiyet oluşturmaktadır. Tarihi, sosyal yapıyı ve mirası yeniden oluşturur ve yeniden düzenler (Janiskee, 1980, 1991). Festivaller, yerel halkı etkinliklere katılmaya teşvik ederek, ortak bilgi üretimine ve sosyal ilişkiler kurmaya yardımcı olarak sosyal uyumun ve güvenin oluşmasına yardımcı olur (Gürsoy vd., 2004). Festivaller, ev sahibi bölgenin kalkınmasına ve gelişmesine katkıda bulunmanın yanı sıra, insanların bir araya toplanması ile ortaya çıkan pozitif sosyal etkileri de beraberinde getirir. Birçok faaliyet, sosyal ilişkilerin geliştirilmesine katkı sağlayacak toplumsal etkilere sahiptir. Bu aktiviteler, yerel halkın ortak bir amaç uğruna iş birliği yapabilme yeteneğini gösterir. Ayrıca, giderek modernleşen dünyamızda bireysel ilişkilerin ve aile bağlarının zayıfladığı durumlarda sosyal ilişkileri korumak için daha da önemli olan bu tür etkinlikler, pozitif duyguları tetikler ve sosyal etkileşimi sağlar (Shone ve Parry, 2004). Festivaller, yerel halkın ve turistlerin sosyalleşmesini sağlayarak, ev sahibi bölgenin tanıtımını yapmak ve itibarını artırmakta önemli bir rol oynar. Bu etkinlikler, bölgenin turistler için cazip hale gelmesine katkıda bulunur. Festivaller, yerel halkın ve turistlerin etkileşim içinde bulunmasıyla hem yerel halkın hem de ziyaretçilerin öğrenme ve kültürel düzeyine katkı sağlar. Bu katkılar sayesinde karşılıklı iletişim ve sürekli bir ilişki ortaya çıkar. Bu durum, sosyal ve kültürel bir ticaret olarak isimlendirilebilir. Festivaller, bölgedeki kentsel yapılaşmayı hızlandırabilir, yaşam standartlarında değişimleri tetikleyebilir ve yerel halkın el emeği olan sanatlarına ve tarihi noktalara önem vermesine, sahip çıkmasına ve korumasına yardımcı olabilir. Bu şekilde festivaller, yerel halkın çevrelerine ve yaşam kalitesine olumlu etki sağlar (Zavalsız, 2001: 28–29).

Festivallerin pozitif sosyal etkilerinin yanı sıra, bazı negatif etkilerinden de bahsetmek mümkündür. Canlanan ve hareketlenen festival sektörü, ilişkilerde, inançta, aile hayatında, gelenek-görenekte, değer yargılarında, ekonomik ve siyasal yapıda önemli değişikliklere sebep olabilir. Yerel halkın ziyaretçilerle olan iletişimi ve etkileşimi, değer yargılarında dönüşüme, değişime neden olabilir. Kısa süreli bile olsa değişikliklere yol açabilir. Ev sahibi

toplumun aile hayatındaki değişiklikler, yaşam tarzındaki farklılıklar, manevi ve kültürel değerlerdeki aşınma nedeniyle çatışma ortamları oluşabilir, bu da festival turizminin olumsuz sosyal etkileri arasında sayılabilir (Zavalsız, 2001: 34–37). Festivaller, toplumu bir araya getirme işleviyle önemli faaliyetlerdir ve bu etkinlikler, yerel toplumların uyumlu, güçlü ve iş birliği içinde olmasını sağlar. Ancak, turizm faaliyetlerinin yarattığı sosyal ve bireysel ilişkiler her zaman her iki taraf için ideal nitelikte olmayabilir (Small vd. 2005). Yabancı turistlerin ekonomik durumları, yerel halka olan tutumları ve giyim tarzlarındaki farklılıklar, bir ülke veya bölgedeki insanların genel olarak yabancılara karşı negatif bir yaklaşım ve davranış sergilemesine sebebiyet verebilir (Barutçugil, 1989: 31). Bachleitner ve Zins'e (1999: 200) göre, yerel halkın karar sürecine aktif katılımı, turizmin olgunlaşmasına yönelik tutumları etkileyen elzem bir etmendir. Yerel halk, turizm kaynaklı değişimlere ne kadar çok katılırsa, tutumları o kadar pozitif olur. Herhangi bir girişimin başarısı ve devamlılığı, orada yaşayan yerel halkın sürekli desteği olmadan mümkün değildir. Bu sebepten, yerel halkın desteğinin ehemmiyeti birçok projeksiyonda kabul görmüş ve giderek gelişen bir araştırma konusu haline gelmiştir (Gürsoy ve Rutherford, 2004: 496).

1.6. Festivallerin Olumlu ve Olumsuz Etkileri

Toplumların ekonomik, kültürel ve sosyal bakımdan yaşadığı değişim sürecine toplumsal değişim denilmektedir. Bu tür değişimlerin sebep ve sonuçları önemlidir. Dolayısıyla turizm, yerel toplumlar ve destinasyonlar üzerinde birçok etkileri olan endüstridir. Geliştiği bölgeler ve meydana çıkardığı ilişkiler sonucunda turizmin etki alanının düşünülmesi gerekmektedir. Bölgenin turizm bakımından gelişmiş olması o bölgede üretim şekillerinin ve sosyal hayatın değişip dönüşmesi anlamına gelmektedir. Turizmde gelişme farklı şekillerde kendini gösterebilmektedir. Ekonomik katkı şeklinde olabildiği gibi kültürel unsurların bozulması ve toplumsal huzurun zarar görmesi şeklinde de olabilmektedir (Çakmakçı ve Öztürk, 2019: 2).

Turizmde gün geçtikçe değeri artmakta olan festivaller toplumlar üzerinde birden fazla etkiye sahiptir ve bu etkiler toplumların farklı şekilde değişmelerine sebebiyet vermektedir. Yapılacak olan ve planlanan bütün etkinliklerin bir amacı olduğu gibi öngörülebilir ya da öngörülemez sonuçları da bulunmaktadır. Bu sonuçlar olumlu ve olumsuz olabilir. Dolayısıyla popüleritesi gün geçtikçe artan festivallerin de bu tür sonuçlar doğurması doğaldır (Sharpley ve Stone, 2011: 4).

1.6.1. Festivallerin Olumlu Etkileri

Festivallerin ana işlev olarak olumlu katkıları ekonomik olmaktadır. Bunlara genelde yatırım sağlamak, istihdamı arttırmak ve yaşama kalitesini yükseltmek örnek verilebilir. Festivali yapmanın öncelikli amacını para kazanmak olarak görebiliriz. Festivallerde giriş ücreti gibi doğrudan gelirler bölge ekonomisi için ekonomik teşvik sağlayabilmektedir. Aynı zamanda festivallere ev sahipliği yapan toplumlar için turizmin gelişmesine katkıda bulunduğu düşünülmektedir. Bununla birlikte, iş gücü anlamında artan talepleri karşılamak amacıyla, yeni iş fırsatları yaratması beklenmektedir. Festivallerin ekonomik etkileri diğer farklı sektörlerle de yayılarak dalgalanma etkisi meydana getirmektedir (Wang, 2009: 17–19). Çoğu turistin ilgisini çeken festivaller, bölgedeki turizm gelirlerini, istihdamı, bölge imajını arttırmakta ve bölgeye yapılan ağızdan ağıza reklam davranışlarında olumlu etkilere neden olmaktadır (Yoon vd. 2010, Kim vd. 2012; Gürsoy vd. 2004).

Festivaller, bir bölgede turizm sezonunun uzun sürmesine neden olmakla birlikte turistlerin o bölgede kalma sürelerini uzatırlar. Çoğu turist, gittiği destinasyonda yalnızca turistik yerleri görmek amacıyla kısa süreli ziyaretler gerçekleştirmektedir. Festivaller turistlerin kalış sürelerinin uzamasına ve böylelikle daha fazla harcama yapmalarına sebebiyet verir. Aynı zamanda turizm sektöründeki yerel işletmelerin gelirlerinin artmasında ve ekonomik büyümeyi teşvik edici rol üstlenmiş olur. Yerel işletmelerin kar oranlarının artması ve yaşam süreçlerinin uzun soluklu olması sorun çözümünde ürün çeşitliliğini meydana getirir (Seçilmiş, 2011: 41).

Reid (2007) festivallerin olumlu etkilerini, turizmin gelişmesi, boş zaman değerlendirilmesinde alternatif aktivite olması, festivalin gerçekleştirildiği yörede yaşayan halkın yaşam kalitesinin yükselmesi, motivasyonunun artması olarak değerlendirmiştir. Festivaller yörenin kültürünün tanıtımını, değerinin ortaya çıkarılmasını sağlayarak bölgenin imajını geliştirmekte ve kültürler arasında birleştirici bir rol oynamaktadır (Lee vd., 2008: 57; Getz, 2008: 403).

Festival yapılacak alanların güzelleştirilmesi, alt yapıdaki iyileştirmeler, ulaşım ve kamu hizmetlerinin kalitesinin artması, çevre bilincinin oluşturulması, uluslararası prestijin artması, kültürel zenginliğin ortaya çıkması, geleneklerin sonraki nesillere aktarılması ve yeni fikirlerin doğması da festival turizminin olumlu etkileri arasında sıralanabilir.

1.6.2. Festivallerin Olumsuz Etkileri

Festivallerin olumsuz etkileri bilinen turizm anlayışı ile karşılaştırıldığında toplumun hayatını kesintiye uğratacak potansiyele ulaşabilmektedir (Deery ve Jago 2010:9). Yöredeki

trafik sorunları, katı ya da sıvı atıklar sebebiyle oluşan çevre kirliliği, gürültü kirliliği, kaba ve olumsuz davranışlar, suç oranlarının artması ve çevredeki tarihi yapıların zarar görmesi gibi istenmeyen durumlar bunlara örnek gösterilebilir. Yapılan festivallerde doğal çevrenin kirlenip zarar görmesi ve manzara kalitesinin bozulması olasıdır (Gossling, 2002). Bunun için festival yapılacak destinasyonlarda doğal unsurlar öne çıkmalı ve düzenlemeler yapılmalıdır. Çevresel duyarlılık oluşturulmalıdır. Yabancı kelime kullanımı sonucunda yerel halkın kullandığı dildeki değişimler ve toplumda var olan arkadaşlık, misafirperverlik vb. manevi değerlerin ekonomik çıkarlar sebebiyle bozulması olumsuz etkenlere örnek gösterilebilir (Kozak vd 2010: 96). Festivallerin başarılı olamama ihtimalleri, kaynakların kullanımının yanlışlığı, istenilenin dışında oluşan toplumsal etki, ideolojik etkilerin ortaya çıkması gibi durumlarda söz konusu olabilir. Artan istihdam artışı sonucunda emlak fiyatlarındaki artış festivallerin görmezden gelinmemesi gereken olumsuz etkilerinden biridir (Felsenstein ve Fleicher, 2003). Özellikle sanatsal değeri olan el emeği ürünlerin yerini toplu üretime bırakması sonucunda özgünlük ve festivalin anlamının kaybolması da söz konusu olabilmektedir (Greenwood, 1972: 78).

İKİNCİ BÖLÜM

YÖRE HALKI YAŞAM KALİTESİ

2.1. Yaşam Kalitesi Kavramı

Yaşam kalitesi kavramı; fen bilimleri, sosyal bilimler, sağlık bilimleri gibi birden fazla disiplinde uzun yıllar araştırma konusu olmuştur. Bu bağlamda yaşam kalitesi kavramının birden fazla tanımı ortaya çıkmıştır. Yaşam kalitesi kavramı, maddi manevi ihtiyaçlar karşılandığı doğrultuda ortaya çıkmaktadır. Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisinde yer alan basamaklardan gerçekleşen kadarıyla bireyin yaşam kalitesi artmaktadır.

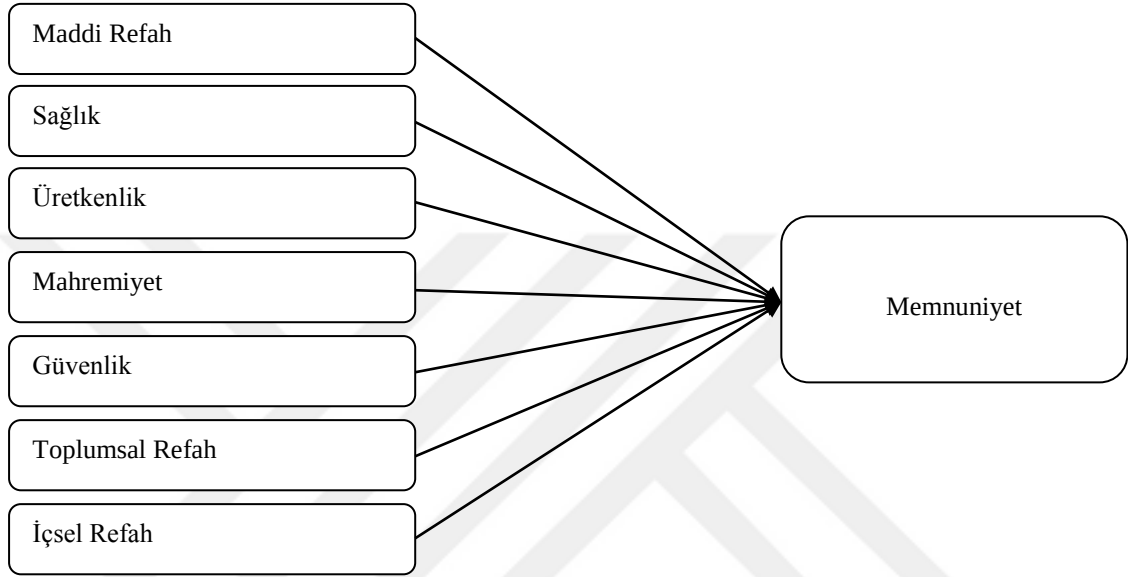
Şekil 2.1 Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi

Yaşam kalitesi, bireyin yaşantısından duyduğu memnuniyet düzeyi olarak tanımlanabilir. Yaşam kalitesi, göreceli bir kavram olsa da aynı zamanda ölçülebilir bir kavramdır. Bireyin fizyolojik, sosyal, ekonomik ihtiyaçları değişkenlik gösterse de yaşam kalitesi düşük veya yüksek olarak nitelendirilebilmektedir. Günümüzde gelişen insan hakları doğrultusunda yaşam kalitesi, uluslararası bir amaç haline gelmiştir. Kişinin ihtiyaçlarının karşılanma derecesine göre farklılık gösterir. "Daha geniş olarak tanımlandığında ise, yaşam kalitesi, insanların sağlıklı bir ortamda yaşayabilmeleri, barınmaları, sağlıklı beslenebilmeleri, bedensel ve ruhsal gelişimlerine uygun ortamlar bulabilmeleri, içinde yaşadıkları çevreye ve

topluma faydalarının olabilmeleri olarak da ifade edilirken bireysel anlamda kişilerin yaşadıkları hayattan keyif almaları, tatmin olmaları ve mutluluklarıdır’’ (Keleş, 2021).

2.2. Yaşam Kalitesi Bileşenleri

Cummins (1997) yaptığı çalışmasında yaşam tatminine götüren 7 farklı bileşenden şu şekilde bahsetmektedir.

Şekil 2.2 Yaşama Tatmininin 7 Farklı Bileşeni

Kaynak: Cummins, 1997.

Yapılan çalışmalarda farklı sonuçlara gidilmiş olsa da bileşenlerin özü birbiri ile örtüşmektedir. Maddi refah, bireylerin istihdam gücüyle olan memnuniyeti olarak açıklanabilir. 7 bileşen arasında en önemlisi olarak görülmektedir. Sağlık, bireyin bedensel ve ruhsal sağlığının yerinde olmasıdır ve güvenlik bileşenleri ile sağlık kavramlarının bireyi tatmin edici düzeyde olunması beklenmektedir. Mahremiyet bireyin özel alanıdır ve yaşam memnuniyetine etkileri bulunmaktadır. Bunların yanı sıra içerisinde bulunduğu toplumun yaşam kalitesi yüksek olan bir bireyin de memnuniyet seviyesi artmaktadır. Dünya Sağlık Örgütü yaşam kalitesinin fiziksel sağlık, psikoloji (ruhsal sağlık), bağımsızlık derecesi, sosyal ilişkiler, çevre ve din/inançlar olmak üzere altı bileşenden oluştuğunu belirtmektedir (Koçak 2020).

2.3. Yaşam Kalitesini Etkileyen Faktörler

Perdue ve arkadaşları (1999) yaptıkları çalışma sonucunda yaşam kalitesi algısını etkileyen faktörler olarak; güvenlik algısı, sosyal çevre ve toplumsal katılım olarak ifade

ederken, turizmden fayda sağlayanların turizmin yaşam kalitesi üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğunu belirttikleri bulgusuna ulaşılmıştır.

Evrensel bir hedef haline gelen kavram üzerine birçok kişi farklı alanlarda çalışmalar yapmıştır; Kim ve arkadaşları (2013), Andereck ve Nyaupane (2011) gibi birçok çalışma ortaya konmuştur. Sağlık ve güvenlik faktörlerinin yaşam kalitesini etkileyen en önemli faktör olduğu, memnuniyet ile ilişkilendirildiği görülmektedir. Yapılan araştırmalar sonucunda toplumun yaşam kalite düzeyi ve sürdürülebilir olabilmesi için bahsedilen tüm faktörlerin denge içerisinde olması gerektiği öngörülmüştür.

2.3.1. Yaşam Kalitesini Arttıran Faktörler

Yapılan araştırmalarda yaşam kalitesini arttıran faktörler genellikle ekonomik, çevresel ve sosyokültürel açıdan incelenmiştir. Olumlu ekonomik etkenler bağlamında gelir kaynaklarının artması, istihdam sağlaması, bölgeye yeni yatırımlar yapılması ve diğer sektörleri de canlandırması ile bölgesel açıdan ekonominin gelişmesini sağlayan ekonomik etkiler yaşam kalitesini arttıran bir faktördür. Olumlu çevresel etkiler yöre halkının yaşam kalitesini arttıran faktörlerdir. Çevre koruma bilinci gelişir bu doğrultuda tarihi ve kültürel yapıların korunması sağlanır. Aynı zamanda turizm amaçlı arttırılan yeşil alan ve parkların sayıları yöre halkının kullanabileceği yeşil alan ve parkların artması yine bölgede yaşayan bireylerin yaşam kalitesini arttıran faktörler arasındadır. Olumlu sosyokültürel etkiler; insanların farklı kültürlerle iletişim kurabilmesi ve kültürel gelişimine katkıda bulunması, hoşgörülü olabilmesini sağlaması ve o bölgede altyapı hizmetlerini geliştirmesi açısından yöre halkının yaşam kalitesini arttıran bir etmendir.

2.3.2. Yaşam Kalitesini Azaltan Faktörler

Turizmin yapıldığı bölgedeki bireylere yani yöre halkına olumlu olanaklar sunduğu kadar bazı olumsuzlukları da beraberinde getirmiştir. Olumsuz ekonomik etkiler turizm bölgelerinde yaşam kalitesini azaltan faktörler arasındadır. Turizmin yapıldığı bölgelerde hayat pahalılığının artması bu bağlamda emlak ve konut fiyatlarının artışlar göstermesi, hizmet ürünlerinin ve hizmetlerin fiyatlarının artması bölgede yaşayan bireylerin yaşam kalitesini azaltan faktörlerdendir. Olumsuz çevresel etkilerin bireyin yaşam kalitesini azalttığı düşünülmektedir. Olumsuz çevresel etkiler; bölgede atık ve çöp sorunlarının oluşması, hava, su ve toprak kirliliğine yol açması, doğal çevreye zarar vermesi ve gürültü kirliliğine neden olması gibi nedenler turizmin yapıldığı bölgelerde yöre halkının yaşam kalitesini azalttığı düşünülebilir. Olumsuz sosyokültürel etkiler de yaşam kalitesini azaltan faktörler arasında yer alır. Turizmin gerçekleştiği bölgelerde aşırı kalabalık oluşması, suç oranlarının artması,

geleneksel yaşam tarzının olumsuz etkilenmesi ve uyuşturucu, alkol tüketimlerinin artması o bölgelerde yaşayan yöre halkının yaşam kalitesini azaltan etkilere dir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖRE HALKI FESTİVAL MEMNUNİYETİ

3.1. Memnuniyet Kavramı

Destinasyona ait memnuniyet kavramı bir kişinin bir yer ile bağ kurarak kendini oraya ait hissetmesi ve olumlu bir düşünce içerisinde girmesi olarak tanımlanmaktadır (Manzo, 2003). Literatürde destinasyon aidiyeti olarak da isimlendirilen destinasyon memnuniyeti araştırmalarda sıklıkla kullanılan bir kavram olarak göze çarpmaktadır. Kişi kendini rahat hissettiği yerde mutlu olur ve olduğu yerle bağ kurarak hayatında o yeri anlamlandırır. Kurulan bağın temelinde kendini oraya ait hissedecek bir duygusallığın olması süreklilikle beraber etkilenme ve bazı etkiler önemli rol oynamaktadır (Low ve Altman, 1992). İnsanlar hayatlarında yaşadığı olayları ya da duygu durumlarını bir yerlerle bağdaştırıp, bağdaştırdıkları yerlere anlam yükleyerek sürekliliği bakımında değerli hissederler. Bir bölgenin anlam kazanması psikolojik yansıma sonucu ile de olabilir ya da o bölgenin fiziki ve çevresel yapısına dayalı manevi bir duyguda içerebilir (Knez, 2014).

Literatüre bakıldığında memnuniyet kavramı farklı şekillerde tanımlanmıştır. Oliver (1997) göre, bir destinasyonda sunulan hizmete karşılık ziyaretçilerin bu hizmeti deneyimleyip alınan hizmete karşılık değerlendirme yapmasıdır. Bir başka tanıma göre TDK (2019) “tatmin olma, mutlu olma, sevinç duyma” şeklinde açıklamıştır. Memnuniyet ziyaretçilerin beklentilerine karşılık verilen hizmetin kendileri tarafından algılanan biçiminin tümü olarak tanımlamıştır (Nykiel, 2005: 200). Diğer taraftan memnuniyet müşteri açısından da değerlendirilebilir. Öyle ki, müşteri memnuniyeti alınan ürün ve hizmeti almadan önceki yapılan değerlendirme ile aldıktan sonraki yapılan değerlendirmenin kıyaslaması sonucu oluşan düşüncedir (Çolakoğlu ve Gürdoğan, 2017: 37).

Bireylerin memnuniyet algısı değişik yapıya sahip olduğu gibi tamamıyla destinasyonun özellikleri ve ziyaretçilerin beklentilerine göre değişkenlik göstermektedir (Sukiman vd. 2013: 80). Ziyaretçiler destinasyondaki her bir alanı ayrı değerlendirme yaparak memnuniyet algılarını ona göre yaparlar. Destinasyonun sesli ve gürültülü olması memnuniyeti olumsuz etkilerken, yapılan etkinliklerin coşkulu geçmesi ziyaretçilerin memnuniyetini olumlu etkilemektedir. Bölgeden memnun ayrılan turistlerin destinasyona ziyaretlerinin tekrarlanması kaçınılmaz olduğu gibi öte yandan çevresindeki insanlara tavsiye etmeleri bölge için olumlu gelişmelere sebep olmaktadır (Yoon ve Uysal, 2005: 47- 48; Chi ve Qu, 2008: 626). Destinasyona gelen ziyaretçilerin görüşleri ve yorumları turizm memnuniyeti ve sürekliliği için önem arz etmektedir. Ziyaretçilerin görüşlerinin alınıp

eksiklerin giderilmesi adına yapılacak çalışmaları belirleyip bu konu hakkında iyileştirmelerin yapılması memnuniyete olumlu katkı sağlayacaktır (Gaki vd, 2016: 3). Kozak ve Rimmington (2000) İspanya Mayorka adasına giden ziyaretçilerin memnuniyetleri bölgeyi tekrar ziyaret etmelerinde ve çevrelerindeki insanlara tavsiye etmelerinde rol oynayıp oynamadığını araştırmışlardır. Bu araştırmanın sonucunda ziyaretçilerin destinasyondan memnun kalmaları üzerine bölgeye tekrar giderek çevrelerine de tavsiye ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Demirci vd, (2020) yaptıkları çalışmada Eskişehir Odunpazarı Evlerinin taşıma kapasitesinin ziyaretçilerin memnuniyet ve yeniden ziyaret niyetine etkisini incelenmiş ve araştırmanın sonucunda ziyaret memnuniyeti ve destinasyona olan görüşleri negatif olarak tespit edilmiştir. Kotler, Bowen ve Makens (2003) göre memnuniyet kavramını, destinasyondaki verilen hizmet ziyaretçinin beklentisinden düşük ve tatmin etmemesi durumunda memnuniyetsizliğin oluştuğunu, verilen hizmet ziyaretçinin beklentisi ile aynı ise yeterince memnun, beklentisinden daha fazla hizmet aldıysa yüksek derecede memnun olduğu şeklinde açıklamıştır. Yapılan açıklamalara bakıldığında ziyaretçinin memnuniyeti destinasyonun sunduğu hizmete bağlı olduğu, sunulan hizmetten memnun kaldığı ve yeterli gördüğü takdirde destinasyona tekrar ziyaret gerçekleştirip çevresindeki insanlara tavsiye ettiği görülmüştür (Pizam, Neumann, Reichel, 1978).

Memnuniyet kavramına bakıldığında 1980’li yıllardan günümüze dek gelişmiş ülkeler tarafından ele alınan ana konulardandır ve turizm sektörü için önemi çok büyüktür (Eroğlu, 2005:9). İnsanların destinasyon bölgeleri ile bağ kurmaları ve bu bölgelerin onlar için süreklilik kazanması turizm açısından göz ardı edilemeyecek bir gerçektir. Bu bağlamda turizm memnuniyeti ve sürekliliği için araştırmaların yapılması, konu hakkında iyileştirmelerin yapılması destinasyon için fayda sağlayacağı düşünülmektedir. Bölgeye gelen ziyaretçiler için bu tür çalışmalar destinasyon hakkındaki görüşlerini ciddi oranda etkileyeceği düşüncesi var olmaktadır (Williams vd. 1992; Trentelman, 2009, Kyle vd, 2004). Turizm memnuniyeti için yapılan çalışmalarda yöre halkının da önemli rolü vardır. Yerel halkın bölgeye gelen ziyaretçilere karşı tutumları ve sergiledikleri davranışlar o bölgenin geçerliliği ve ziyaretçiler gözündeki anlamı için önem arz etmektedir. Bu durum ziyaretçilerin memnuniyetini artırdığı gibi sürekliliğe de katkı sağlamaktadır (Kyle vd. 2004; Prayag ve Ryan, 2012; Lee ve Shen, 2013).

Yapılan alan yazın çalışmasında bir destinasyonun diğer destinasyonlardan ayıran temel özellik fiziksel yapısıdır düşüncesinin yanı sıra ziyaretçilerin o destinasyona yükledikleri anlamlarda destinasyonun tercihi için önemli rol oynar (Yoon ve Uysal, 2005).

Steele (1981) göre, bölgenin tarihsel kimliği, fiziki yapısı, bölge güvenliği ve yaşantının destinasyona gelen ziyaretçiler ile iletişimi etkilediği söylenmektedir.

Kişilerin bir destinasyonda yaşama arzusu tamamıyla kendilerinin o bölgedeki memnuniyetiyle doğru ilişkilidir. Bu memnuniyetin temel unsuru bulundukları bölge ile bağ kurmaları, yaşam kaliteleri, bölgede yaşayan insanlarla pozitif iletişim kurmaları ve o bölgede kendilerini güvende hissetmeleridir. Sosyal ve ekonomik anlamda kazanımlar memnuniyetin diğer bir itici unsurlarıdır. Bireylerin beklentilerinin karşılanması destinasyon için memnuniyet kavramıdır. Bu memnuniyetin oluşması tamamıyla bölgenin yerel halka sunduğu olanaklarla doğru orantılıdır. Ayrıca, bölgedeki yaşam kalitesi arttıkça memnuniyet ve sürekliliğinde arttığı görülmektedir.

Bir destinasyondaki yerel halkın ziyaretçilere karşı sergilediği davranış ve tutum doğrudan destinasyonun sadakatini etkilediği gibi sektörün olumlu etkilenecek gelişmesi yöre halkının memnuniyetini de artırır (Kyle vd, 2004; Prayag ve Ryan, 2012; Lee ve Shen, 2013). Bölgeye gelen ziyaretçilerin farklı memnuniyet nitelikleri olduğunu görmekteyiz, lakin temel olarak destinasyonun fiyat politikası, kalite, beklentilerin karşılanması ve fiziki çevre ziyaretçilerin memnuniyetini doğrudan etkilemiştir (Sukiman vd, 2013: 81).

Yapılan etkinlikler destinasyonlarda rekabet unsuru oluşturması ile ziyaretçilerin beklentilerine yönelik planlama ve ihtiyaçlarına karşı yapılan etkinlikler turizm memnuniyetini artırdığı gibi destinasyonun kalitesinin yükselmesinde katkı sağlar (Mao ve Zhang, 2012: 202). Destinasyonda yapılan etkinliklerin ziyaretçiler üzerindeki etkileri yadsınamaz. Yapılan etkinlikleri katılımcıların beklentilerine göre planlamak, festival içeriğini ziyaretçilere göre oluşturmak memnuniyetin artmasını sağlar (Lee vd. 2011: 688). Festivalin planlanması ve düzenlenmesinde önemli rol oynayan paydaşların, etkinlikleri katılımcıların gereksinimlerine ve fiziksel unsurlara uygun şekilde planlanması, festival memnuniyetinin artmasına etki sağlamıştır.

Literatüre bakıldığında memnuniyet olgusu fiyat, güvenlik, yer, fiziksel çekicilik, kalite (Chi ve Qu 2008) gibi konular üzerinden incelendiğini görmekteyiz. Bu konularında dışında Reisinger ve Waryszak (1995) memnuniyet ile turist rehberlerini incelemiş, Hughes (1991) memnuniyet ile kültürel turlar arasındaki ilişkiyi, Ross ve Seppo (1991) ise günlük turlarla memnuniyeti, LeBlanc (1992) ise seyahat acenteleri ile memnuniyet üzerine araştırma yapmış, Fick ve Ritchie (1991) müşteri memnuniyeti ile restoranlar arasındaki bağı ele almıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TURİZM GELİŞİMİNDE YÖRE HALKININ ROLÜ

4.1. Turizm Gelişiminde Yerel Halkın Rolü

Turizm olgusunun zaman içerisinde gelişmesi ile birlikte bölgesel yerel halkın tutum ve davranışları aynı oranda artarak önemli hale gelmiştir. Yerel halkın turizm olgusu içerisine dahil edilmediği destinasyonlarda turizm gelişimi beklentisi gerçekleşmeyebilir. Zira bölgedeki yerel halkın desteği doğrultusunda sürdürülebilir turizm için yerel halkın turizme bakış açısı önem teşkil etmektedir (Ataman, 2020). Andereck ve Vogt (2000), araştırmaları sonucu ile yerel halkın turizm gelişimini olumlu bir gelişim olarak algıladıklarını görmüşlerdir. Bir diğer ifade ile turizm gelişimi yöre halkının lehine olarak değerlendirilmektedir (Ataman, 2020). Diğer taraftan, turizm içerisine yerel halkın dahil edilmemesi turizm gelişmesini olumsuz olarak etkileyecektir. Turizm planlaması içerisinde yerel halk kesinlikle yer almalı ve katılım göstermelidir (Alaeddinoğlu, 2008).

Turistlerin gittikleri destinasyon üzerinde yerel halk ile ilişkileri bölgedeki yerel halkın turizme karşı bakış açısını büyük oranda etkilemektedir. Destinasyonda turistlerin görevliler, çalışanlar ve birçok farklı hizmet sektörü çalışanı ile aralarında olan iletişim ve ilişkileri bölgesel turizm düşüncesini etkilemektedir. Turizm olayı içerisinde yer alan birçok insan ile birlikte bu olayın etkilediği; sosyal, kültürel, çevresel ve ekonomik nedenleri ile birlikte birçok farklı etkiye sebep olmuş, kalıcı ve köklü değişiklikleri de beraberinde getirmiştir (Gökçe, 2016).

Yerel halkın turizme yaklaşımı son derece önemlidir. Bölgedeki yerel halkın turizme bakış açısı doğrudan olarak turizmi etkilemektedir. Yerel halkın turizme karşı olumsuz yönde düşüncelerinin gelişmesi ve bu yönde tutum sergilemeleri sonucunda turizmin gelişiminin durması olası bir sonuçtur. Buna neden olarak turizmin sonucu ortaya çıkan aşırı kalabalıklaşma, gürültü kirliliği ve çevresel tahribat gösterilebilir. Bu nedenle, yerel halkın destinasyon içerisinde turizm gelişimi amacı doğrultusunda belli aralıklar ve dönemlerde turizme karşı tutum ve davranışları araştırılmalı ve değerlendirilmelidir (Akova, 2006; 105–106). Yerel halkın bu araştırmalarda ve değerlendirmeler sonucu verdikleri cevapları ve ölçülen tutumu değiştirecek unsurlardan bir tanesi gelen turistlerin yerel halka karşı tutumlarıdır (Türker ve Türker, 2014).

Sosyo - kültürel bir etmen olan turizm, içerisinde bu olguya katılım gösterenler ile birlikte, destinasyon üzerinde yerel halk için kalkınma aracı olarak önemli ekonomik katkılar sağlamaktadır (Erkılıç, 2019). Turizmin gelişimini sürdürdüğü ve geliştiği destinasyonlarda

yeni istihdam ortamları, bölgesel ekonomi gelişimi ve birçok iş alanına katkısı ile turizm gelişmekte olan ve gelişmemiş destinasyonlarda bölge halkının düşünce ve yargıları doğrultusunda olumlu bir izlenim bırakmaktadır. Tüm bu olumlu sonuçlar yerel halkın turizme olan desteğini arttırmıştır (Güneş ve Alagöz, 2018).

Turizmin gelişimi ile kendilerine karşı olumlu etkiler sonucunda bölge halkı turizme yönelik verdikleri desteği arttırmış ve tutumları olumlu olarak etkilenmiştir. Yerel halkın olumlu etkiler karşısında turizme karşı verdikleri destek artarak büyümüştür. Yerel halkın turizme karşı desteğini etkileyen belirli faktörler mevcuttur. Harril, (2004) bu tutumları etkileyen olguları sınıflandırmıştır;

- Sosyo-kültürel faktörler
- Mekânsal faktörler
- Ekonomik bağımlılık
- Yerli halkın ve toplumun sınıflandırılması
- Yerli halkın turizme karşı algı, tutum ve turizmin gelişmesine verdiği desteğin ölçülmesi

Bu olgular göz önüne alındığında yöre halkının turizme karşı sergiledikleri tutum ve davranışları benzerlik göstermektedir. Bölge halkının turizm desteğini etkileyen olgular birbirini tamamlar niteliktedir (Gökçe, 2016).

Turizm gelişimi ile yöre halkının tutumları değişim göstermektedir. Normal ve ortalama gelişim göstermiş destinasyon üzerindeki yerel halkın turizme karşı tutum ve davranışları olumlu yönde gelişmekte ve halk tarafından turizm olgusu kabul görmektedir. Ancak turizmin ilerlemesi ve gelişmesi ile fazla geliştiği bölgeler üzerinde, yöre halkının tutumları turizm gelişimi ile birlikte olumsuz yönde ilerlemektedir (Avcıkurt, 2003). Yerel halkın fazla gelişmiş turizm bölgelerinde desteğini vermediği ve turizme destek vermediği görülmüştür. Burada Butler (1980)'in destinasyon yaşam modelinden bahsetmek faydalı olacaktır. Öyle ki, Butler turizmin yeni gelişmekte olduğu destinasyonlarda yöre halkının turizm gelişimini daha fazla desteklediklerini iddia etmektedir. Öte yandan, aynı çalışmada turizmin fazlaca gelişmiş olduğu destinasyonlarda turizmin olumsuz etkileri daha fazla hissedileceği için yöre halkının turizme karşı düşünceleri olumsuz yönde olmaktadır. Pizam (1978), yaptığı araştırmalar sonucunda turizmin gelişiminin olağan dışı artışı sonucunda yerel halkın bu gelişimden olumsuz etkilendiğini göstermiştir. Turizmin gelişiminin ve ilerlemesinin belli standartlar doğrultusunda gelişmesi ve yerel halkın fikirlerinin alınması, turizm gelişim olgusu içerisine dahil edilmesi ile yerel halkın turizme bakış açısı geliştirilebilir, olumlu yönde etkilenebilir (Ataman, 2020).

Yöre halkının tutum ve davranışları turistler üzerinde doğrudan bir etkiye sahiptir. Bölgeye gelen turistlerin tekrar destinasyonu ziyaret etmeleri ve yaşadıkları yere geri dönmeleri sonucunda başkalarına tavsiye etmelerini etkilemektedir. Yöre halkının destinasyon üzerinde turizme karşı olumlu tutumlara sahip olmaları bölgedeki turizmin sürdürülebilirliği konusunda gerekliliktir. Turizm olgusu içerisindeki sosyal etmenler, kültürel etmenler, ekonomik etmenler ve çevresel etmenler göz önüne alındığında turizmin etkisinin yerel halk üzerindeki etkisi ile bölge halkının turizm desteği konusunda bakış açılarını etkiler (Cengiz ve Kırkbir 2007). Turizm sektörü içerisinde destinasyon üzerinde yapılacak değişiklikler ve planlamalar bölge halkının ihtiyaçları ve istekleri doğrultusunda geliştirilir ise bölgesel turizm olgusu başarılı olabilir. Bu olgu turizm gelişiminin bölge üzerinde başlaması ile bölge halkının beklentilerinin ve ihtiyaçlarının araştırılması ve karşılanması ile mümkün olabilir (Gökçe, 2016).

Yerel halkın turizm algısında bölgesel olarak birbirinden farklı tutumlar meydana gelebilmektedir. Turizm destinasyonlarına ve alanlarına sahip bölgeler derinlemesine araştırmalar yaparak yerel halkın turizm olgusu içerisinde çoğunluk üzerinden nasıl bir tutum sergilediklerini tespit etmelidir (Keleş, 2021).

Sonuç olarak turizm olgusunun yerel halk üzerindeki olumsuz etkileri en aza indirilmelidir. Yerel halk üzerindeki olumlu etkileri ve kazanımları göz önünde bulundurularak arttırılmalıdır. Yerel halkın turizm olgusu içerisinde kendilerine bir yer bulmaları turizm olgusunu desteklemelerini sağlamaktadır. Yerel halkın destekleri ile destinasyon üzerinde turizm gelişimi sağlanabilmektedir. Bu nedenle turizm olayı içerisinde yerel halkın ne ölçüde kendine yer edindiği ve destinasyon içerisinde turizme bakış ölçüsü ne derecede olumlu araştırılmalı ve denetlenmelidir (Çolak, 2017).

4.2. Yöre Halkı Tarafından Turizm Gelişimine Verilen Destek

Türkiye’de turizme verilen destek sadece yerel halk üzerinden değil, devlet destekli olmak üzere ele alınmalıdır. Türkiye’nin turizm ve turizm gelişimi üzerine verdiği destek dönemselsel olarak ikiye ayrılmaktadır. Türkiye turizm gelişimi planlı ve plansız olmak üzere iki dönemde incelenebilir. 1923 – 1963 yılları arasında değişim gösteren bu dönemler iki ayrı perspektif ile değerlendirilmektedir. Kültür ve Turizm Bakanlığı’nın turizm gelişimi üzerine yaptığı çalışmalar giderek artmakta ve turizmin Türkiye bazında gelişimi için önem taşımaktadır. Bakanlık ekonomik rekabetin dışa açılması, destinasyon bazında turizm gelişmişlik düzeyinin arttırılması, yerel halk bazında istihdam sağlanması, turizmde ekonomik hacmin büyümesi gibi gelişmeler ve geliştirmeler ile Türkiye turizmine katkı sağlamaktadır.

Bu olguların gerçekleştirilebilmesi ve turizmin gelişme sürecinde yarar sağlanabilmesi için bakanlık belirli kanunlar yayınlayarak desteğini sürdürmüştür. 1982’de yayınlanan Turizm Teşvik Kanunu destek amacı ile yürürlüğe girmiştir. Turizm sektörü için yeme-içme, konaklama, eğlence alanlarında sektöre yarar sağlamıştır.

1980’li yıllar ile başlatılan destekler kapsamında turizm sektörü sadece ekonomik alan üzerinden değil, sosyo - kültürel alanda da dışa açılmıştır. Bu yıllar baz alındığında dışa açılım adına Türkiye turizm sektörü adına önemli gelişimler sağlamıştır. Turizm Teşvik Kanunu bağlamında Türkiye’de turizm adına sektör içerisinde yer alan birimleri teşvik edici uygulamalar gerçekleştirilmiştir (Zengin, 2010).

Turizmin Türkiye’de gelişimine verilen desteğin belirlenmesi, geliştirilmesi ve sürdürülebilirliğinin sağlanması amacıyla Kültür ve Turizm Bakanlığı yıllık, beş yıllık ve on yıllık olarak planlar yapmaktadır. Bu planlar doğrultusunda Türkiye turizmini geliştirmek ve bir adım daha öteye taşıyarak dış alanlara açılmasını sağlamaktadır. İç ve dış sermayenin turizm ekonomisi üzerinde akışının sağlanması, sosyo - kültürel gelişimin sağlanması ve turizm ekonomi hacminin büyümesiyle sürdürülebilir turizm kavramının güncel bir konu olarak tutulması amaçlanmıştır. Türkiye turizmi yıllık kalkınma planı bu bağlamda turizmin gelişimine yönelik yapılan önemli bir destektir (Kaya, 1997).

Turizmin gelişmesinde devlet eli ile yapılan uygulamaların yanı sıra yerel halkın gelişime verdiği destekte önem arz etmektedir. Turizm sektörü içerisinde yerel halkın desteği alındığı süre içerisinde gelişimin hızlandığı görülmektedir. Turizm gelişimi doğrultusunda yerel halkın desteğini almayan destinasyonlar üzerinde turizm gelişimi ve sürdürülebilirliği beklenmemektedir (Sert, 2019).

Yerel halkın turizm sektörü içerisine dahil edilmesi ve turizm gelişmeleri üzerinde yerel halkın rol üstlenmesi turizmin gelişme süreci içerisinde yerel halkın turizm gelişimine verdiği desteği arttırabilir. Yerel halkın turist ve turizm kavramı ile tanıştırılıp kaynaştırılması ile birlikte yerel halkın turist ve turizm olgularına samimiyet kazanması ile birlikte gelişime olan desteği sağlanabilmektedir (Erul, 2022).

Yerel halk üzerinde turizmin sosyo-kültürel bağlamda ve ekonomik anlamda farklılıklar meydana gelmektedir. Yerel halkın ekonomik, sosyo-kültürel ve çevresel etkiler göz önüne alındığında turizme olan yaklaşımları ve gelişime verdiği destek değişkenlik göstermektedir. Yerel halkın turizm olgusu içerisine dahil edilmesi ve turizm gelişimine yönelik algıları değerlendirilmesi sonucu ile gelişime verdikleri destek ölçülmelidir (Zengin, 2018).

4.3. Yerel Halkın Festival Turizmi Ziyaretçilerine Bakış Açıları

Yerel halkın tutum ve davranışları turizm sektörü ve destinasyon açısından önem taşımaktadır. Yerel halkın desteğinin alınması koşulu ile turizm gelişimi paralel bir şekilde büyüme göstermektedir. Olumsuz bir tutum sergilemeleri sonucunda turizm hareketi sekteye uğrayabilir ve destinasyon üzerinde sorunlar ile karşılaşılabilir. Yerel halkın turizm ve turist ile ilişkilerinin araştırılarak olumlu yönde gelişimler sağlanmalıdır. Turist ve yerel halk arasında yaşanacak olan etkileşimler doğrultusunda yerel halkın turist ve turizme bakış açısı değişebilmektedir (Akova, 2006). Yerel halk üzerinde turistik aktiviteler doğrultusunda turist ile olan ilişkisi boyunca sosyo-kültürel farklılıklar meydana gelebilmektedir. Bu farklılıklar yerel halk üzerinde olumsuz etkiler bırakabilmekte ve düşüncelerini olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Düzenlenen turizm aktiviteleri süresince olumsuzluk yaratılabilecek durumlar göz önünde bulundurulmalıdır (Sert, 2017: 195–196). Yerel halkın desteğinin alındığı ve turizm olgusu içerisine dahil edilmesi sonucunda değerli kazanımlar sağlanmaktadır. Festivallerin yöre halkı ile düzenlenmesi sonucunda yerel halk üzerinde bölgesel ve küresel olmak üzere imaj oluşturabilmektedir. Kültür akımını ile imaj kazanımı başlamaktadır (Kozorog, 2011: 302). Yerel halkın turist ve turizm aktivitelerinden beklentileri olmaktadır. Bu beklentiler kültürlü ve çevre bilinçli, cömert, memnuniyeti yüksek, eğitim düzeyi yüksek, sadık, yerel halk içerisinde kendine rol edinebilen, devamlılığı olan ve rekabet şartlarında üstünlük sağlayan bireylerin turist olarak gelmesi şeklinde sıralanabilir (Gül, 2013: 216).

4.4. Sosyal Değişim Teorisi

Sosyal değişim olgusu genel olarak duygusal dayanışma ya da topluluğa bağlılık olgularının dışında kalmaktadır. Toplumun sosyal ya da duygusallığı üzerinden değil ekonomik bağılıklarını ele almaktadır. Yerel halkın turizm ve turizm olgularını algılamaları üzerinde etkilerin ölçüldüğü en bilinen ve en yaygın teori sosyal değişim teorisidir. Bu teori yerel halkı anlamlandırmak amacı ile kullanılan en önemli kuramlardan biridir (Erul, 2022: 613). Teorinin kökeni 1920'lere dayanmaktadır. Sosyal yaşamda ve turizm içerisinde yerel halkı anlamak, insan davranışlarını incelemek amacı ile kullanımı sağlanmıştır (Doğan, 2021: 1223). Bu teori kapsamında turizm içerisinde turist ve yerel halkın arasındaki ilişki değiş tokuş ya da etkileşim sırasında gelişmeler göz önüne alınarak anlamlandırılmaya çalışılmasıdır. Teoride genel olarak iki farklı görüş mevcuttur; yerel halk turizmin olumsuz etkilerinin yanı sıra olumlu etkilerin fazlalığı doğrultusunda algılarının yönlendirmesiyle turizm gelişimine destek vereceklerdir. Bir farklı görüş ise; turizm olgusu içerisinde yer alan

yöre halkı turizm sektöründen bireysel çıkarları doğrultusunda elde ettikleri gelişmeler ışığında turizme yönelik görüş ve düşünceleri olumlu yönde değişecek, turizm gelişimine verdikleri destek artacaktır (Erul, 2022). Yerel halk algıları sonucunda turizm ve turiste karşı geri tepki göstermektedirler. Kişi bağlamında ya da bir bütün topluluk olarak incelemek mümkündür. Çıkarları doğrultusunda verdikleri geri dönütler turizmi ve sektörü etkilemektedir. Turizme karşı olumlu tutumları ya da olumsuz tutumları doğrultusunda turizm sektörünün destinasyon bağlamında gelişimi etkilenmektedir. Bireysel çıkarlar ya da toplumsal olumlu sonuçlar ışığında verdikleri olumlu geri dönütler sonucunda turizm bölgesel ya da daha geniş kapsamlı olarak gelişim göstermektedir. Bu tutumları incelenmek için kullanılan araştırma teorilerinden bir tanesi sosyal değişim teorisidir (Kulualp, 2019). Teoriler değişim ve gelişim gösterebilmektedir. Turizm alanında kullanılan sosyal değişim teorisi zaman içerisinde değişim göstermiş ve geliştirilmiştir. Bir alt yapı olarak araştırmalarda kullanılmaya devam edilmiş toplumu anlamak için bir araç olarak kullanılmıştır (Doğan, 2021). Sosyal değişim teorisi davranışsal psikoloji, sosyoloji, antropoloji ve ekonomik bakış açılarını içeren disiplinler arasında bir teoridir. Turner teoriiyi “faydacılık” olarak ele alırken, Emerson teoriiyi “yarar” ilkesi ile ele almaktadır. Emerson teorisinin farklı disiplinlerde farklı isimler aldığını söylemektedir; “psikolojide pekiştirme, sosyolojide değer, ekonomide yarar, sosyal psikolojide karar” teorisi ile ele alınmaktadır (Altunel, 2009).

4.5. Duygusal Dayanışma

Duygusal dayanışma teoreminin kökeni Emilie Durkheim’e dayanmaktadır. “Dinsel Yaşamın Dinsel Formları” adlı çalışmasında dinler üzerine yaptığı çalışmalar ile duygusal dayanışma teorisinin temelini oluşturmuştur. Teori temel olarak bireyler arasında ortak inançlara sahip olmaları ile birlikte, ortak ritüeller paylaşımları sonucunda aynı duyguları paylaştıklarını öne sürerek desteklemektedir. Paylaşılan ortak inançsal aktiviteler sonucunda ortak bir duygusal dayanışma gelişimi gerçekleştirildiğini Durkheim öne sürmektedir (Sümbül, 2022: 1201). Durkheim’in araştırmalarının sonrasındaki teoriye ek olarak Collins (1975) duygusal dayanışma teorisine ek olarak dini inançlar benzerliğinin dışında iletişim olgusunu da dahil etmiştir. Dini inançlar ve ortak ritüeller iletişim becerileri doğrultusunda ortak duygusal dayanışmalara yol açtığını söylemiştir. Duygusal dayanışma teorisi sosyoloji, antropoloji ve psikoloji gibi alanlarda araştırma amacı ile alt yapı olarak kullanılmaktadır. Woosnam ve Norman (2010) yaptıkları araştırmalar sonucunda turizm alanında 10 maddelik ve 3 faktör ile duygusal dayanışmayı ölçeklendirmiştir. Teori turistlerin bölge halkı ile olan duygusal dayanışması için kullanılırken, bölge halkının turistlere karşı olan tutumunu ölçmek

için de kullanılabilmektedir (Emrullah, 2022). Bölge üzerinde turizm aktiviteleri ve gelişimi doğrultusunda yerel halk üzerinde sadece ekonomik ve kültürel değişimler değil aynı zamanda sosyal etkiler doğrultusunda değişimler meydana gelmektedir. Yerel halkın turist ve turizme yönelik düşüncelerini duyguları etkileyebilmektedir. Woosnam yaptığı çalışmalar ile duygusal dayanışma teorisi bağlamında yerel halkın turistlere yönelik duygularının ölçülmesinin turizm kalkınması amacını destekleyeceğini söylemektedir (Patwardhan, 2020). Durkheim dini duyguların ortaklığı ve paylaşımı ile turist ve bölge halkının duygu paylaşımı sonucunda ait olma duygusunun ortaya çıkacağını ve “biz” olgusunun benimsenebileceğini söylemiştir. Ortak bir duygu paylaşımı doğrultusunda turist bölge halkı ile etkileşim kurarak turizm olgusu içerisinde tekrar ziyaret gerçekleştirebilir. Yerel halk turist ile kurmuş olduğu duygusal etkileşim doğrultusunda turizme karşı tutumlarını olumlu yönde değiştirebilir ve/veya geliştirebilir. Yerel halkın duygusal dayanışma teorisi bağlamında davranış ve tutumlarının incelenmesi ile duygusal dayanışma kurulmasına engel olabilecek unsurlar saptanabilmektedir (Yetginer, 2019).

BEŞİNCİ BÖLÜM

YÖRE HALKININ YAŞAM KALİTESİ, MEMNUNİYET VE TURİZM GELİŞİMİNİ DESTEKLEME NİYETİ KAPSAMINDA TURİSTİK FESTİVALLERİN İNCELENMESİ

5.1. Problem Durumu

Geleneksel olarak düzenlenen festivaller destinasyon bölgelerine sağladığı ekonomik, sosyal, kültürel ve çevresel katkıların artmasında belirleyici bir güç olmaktadır. Festivaller etkinlik turizmi kapsamında önemli faaliyetlerden biri olmanın yanı sıra gerçekleştiği bölgede turizmin oluşturduğu etkiler gibi yöre halkı için kültürel, ekonomik ve sosyal faydalar sağlamaktadır (Small, Edwards ve Sheridan, 2005). Destinasyonda düzenlenen festivallerde insanların bir araya gelmesi ile yerel halkın yaşam kalitesinin de arttığı görülmektedir. Turistle beraber yerel halkın yararlanacağı eğlence imkanları ve rekreasyon faaliyetlerinin geliştirilmesi yerel halkın yaşam kalitesinin artmasında etkili olmaktadır (Cudny, Korec ve Rouba, 2012). Yapılan bu etkinlikler turizmin bölgede sürdürülebilirliğini sağlamaktadır. Festivallerin yöre halkına olumlu etkileri yapılan nicel araştırma yöntemleri ile ortaya çıkmıştır. Her ne kadar festivallerin etkileri nitel araştırmalarla desteklense de (Avcı, 2018: 173) daha çok katılımcının görüşünün alındığı nicel araştırmalar da festivalin yöre halkı üzerinde oluşturduğu birtakım etkilerin belirlenmesi açısından önem arz etmektedir.

Festivallerin amacına ulaşılabilmesi ve sürdürülebilirliğini sağlanabilmesi, düzenlenme tarihinin doğru zaman aralığında belirlenmesi önemli etkindir. Özellikle yaz turizminin etkili olduğu destinasyon bölgelerinde daha sakin dönemlerin tercih edilmesi turizmin tüm yıla yayılmasında etkili olacaktır. Bir diğer ifadeyle, turizmin mevsimsellik etkisinden sıyrılmasında festivaller destinasyon bölgesi için önemli faktördür (Özgürel, Alkan ve Ok, 2018: 18). Festivale konu olan içeriğin yapılacağı zamanın Datça’da düzenlenen “Badem Çiçeği Festivali” örneğinde olduğu gibi Badem çiçeklerinin tam olarak açtığı dönemde festivalin yapılması, festivalin sürdürülebilirliği için önemli olduğu vurgulanmıştır (Özgürel, Alkan ve Ok, 2018: 18).

Festivallerin başarılı olması birçok etkene bağlıdır. Bu etkenler arasında, ortak paydaşların etkinlikleri desteklemesi, yeterli bütçenin olması, uzman kadroların fikirleri doğrultusunda hareket edilmesi, hedef kitlenin doğru belirlenmesi ve tanıtım, pazarlama tekniklerinin iyi kullanılması gerekmektedir. Araştırmada ortaya çıkan ortak paydaş görüşleri bütün olarak değerlendirildiğinde doğru bir etkinlik planlaması ve yönetimine dair faktörlerin tamamını kapsadığı görülmektedir (Richards ve Palmer, 2012: 414). Bununla beraber

festivallerin başarılı olması turistlerin memnuniyetleri kadar yöre halkının da yaşam kalitelerini yükseltecek niteliğe sahiptir. Yapılan çalışmaların genel olarak festivallerin turistler üzerine etkisine yönelik yoğunlaştığı görülmektedir (Çulha, 2020). Diğer taraftan yöre halkı da festivallerdeki en önemli paydaşlardan birini oluşturmaktadır. Bu noktadan hareketle festivallerin yöre halkı üzerine etkilerini esas alan çalışmaların nispeten az olması bu araştırmanın problem durumunu ifade etmektedir.

5.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, etkinlik turizmi kapsamı içerisinde Antalya ilinin Manavgat ilçesinde her yıl düzenlenen festivallerin yöre halkına olumlu ve olumsuz etkilerini belirlemektir. Düzenlenen bu festivallerin yöre halkının yaşam kalitesi üzerine etkileri ve turizm gelişimine destekleri, festivale dair görüş ve önerilerinin değerlendirilerek ortaya çıkabilecek sorunlara dikkat çekmesi araştırmanın bir diğer amacıdır.

Etkinlik turizmi kapsamında değerlendirilen festival turizmi düzenlendiği bölgenin tanıtılmasını ve pazarlanmasını olumlu yönde etkilemekle birlikte bölgenin turistler tarafından tercih edilmesini sağlamaktadır (Tokatlı, 2019: 43). Festivaller düzenlendiği bölgede yaşayan ve festivale katılan kişiler için yararlı bir etkiye sahiptir. Bölge halkı ekonomik, sosyal, kültürel ve çevresel kapsamda olumlu ve olumsuz olarak etkilenir (Pranic, Petric ve Cetinic, 2012).

Turizm faaliyeti olarak değerlendirilen festivaller destinasyona sağladıkları faydalar açısından ön plana çıkmaya başlamıştır. Düzenlenen bu festivalin sürdürülebilirliğin sağlanması açısından festivallerin olumlu ve olumsuz etkilerin araştırılarak karşılaşılabilecek sorunlara çözüm önerilerinin ortaya çıkarılması gerekmektedir. Literatür incelendiğinde festivallerin etkilerine yönelik birtakım araştırmaların yapıldığı görülmüştür. Örneğin, Yayla (2017) Alaçatı’da düzenlenen festivallerin yöre halkı üzerinde ekonomik, kültürel, sosyal ve çevresel etkilerini araştırmıştır. Bu araştırmada ekonomik ve sosyal etkilerinin olumlu, çevresel etkilerinin ise olumsuz olduğuna yönelik bulgular tespit etmiştir. Etkinlik turizmi kapsamında yapılan faaliyetlere katılımın kişilere mutluluk, sağlık, kaliteli yaşam, artan özgüven ile daha fazla yaşam memnuniyeti hissetmesine olumlu etkileri olduğu görülmektedir (Sarı ve Özdemir, 2014). Benzer şekilde, festivallerin yöre halkının yaşam kalitesi üzerinde ekonomik etkilerinin olumlu olduğu yapılan araştırmalarda kabul görmektedir. Festivallerin destinasyona ekonomik canlılık getirmesi, yeni istihdam olanakları sağlaması olumlu etkilerindendir. Örneğin, Yalçınkaya ve Saatçı (2018) “Alaçatı Ot Festivali” ile ilgili yaptıkları çalışmada aynı bulguları tespit etmişlerdir. Festivallerin yöre halkı üzerinde anlamlı

sosyal ve kültürel etkilerinin olduğu yapılan literatür çalışmalarında tespit edilmiştir. Örneğin, Çavuş ve Baki (2020) “Akçaabat Müzik ve Halk Oyunları Festivali” ile ilgili çalışmada düzenlenen bu festivalin yöre halkının olumlu ilişkiler kurmasını sağladığı, turist ziyaretlerinden ve birlikte zaman geçirilmesinden memnun oldukları sonuçlarına ulaşmıştır.

Bir yörede yaşayan yerel halk turizmden olumlu ve olumsuz bir şekilde etkilenmektedir. Söz konusu etkilerin yaşam kalitelerinde bir artış ya da azalışa yol açtığını söylemek mümkündür. Bu yaşam kalitelerinde meydana gelen değişimle birlikte ise turizme karşı olumlu ya da olumsuz bir tutum sergileyecekleri söylenebilir. Zira Woo, Kim ve Uysal (2015)’ın yapmış oldukları çalışmada yöre halkının yaşam kalitesinde turizmden kaynaklı meydana gelen olumlu değişimle birlikte turizm gelişimini daha fazla desteklerine dair bulgular yer almaktadır. Festival turizminin özellikle kültürel anlamda yöre halkına bir katkı sağladığı da göz önünde bulundurulduğunda benzer etkinin festival turizmi kapsamında da gerçekleşeceği düşünülmektedir.

Litaretürde düzenlenen festivallerin fiziki çevrede ve doğal yaşam alanı üzerinde olumsuz etkilerinden söz edilmektedir. Bu etkiler tabiatın bozulması, gürültü kirliliği, insan ve trafik yoğunluğu (Arcodia ve Whitford, 2006: 10) olarak sıralanmaktadır. Önemli bir çekicilik unsuru olan festivaller süresince yöre halkını etkileyen çevresel etkiler; bölgenin planlı bir şekilde yenilenmesi, çevrenin düzenlenmesi, çevre koruma bilincinin artması, alt yapının gelişmesi veya yenilenmesi, ulaşım ve haberleşme olanaklarının artması olarak sıralanmaktadır (Yayla, 2017:9). Öte yandan, festivallerin yapıldığı bölgelerde ekonominin de olumsuz olarak etkilendiği söz konusudur. Mal ve hizmet alımlarında görülen fiyat artışı en önemli olumsuz etki olarak dikkat çekmektedir (Arcodia ve Whitford, 2006). Benzer olarak, kültürel yozlaşma ve suç oranındaki artış gibi yaşam kalitesi üzerindeki olumsuz sosyal etkilerini en az seviyeye indirecek projeler geliştirilmesinin zorunluluğu ortaya çıkmaktadır (Turker, 2016: 11).

Bu bilgilerden hareketle araştırma hipotezleri aşağıdaki şekilde geliştirilmiştir:

H1: Festivallerin olumsuz etkilerinin yöre halkının festival memnuniyetleri üzerinde anlamlı bir etkisi vardır.

H2: Festivallerin olumlu etkilerinin yöre halkının festival memnuniyetleri üzerinde anlamlı bir etkisi vardır.

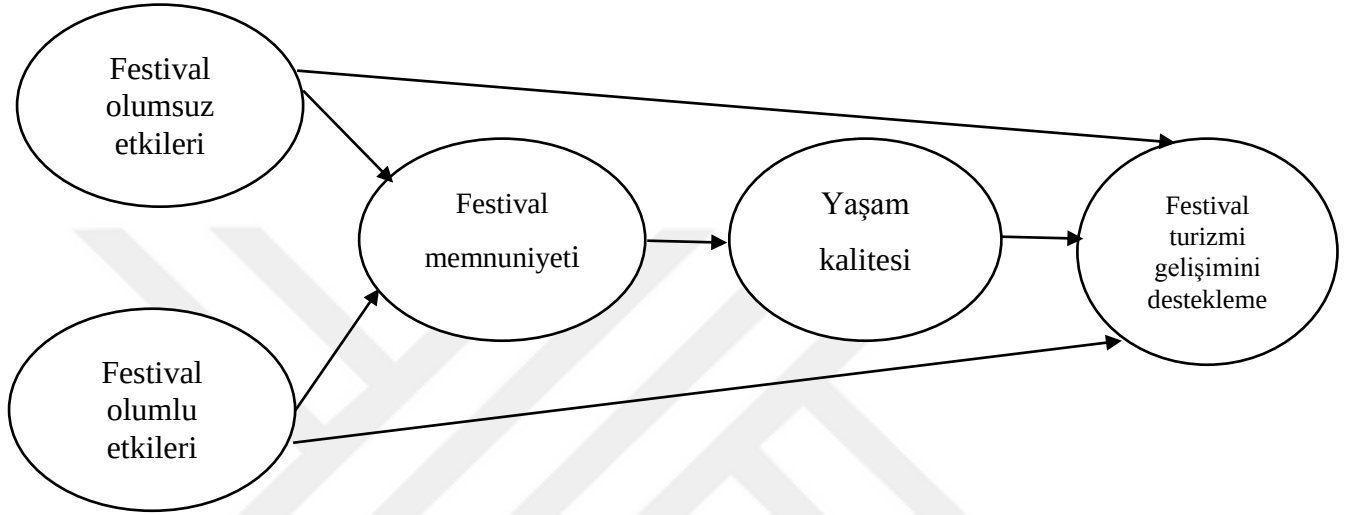
H3: Yöre halkının festival memnuniyetlerinin yaşam kalitesi üzerinde etkisi vardır.

H4: Yöre halkının yaşam kalitelerinin festival turizminin gelişimini destekleme üzerinde etkisi vardır.

H5: Festivallerin olumsuz etkilerinin yöre halkının festival turizminin gelişimini destekleme üzerine etkisi vardır.

H6: Festivallerin olumlu etkilerinin yöre halkının festival turizminin gelişimini destekleme üzerine etkisi vardır.

Yukarıdaki verilen hipotezler ve bilgiler kapsamında geliştirilen ve test edilen araştırma modeli aşağıdaki gibi oluşturulmuştur.

Şekil 5.1 Hipotetik araştırma modeli

5.3. Araştırmanın Önemi

Festivaller düzenlendiği destinasyonlardaki yöre halkının yaşamlarını doğrudan etkileyen itici bir güce sahiptir. Etkinlik turizmi kapsamında yapılan festivallerin yöre halkının yaşam kalitesi üzerinde yarattığı etkilerin analiz edilmesi festivalin iyileştirilmesi açısından belirleyici bir unsurdur. Festivallerin yöre halkı üzerindeki etkilerinin belirlenerek olumlu etkilerinin en üst seviyeye çıkarılması, olumsuz etkilerinin ise en alt seviyeye indirilmesi etkinlik yönetimi açısından da önemli olduğu belirtilmektedir (Small vd. 2005). Düzenlenen bu festivallerin amacına ulaşması ve iyileştirilmesi için yapılan literatür çalışmalarının sonuçlarına bakıldığında tanıtımların, düzenlendiği tarihlerin, paydaşların eşgüdömlü çalışmalarının ve yöre halkının festivali destekleme düzeyinin önem arz ettiği görölmektedir. Basının festivale ilgisi destinasyonun tanıtım ve sürdürülebilirliğine katkıda bulunarak destinasyona yapılacak ziyaretlerin artmasını sağlayacaktır (Jago vd. 2003: 7). Safranbolu’da yapılan “Altın Safran Belgesel Film Festivali Örneği”nde daha önceki yıllarda çok daha fazla ses getiren festivalin gün geçtikçe etkisinin azalmasının, festival tanıtımının yeterli ve etkili olmadığını ortaya çıkarmaktadır (Zavalsız ve Öztürk, 2020: 472). Side’ de

düzenlenen Side Dünya Müzikleri Kültür ve Sanat Festivali Örneğinde olduğu gibi festivallerin başarısının yerel idarenin, yöre halkının, esnafın ve diğer bütün paydaşların iş birliği içerisinde hareket etmesine bağlı olduğu vurgulanmıştır (Akkuş, 2021: 54). Destinasyonda düzenlenen faaliyetlerin kabul görmesinde ve devamlılığın sağlanmasında yöre halkı belirleyici bir faktördür (Delamere, 2001; Small: 2005). Festivallerin başarılı olması ve sürdürülebilirliği ile yöre halkının bu festivalleri destekleme düzeyi arasında doğrusal bir bağ olduğu belirtilmektedir (Saatcı ve Yalçınkaya, 2018: 166). Bu çalışma Manavgat' ta düzenlenen festivallere ilişkin problemlerin doğru strateji ile belirlenmesi festivallerin iyileştirilmesi ve devamlılığının sağlanması konusunda literatüre fayda sağlayabilir.

5.4. Teorik Altyapı

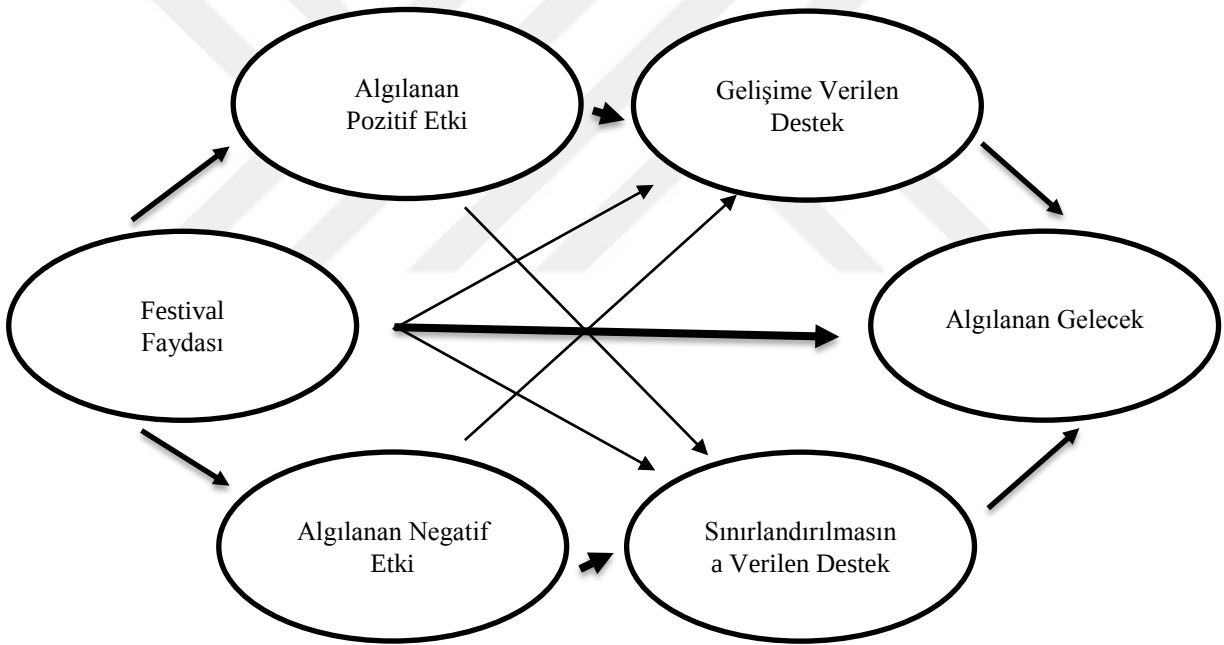
Her teorinin asıl ana amacı bizim yeni gerçeklere ulaşmamıza rehberlik etme, yeni deneyimler önerme; yeni kaide ve mucizeleri keşfetmemize liderlik etmektir (Einstein 1938). Gerçeklerin kendilerini ifade ettiği düşünülse de aslında gerçekler anlam yüklenene kadar hiçbir şey ifade etmezler. Gerçeklere bu anlamı veren, teori olarak kabul edilir (Merwe vd. 2007).

Festivallerin yöre halkı üzerindeki etkileri birtakım teorilere dayandırılmaktadır. Bunlardan en yaygın olarak kullanılan sosyal değişim teorisidir. Kişilerin ve toplulukların etkileşim durumunda kurdukları iletişimi anlama ile ilgili genel sosyolojik teoridir (Ap 1992).

Gelişimi 1960'lı yıllara dayanan sosyal değişim teorisi toplumsal değişimlerde ortaya çıkan bireylerin davranışlarını yorumlamak üzere oluşan teoridir (Çetin ve Şentürk, 2016). Bu teori destinasyona gelen ziyaretçilerle yöre halkı arasındaki ilişkileri, turizme yönelik algıları ve toplumlar üzerinde turizmin etkilerinin kapsamlı bir şekilde incelenmesinde önemli rol oynamaktadır (Deccio ve Baloglu, 2002). Bireylerin ve toplumların turizme yönelik tutumları hissedilen faydaya göre değişkenlik göstermektedir. Turizmin, sosyal değişim teorisi ile ilişkisi yöre halkının ekonomik, sosyal ve çevresel beklentilerine bağlı olarak devam etmektedir. Yöre halkının beklentileri doğrultusunda hissedilen fayda arttıkça turizmin gelişimi de bu bağlamda artacaktır. Bu kapsamda yapılan çalışmalar, turizmin gelişimine yönelik algının, yöre halkı tarafından beklenen ekonomik, sosyal ve çevresel dengelere bağlı olduğu sonucunu ortaya çıkarmaktadır (Harrill, 2004).

Yöre halkının etkinlik kapsamında yapılan festivallere verdiği desteğin saptanmasına ilişkin faydalanılan teorilerden bir diğeri sosyal mübadele teorisi olmuştur (Nunkoo ve Ramkissoon, 2012). Sosyal mübadele bireylerin birtakım beklentiler içerisinde iletişim

kurarak alışveriş yaptıkları, istedikleri verilere ulaşabilmek amacıyla tekrarlanan etkinliklerle sosyal ilişkilerde bulundukları bir yapı olarak tanımlanmaktadır (Thibaut ve Kelly, 1959; Wu vd. 2006). Teoriye göre bireyler sevgi ve saygı görme ihtiyacı, güven, dikkate alınma, ekonomik getiri gibi faktörlerden dolayı toplumsal davranışlar çerçevesi içerisinde iletişimde bulunurlar. (Shet ve Parvatiyar, 1995). Sosyal davranışları açıklayan en eski ve en yaygın kullanılan teorilerden biri olan Sosyal Mübadele Teorisi, bireylerin arzuladıkları hedefler doğrultusunda kurdukları iletişim sonucunda sosyal, kültürel, çevresel ve ekonomik etkiler ödül, maliyetleri ise bedel olarak nitelendirmektedir. Turizm kapsamında ortaya çıkan bu etkiler ödül ve bedel niteliğinde değerlendirilebilecek tarafların tutumunu etkileyen unsurlar olarak sıralanabilir (Besculides vd. 2002: 308). Şekil 5,2’de görüldüğü gibi yöre halkı üzerinde fayda sağlamak amaçlı düzenlenen etkinliklerin, pozitif ve negatif etkileri festivallerin desteklenme sürecinde önemli rol oynamaktadır.

Şekil 5.2 Algılanan Festival Etkileri ve Festivale Verilen Destek

Kaynak: Látková ve Vogt, 2011: 53.

Festivallerin olumsuz etkilerinin yöre halkının yaşam kalitesi üzerine yansımaları sebep sonuç zinciri teorisine dayanmaktadır. Turizm kapsamında düzenlenen her etkinlikte olduğu gibi festivallerin de olumsuz etkileri söz konusudur. Etkinliklerin yöre halkının rutin hayatını baskılaması ve özel yaşamlarını etkilemesi nedeni ile halk üzerinde olumsuz düşüncelere ve memnuniyetsizliğe sebep olmuştur (O’Sullivan ve Jackson, 2002). Bu

olumsuz etkilerin yöre halkının yaşam kalitesi üzerinde doğurduğu sonuçların sebep sonuç zinciri teorisi ile saptanması olumsuzlukların giderilmesi açısından önem arz etmektedir.

5.5. Araştırma Yöntemi

Araştırmada nicel yöntem tercih edilmiştir. Zira nicel yöntemler araştırma evreninin yüksek olması durumunda tercih edilmesi önerilmektedir (Büyüköztürk, 2007). Bu kapsamda nicel yöntemler arasında en fazla tercih edilen anket tekniği ile çalışma tamamlanmıştır. Araştırma anketinin uygulanabilmesi adına Akdeniz Üniversitesi Etik Kurulu'ndan izin alınmış ve anketin uygulaması gerçekleştirilmiştir.

Anketin ilk bölümünde demografik özelliklerin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu bağlamda, cinsiyet, yaş, medeni durum gibi katılımcıların demografik özelliklerinin yanında, Manavgat'ta yaşam süresi, turizmden gelir elde etme durumu gibi bilgiler elde edilmiştir. Festivallerin olumlu (17 ifade) ve olumsuz (9 ifade) algılarına yönelik 26 ifade Song, Xing ve Chathoth (2015)'un çalışmasından uyarlanmıştır. Yöre halkının festival memnuniyetlerini belirlemek amacıyla ise 3 ifadeden oluşan ve Oliver (1980) tarafından geliştirilen memnuniyet ölçeği çalışma amacına göre tercih edilmiştir. Yerel halkın yaşam kalitesini ölçmek için Lee, Kim ve Kim (2018) tarafından geliştirilen 4 maddelik ölçek araştırma amaçlarına uyarlanarak kullanılmıştır. Son olarak festival turizminin gelişimine yönelik verilen desteğe ilişkin 7 ifade Gürsoy ve arkadaşları (2019) tarafından geliştirilen 7 maddelik Turizm Gelişimine Verilen Destek Ölçeği tercih edilmiştir.

Festivallerin olumlu ve olumsuz algıları, festival memnuniyeti, yaşam kalitesi ve festival turizminin gelişimine verilen desteğe yönelik tüm ifadeler (40 ifade) beşli likert tipi ölçek kullanılmıştır. Bu bölümde yer alan ifadeler yöre halkı tarafından “Kesinlikle Katılmıyorum”, “Katılmıyorum”, “Orta Derecede Katılıyorum”, “Katılıyorum” ve “Kesinlikle Katılıyorum” biçiminde değerlendirilmiştir.

5.5.1. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmada Yamane (2001)'in kolayda örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu noktada araştırmanın evrenini oluşturan Manavgat'ta 252.941 kişi yaşamaktadır (TÜİK, 2023). Kullanılan örneklem yöntemi neticesinde toplamda 384 adet anketin yeterli olacağına karar verilmiştir. Anketler yüzyüze eve elektronik ortamda olmak üzere iki şekilde gerçekleştirilmiştir. Ölçeklerin güvenilirliğini tespit etmek anketteki araştırma tasarımı ve ifade hatası gibi söz konusu hataların engellemek amacıyla belirli sayıda kişiye birinci aşamada pilot çalışma uygulanmıştır. Pilot çalışma 32 kişi üzerinden gerçekleştirilmiştir. Yapılan pilot

Çalışma sonucunda ifadelerin tümünün anlaşılır olduğuna karar verilmiş ve asıl araştırma verilerinin toplanma aşamasına geçilmiştir.

Araştırma anketleri Manavgat destinasyonunda yaşayan 425 kişiden elde edilmiştir. Hatalı ve eksik doldurulan anketlerin çıkartılmasından sonra kalan 402 anket üzerinden araştırma analizlerinin gerçekleştirilmesi aşamasına geçilmiştir.

5.5.2. Veri Analizi

Araştırma kapsamında ilk olarak elde edilen veriler SPSS 20.0 paket programına aktarılmıştır. Festivallerin olumlu ve olumsuz algıları, festival memnuniyeti, yaşam kalitesi ve festival turizmini gelişimine verilen desteğe yönelik yüzde ve frekans analizleri için SPSS programından yararlanılmıştır. Araştırma amacına bağlı olarak geliştirilen hipotetik araştırma modelinin testi için ise AMOS programından faydalanılmıştır. AMOS programı kapsamında ilk olarak doğrulayıcı faktör analizi gerçekleştirilmiş ve elde edilen tatmin edici veriler neticesinde yol analizi uygulanarak sonuçlar raporlanmıştır.

5.5.3. Araştırmanın Varsayımları

- Araştırma kapsamında tercih edilen ölçekler yöre halkının festival algılarını, festival memnuniyetlerini, yaşam kalitelerini ve festival turizminin gelişimine yönelik desteklerini yeterli düzeyde ölçmektedir.
- Seçilen örneklem, evreni yeterli düzeyde temsil etmektedir.

5.5.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

- Araştırma Manavgat'ta yaşayan yöre halkı ile sınırlıdır.
- Manavgat'ta yaşayan yöre halkının tümüne ulaşmanın zamansal açıdan mümkün olmamasından dolayı çalışma seçilen örneklem grubu ile sınırlıdır.
- Araştırma nicel araştırma yöntemlerinden anket tekniği ile sınırlıdır.

5.6. Bulgular

5.6.1. Katılımcıların Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular

Tablo 5.1 Yöre Halkının Demografik Özellikleri (n:402)

	Demografik Değişkenler	n	%
Cinsiyet	Erkek	145	36,1
	Kadın	257	63,9
Yaş	18–25	35	8,7
	26–35	111	27,6
	36–45	112	27,9
	46–55	108	26,9
	56 yaş ve üzeri	36	9,0
Medeni durum	Bekar	115	28,6
	Evli, çocuklu	259	64,4
	Evli, çocuksuz	28	7,0
Eğitim durumu	İlköğretim	14	3,5
	Ortaöğretim	21	5,2
	Lise	102	25,4
	Önlisans/Lisans	237	59,0
	Lisansüstü	28	7,0
Manavgat'ta yaşam süresi	1 yıldan az	22	5,5
	1–5 yıl	48	11,9
	6–10 yıl	50	12,4
	11–15 yıl	61	15,2
	16 yıl ve üzeri	221	55,0
Aylık gelir	8500 TL ve daha az	54	13,4
	8501–12.500 TL	106	26,4
	12.501–16.500 TL	82	20,4
	16.501–20.500 TL	71	17,7
	20.501 TL ve üzeri	89	22,1
Turizmden gelir sağlama durumu	Tamamı	97	24,1
	Kısmen	105	26,1
	Hiç	200	49,8
Meslek	Çalışmıyor	41	10,2
	Kendi işinde çalışan	60	14,9
	İşçi	76	18,9
	Serbest meslek	25	6,2
	Memur	101	25,1
	Öğrenci	11	2,7
	Emekli	35	8,7
	Diğer	53	13,2

Araştırma anketini cevaplayan katılımcıların demografik özellikleri Tablo 5,1'de gösterilmiştir. Araştırma incelendiğinde araştırmaya katılanların %63,9 u kadın, %36,1 erkektir. Yaş aralıkları incelendiğinde katılımcıların %27,9 u 36–45 yaş aralığı, %27,6 sı 26–35 yaş aralığı, %26,9 u 46–55 yaş aralığı, %9,0 ı 56 yaş ve üzeri, %8,7 si ise 18–25 yaş aralığıdır. Katılımcıların medeni durumları %64,4 evli ve çocuklu, %28,6 sı bekar ve %7,0 ise evli ve çocuksuzdur. Yöre halkının eğitim durumuna baktığımızda %59,0 önlisans/lisans, 25,4

lise, %7,0 lisansüstü, %5,2 ortaöğretim ve %3,5 ilköğretimdir. Ankete katılanların Manavgat'taki yaşam sürelerine baktığımızda %55,0 16 yıl ve üzeri, %15,2 si 11–15 yıl, %12,4 ü 6–10 yıl, %11,9 u 1–5 yıl ve %11,9 u 1 yıldan az sürede yaşamaktadırlar. Bölgede yaşayan yerel halkın aylık geliri ise %26,4 8501–12.500 tl, %22,1 20.501 tl ve üzeri, %20,4 12.501–16.500 tl, %17,7 16.501–20.500 tl, %13,4 ise 8500 tl ve daha az kazanç sağlamaktadır. Yöre halkının turizmden gelir sağlama durumu %49,8 hiçbir şekilde kazanç sağlamamaktadır, %26,1 kısmen kazanç sağlamaktadır, %24,1 oranında kişilerin tamamı turizmden gelir sağlamaktadır. Katılımcıların meslekleri incelendiğinde büyük oranda işçi statüsünde çalıştıkları (%18,2), hatırı sayılır oranda kendi işlerinde çalıştıkları tespit edilmiştir.

5.6.2. Ölçeklere İlişkin Bulgular

Tablo 5.2 Katılımcıların Festivallerin Olumsuz Etkilerine İlişkin Bulgular (n:402)

İFADELER	Hiç Katılmıyorum $\longleftrightarrow$ Tamamen Katılıyorum									
	1		2		3		4		5	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Yöre halkını rahatsız eden daha fazla gürültü meydana getirir.	200	49,8	127	31,6	36	9,0	26	6,5	13	3,2
Doğal çevreye zarar verir.	164	40,8	141	35,1	53	13,2	34	8,5	10	2,5
Yöre halkının huzurunu bozar.	204	50,7	145	36,1	26	6,5	18	4,5	9	2,2
Toplumdaki ahlakın gerilemesine neden olur.	230	57,2	117	29,1	26	6,5	20	5,0	9	2,2
Toplumlar arası güvene zarar verir.	240	59,7	117	29,1	22	5,5	14	3,5	9	2,2
Toplum kaynaklarının gereksiz kullanımına neden olur.	183	45,5	147	36,6	39	9,7	26	6,5	7	1,7
Yöredeki fiyatların artmasına neden olur.	112	27,9	107	26,6	109	27,1	51	12,7	23	5,7
Yatırım maliyetlerini artırır.	93	23,1	127	31,6	94	23,4	57	14,2	31	7,7
Toplumdaki suç oranlarını artırır.	176	43,8	145	36,1	49	12,2	21	5,2	11	2,7

Katılımcıların Festivallerin Olumsuz Etkilerine İlişkin görüşleri oranları ile tablo 5,2'de verilmiştir. Yapılan anket çalışmasında festivallerin olumsuz etkilerine bakıldığında %49,8 oranla bölgede daha fazla gürültü meydana getirmediği saptanmıştır. Yapılan bu etkinlikler doğal çevreye zarar verir sorusuna yöre halkının %40,8 oranda verdiği cevap kesinlikle katılmıyorum olmuştur. Yerel halk yapılan festivallerle huzurunun bozulmadığı ve ahlaki değerlerinde gerileme olmadığını söylemişlerdir. Toplumlar arası etkileşimle birbirlerine karşı güven artmış ve bu durumdan zarar görmemişlerdir. Bölgenin kaynakları doğru bir şekilde kullanıldığı ve bu durum yöre halkına katkı sağladığı için şu an ki hallerinden memnuniyetini %45,5 oranında cevaplayarak belirtmişlerdir. Yöredeki fiyatların

artmasına sebep olur sorusuna katılımcılar orta derece katılıyorum cevabını yüksek oranda verdikleri için festivallerin yörede fiyatların artışına sebep olduğunu görebiliyoruz. Yapılan bu organizasyonlar uluslararası platforma da sunulduğu için festival imajı ve geçerliliği adına maliyetleri artırdığı bir kısım katılımcı tarafından söz konusu olmuştur. Düzenlenen festivallerin bölgedeki suç oranını arttırmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 5.3 Katılımcıların Festivallerin Olumlu Etkilerine İlişkin Bulgular (n:402)

İFADELER	Hiç Katılmıyorum					Tamamen Katılıyorum				
	1		2		3		4		5	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Bölgenin kültürüne ve tarihine yerel ilgiyi artırır	14	3,5	12	3,0	15	3,7	160	39,8	201	50,0
Gelenek ve göreneklerin gençlere aktarılmasına yardımcı olur.	10	2,5	17	4,2	33	8,2	165	41,0	177	44,0
Çeşitli kültürel değerlerin gelişimini teşvik eder.	8	2,0	12	3,0	24	6,0	178	44,3	180	44,8
Restorasyon için bir teşvik sağlar	8	2,0	16	4,0	43	10,7	184	45,8	151	37,6
İş fırsatlarını artırır	11	2,7	12	3,0	52	12,9	170	42,3	157	39,1
İlçemizde yaşayanların gururu artıyor	11	2,7	25	6,2	44	10,9	172	42,8	150	37,3
Topluluğumuzda daha fazla gelir sağlar	8	2,0	9	2,2	32	8,0	194	48,3	159	39,6
Destinasyona daha fazla yatırımcı çeker	6	1,5	13	3,2	55	13,7	197	49,0	131	32,6
Festivallerden yerel işletmeler fayda sağlar	8	2,0	6	1,5	30	7,5	202	50,2	156	38,8
Yerel kültürün korunmasını sağlar	7	1,7	18	4,5	47	11,7	176	43,8	154	38,8
Yerel halkın yaşam standartlarını artırır	7	1,7	23	5,7	67	16,7	176	43,8	129	32,1
Yöre halkını birbirine yakınlaştırır	10	2,5	21	5,2	53	13,2	175	43,5	143	35,6
Toplunun aidiyet duygusunu geliştirir	6	1,5	18	4,5	53	13,2	186	46,3	139	34,6
Yöre halkının topluma karşı sorumluluğu artırır	9	2,2	23	5,7	52	12,9	188	46,8	130	32,3
Destinasyon imajının gelişimine katkı sağlar	4	1,0	8	2,0	57	14,2	202	50,2	131	32,6
Turistlerle yöre halkının iletişimi güçlendirir.	6	1,5	7	1,7	35	8,7	210	52,2	144	35,8
Dünyaya kendimizi tanıtmamıza yardım eder.	8	2,0	6	1,5	29	7,2	175	43,5	184	45,8

Yöre halkının festivallerin olumlu etkilerine ilişkin görüşleri alınmış ve sonuçları yüzdelik oranlarla tablo x de gösterilmiştir. Tablo 5,3'te ölçeğe ilişkin ifadeler incelendiğinde festivallerin bölgenin kültürüne ve tarihine yerel ilgiyi artırır görüşü %50,0 kesin katılıyorum oranı ile tespit edilmiştir. Yapılan bu etkinliklerle gelenek ve göreneklerin genç kuşaklara aktarımının sağlanması %44,0 oranla olumlu yönde cevaplar verildiği görüşmüştür. Bu tarz

yapılan kültürel etkinlikler çeşitli kültürlerin gelişiminde de teşvik edici unsur olduğu katılımcılar tarafından belirtilmiş ve tespit edilmiştir. Bölge restorasyonu için büyük teşvik sağlar düşüncesi %45,8 katılıyorum oranı ile cevaplandırılmıştır. Festivallerin yörede daha çok iş fırsatı yarattığı yerel halk tarafından belirtilmiştir. Yapılan bu festivaller bölgenin imajını artırdığı için yöre halkının gururunun artması olumlu bir etki olarak görülmektedir. Gerek halkın gerek ise yöre esnafının gelirinin arttığı görülmektedir. Festivaller bir yöre için çekici unsurdur. Destinasyona daha fazla yatırımcı çektiği %49,0 oranında görüş bildirilmiştir. Festivallerden yerel işletmeler fayda sağlar görüşü %50,2 oranı ile tespit edilmiştir. Yerel kültürün korunması yapılan bu etkinliklerle sağlanmaktadır. Yerel halkın yaşam standartlarının arttığı %43,8 oranlama ile tespit edilmiştir. Yöre halkın bu tür etkinliklerle birbirlerine yakınlaşıp paylaşımın arttığı görülmekte ve aidiyet duygusunun geliştiği belirtilmiştir yapılan çalışmada. Yöre halkının topluma karşı sorumluluğunun arttığı %46,8 oranında söylenmektedir. Festivaller destinasyonun imajının gelişmesinde katkı sağladığı yerel halk tarafından belirtilmiştir. Etkinliklere katılan turistlerle yöre halkının iletişiminin güçlendiği %52,2 oranla görülmektedir. Düzenlenen bu festivaller iç pazarın yanı sıra dış pazarda da destinasyonun tanınmasında yüksek oranda yardımcı olduğunu anket sonucu ile beraber görmekteyiz.

Tablo 5.4 Katılımcıların Yaşam Kalitesi Algılarına İlişkin Bulgular (n:402)

İFADELER	Hiç Katılmıyorum $\longleftrightarrow$ Tamamen Katılıyorum									
	1		2		3		4		5	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Şu ana kadar yaşam koşullarım mükemmeldir.	35	8,7	93	23,1	169	42,0	86	21,4	19	4,7
Hayatımda istediğim önemli şeyleri elde ettim	25	6,2	72	17,9	166	41,3	114	28,4	25	6,2
Genel olarak hayatımdan memnunum.	17	4,2	45	11,2	147	36,6	160	39,8	33	8,2
Turizm sayesinde yaşam kalitemin iyileştiğine inanıyorum.	24	6,0	62	15,4	159	39,6	118	29,4	39	9,7

Katılımcıların yaşam kalitesi algılarını tablo x de yüzdelik oranları ile tespit edilmiştir. Yapılan bu çalışmaya katılan yöre halkının yaşam kalitesine bakıldığında %42,0 oranında orta derece memnuniyet görülmektedir. Hayatımızda elde ettiğimiz önemli şeylere bakıldığında hatırı sayılır şekilde olumlu yanıtlar alındığı ve istenilen bir hayat sürüldüğü tespit edilmiştir. Bölgede yaşayan insanların genel olarak hayatlarından memnun oldukları görülmektedir. Bu memnuniyetin turizm sayesinde daha da iyileştiği anket sonucuna bakıldığında söylemek mümkündür.

Tablo 5.5 Katılımcıların Festival Memnuniyeti Algılarına İlişkin Bulgular (n:402)

İFADELER	Hiç Katılmıyorum					Tamamen Katılıyorum				
	1		2		3		4		5	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Bu etkinliklerin düzenlenmesinden dolayı mutluyum.	7	1,7	11	2,7	50	12,4	191	47,5	143	35,6
Bu etkinliklerin düzenlenmesinden dolayı gururlu hissediyorum.	7	1,7	21	5,2	72	17,9	178	44,3	124	30,8
Etkinliklerde sunulan hizmetler, genel anlamda toplumun tanıtımında yeterlidir.	7	1,7	38	9,5	122	30,3	157	39,1	78	19,4

Katılımcıların festival memnuniyeti algılarına ilişkin tespitler oranları ile beraber tablo 5,5’de verilmiştir. Yapılan bu etkinliklerin düzenlenmesinde yöre halkının memnuniyeti ve mutluluğu %47,5 oranla tespit edilmiştir. Bu çalışmada gördüğümüz üzere festivallerden dolayı yerel halkın kendilerini gururlu hissettikleri %44,3 oranı ile de tespit edilmiştir. Düzenlenen bu organizasyonlarda sunulan hizmetler genel anlamda toplumun tanıtımında yeterli olduğu bölgede yaşayan halk tarafından kabul görülmüş ve memnuniyetlerini dile getirmişlerdir.

Tablo 5.6 Katılımcıların Festival Turizmi Gelişimini Desteklemelerine İlişkin Bulgular (n:402)

İFADELER	Hiç Katılmıyorum					Tamamen Katılıyorum				
	1		2		3		4		5	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Turizm bir toplum için en önemli endüstrilerden birisidir.	4	1,0	12	3,0	53	13,2	187	46,5	146	36,3
Turizm gelişimi toplumun doğru yönde büyümesine yardımcı olur.	2	0,5	4	6,0	75	18,7	173	43,0	128	31,8
Turizm bu toplum için önemli bir ekonomik rol oynamaya devam eder.	2	0,5	9	2,2	35	8,7	186	46,3	170	42,3
Bu yerin turizm değerinden dolayı gelen turistleri görmekten mutlu olurum.	6	1,5	8	2,0	51	12,7	198	49,3	139	34,6
Turizmin bu toplumda hayati bir rol oynamasını destekliyorum.	6	1,5	10	2,5	48	11,9	187	46,5	151	37,6
Yöre halkının geleceği için turizm büyük bir gelecek vadetmektedir	5	1,2	6	1,5	38	9,5	172	42,8	181	45,0
Resmi turizm örgütleri turizmin gelişimi için daha fazla gayret göstermelidirler	4	1,0	8	2,0	44	10,9	162	40,3	184	45,8

Katılımcıların festival turizmi gelişimini desteklemelerine ilişkin tespitler oranları ile birlikte tablo 5,6’da verilmiştir. Anketi cevaplayanların %46,5 ne bakıldığında turizmin bir

toplum için en önemli endüstrilerden biri olduğu görüşüne varabiliriz. Bu düşünceyle beraber turizmin gelişimi toplumun doğru yönde büyümesine yardımcı olur görüşü de yöre halkı tarafından kabul görülmektedir. Yörede, turizmin en önemli ekonomik rol oynadığını ve bunun da devam ettiğini anket sonucuna bakıldığında görmekteyiz. Turizm destinasyonuna gelen turistlerin yerel halk tarafından kabul gördüğü ve turistleri görmekten mutluluk duyulduğunu belirtmişlerdir. Bu bölgede turizmin öneminin büyük olduğunu ve yerel halk üzerinde hayati bir önem arz ettiğini anket sonuçlarına baktığımızda görmekteyiz. Yöre halkı yaşamlarını en iyi şekilde devam ettirmeleri için turizmin hep var olmasını ve gün geçtikçe daha da gelişip kendilerine büyük bir fayda sağlayacağı düşüncesini %45,0 oranı ile de belirtmişlerdir. Turizmin gelişmesinde gerek resmi turizm örgütleri gerek ise yerel yönetimin daha fazla gayret göstermeleri gerektiği ankete katılan kişiler tarafında belirtilmiştir.

5.6.3. Yapısal Modele Yönelik Doğrulayıcı Faktör Analizi

Anderson ve Gerbing (1988) yaptıkları araştırmada yol analizine geçilmeden önce toplanan verilerin ne derecede modelle uyduğunu tespit edebilmek amacıyla doğrulayıcı faktör analizi uygulanması gerekliliğini savunmaktadır. Bu bağlamda, araştırmada Anderson ve Gerbing (1988)'in önerdiği iki aşamalı yaklaşım tercih edilmiştir. Festivallerin olumsuz etkileri, olumlu etkileri, yöre halkı yaşam kalitesi, memnuniyet ve festival turizminin gelişimine verilen destek olmak üzere toplamda beş değişkenli gizil yapı üzerinde doğrulayıcı faktör analizi uygulanmış ve sonuçları tabloda gösterilmiştir. Doğrulayıcı faktör analizinde bakılması gereken ilk değer her bir gizil değişkende yer alan ifadelerin faktör yükleridir. Öyle ki, faktör yüklerinin minimum 0.50 ve üzeri bir değer alması gerekmektedir (Hair, vd. 2005). Yapılan değerlendirme sonucunda festivallerin olumsuz etkileri değişkenindeki bir ifade (İfade 8: Yatırım maliyetlerini arttırır) ve yöre halkı yaşam kalitesi algısı değişkenindeki bir ifade (İfade 4: Turizm sayesinde yaşam kalitemin arttığına inanıyorum) olmak üzere toplamda iki ifadenin 0.50 değerinden daha düşük bir değer aldığı tespit edilmiştir. Literatürde önerilen bilgiye dayanarak iki ifade analizden çıkartılmıştır.

Analizden çıkartılan ifadelerden sonra faktör yükleri tekrar değerlendirilmiştir. Yapılan ikinci analizden sonra tüm faktör yüklerinin 0.50 ve üzeri bir değer aldığı tespit edilmiştir. Ayrıca tüm ifadeler $p < 0.001$ düzeyinde anlamlı olduğu görülmüştür. Bir diğer ifade ile modelde yer alan tüm ifadeler anlamlıdır. Sonuç olarak, festivallerin olumsuz etkilerine yönelik 8 ifade, olumlu etkilerine yönelik 17 ifade, yaşam kalitesine yönelik 3 ifade, festival memnuniyetine yönelik 3 ifade ve festival turizminin gelişimine verilen desteğe yönelik 7 ifade olmak üzere toplamda 38 ifade ile araştırmaya devam edilmiştir.

Doğrulayıcı faktör analizine ilişkin ikinci olarak değerlendirilmesi gereken değerler ise uyum iyilik indeksleridir (Anderson ve Gerbing, 1988). Model çalıştırıldığında ölçüm modelinin uyum iyiliği sonuçlarının kabul edilebilir düzeyde olduğu anlaşılmıştır ($\chi^2 = 1926.888$, $df = 645$, $\chi^2/df = 2,987$, $NFI = 0.905$, $IFI = 0.906$, $TLI = 0.897$, $CFI = 0.926$, $RMR = 0.038$, $RMSEA = 0.070$). Özetle, ölçüm modelinde kuramsal olarak öne sürülen beş faktörlü yapı, alan araştırması sonucunda toplanan veriler tarafından da desteklenmektedir.

Ölçeklere ait her bir yapı için alpha değerleri 0.877 ve 0.959 arasında yer almaktadır. Bu sonuç ölçeğin güvenilir olduğunu göstermektedir (Marsh ve Hocevar, 1985). Zira cronbachalpha değerinin minimum 0.70 ve üzerinde bir değer alması beklenmektedir (Nunnally, 1978). Ayrıca, compositere liability (CR) değerlerinin minimum 0.842 olarak belirlenmesi yapı güvenilirliğinin sağladığına işaret etmektedir (Bagozzi ve Yi, 1988). Yakınsak geçerlik kapsamında son olarak ortalama açıklanan varyans (AVE) değerleri incelenmiş ve tüm değerlerin 0,50 ve üzerinde bir değer aldığı görülmüştür. Bu sonuçlar ışığında araştırma modelinin yakınsak geçerliliği sağladığı söylenebilir (Malhotra ve Dash, 2011).

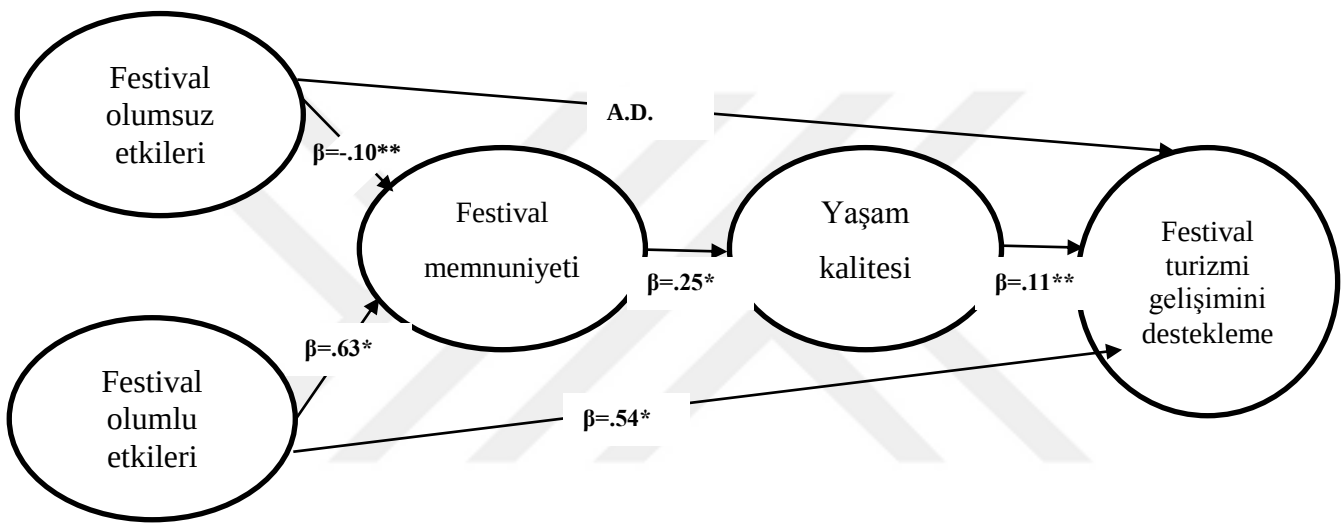
Tablo 5.7 Yapısal Model Doğrulayıcı Faktör Analizi Sonuçları

Faktörler/İfadeler	Standard yükler	t-value	R ²	CR	AVE	CA
Festival Olumsuz Etkiler				0.938	0.658	0.936
Yöre halkını rahatsız eden daha fazla gürültü meydana getirir.	0,796	19,50*	0,63			
Doğal çevreye zarar verir.	0,769	17,71*	0,56			
Yöre halkının huzurunu bozar.	0,819	20,38*	0,67			
Toplumdaki ahlakın gerilemesine neden olur.	0,854	21,73*	0,72			
Toplamlar arası güvene zarar verir.	0,883	23,12*	0,78			
Toplum kaynaklarının gereksiz kullanımına neden olur.	0,888	23,40*	0,78			
Yöredeki fiyatların artmasına neden olur.	0,599	15,11	0,35			
Toplumdaki suç oranlarını artırır.	0,848		0,72			
Festival Olumlu Etkiler				0.965	0.598	0.968
Bölgenin kültürüne ve tarihine yerel ilgiyi artırır.	0,667		0,44			
Gelenek ve göreneklerin gençlere aktarılmasına yardımcı olur.	0,746	18,54*	0,55			
Çeşitli kültürel değerlerin gelişimini teşvik eder.	0,797	18,99*	0,63			
Restorasyon için bir teşvik sağlar	0,793	14,41*	0,62			
İş fırsatlarını artırır.	0,741	13,61*	0,54			
İlçemizde yaşayanların gururu artırıyor.	0,831	15,03*	0,69			
Topluluğumuzda daha fazla gelir sağlar.	0,797	14,51*	0,63			
Destinasyona daha fazla yatırımcı çeker.	0,838	15,14*	0,70			
Festivallerden yerel işletmeler fayda sağlar.	0,801	14,58*	0,64			
Yerel kültürün korunmasını sağlar.	0,820	14,87*	0,67			
Yerel halkın yaşam standartlarını artırır.	0,789	14,38*	0,62			
Yöre halkını birbirine yakınlaştırır.	0,811	14,72*	0,65			
Toplumun aidiyet duygusunu geliştirir.	0,804	14,61*	0,64			
Yöre halkının topluma karşı sorumluluğu artırır.	0,811	14,73*	0,65			
Destinasyon imajının gelişimine katkı sağlar.	0,845	15,25*	0,71			
Turistlerle yöre halkının iletişimi güçlendirir.	0,826	14,95*	0,68			
Dünyaya kendimizi tanıtmamıza yardım eder.	0,825	14,94*	0,68			
Yaşam Kalitesi				0.852	0.659	0.851
Şu ana kadar yaşam koşullarım mükemmeldir.	0,770	15,48*	0,59			
Hayatımda istediğim önemli şeyleri elde ettim.	0,865	16,32*	0,74			
Genel olarak hayatımdan memnunum.	0,798		0,63			
Memnuniyet				0.842	0.644	0.827
Bu etkinliklerin düzenlenmesinden dolayı mutluyum.	0,835		0,69			
Bu etkinliklerin düzenlenmesinden dolayı gururlu hissediyorum.	0,905	20,49*	0,81			
Etkinliklerde sunulan hizmetler, genel anlamda toplumun tanıtımında yeterlidir.	0,646	13,77*	0,41			
Festival Turizmi Gelişimini Destekleme				0.928	0.651	0.928
Turizm bir toplum için en önemli endüstrilerden birisidir.	0,742	16,76*	0,55			
Turizm gelişimi toplumun doğru yönde büyümesine yardımcı olur.	0,787	18,21*	0,62			
Turizm bu toplum için önemli bir ekonomik rol oynamaya devam eder.	0,816	19,16*	0,66			
Bu yerin turizm değerinden dolayı gelen turistleri görmekten mutlu olurum.	0,827	19,55*	0,68			
Turizmin bu toplumda hayati bir rol oynamasını destekliyorum.	0,872	21,17*	0,76			
Yöre halkının geleceği için turizm büyük bir gelecek vadetmektedir.	0,780	17,96*	0,60			
Resmi turizm örgütleri turizmin gelişimi için daha fazla gayret göstermelidirler.	0,818		0,66			

*p < .001

5.6.4. Hipotez Testleri

Doğrulamalı faktör analizi sonucunda elde edilen tatmin edici bulgular neticesinde araştırmanın ikinci aşaması olan yol analizine geçilmiştir. Yol analizinde beş faktörlü gizil değişkenlerin birbirleri arasındaki etki düzeyleri incelenmiştir. Doğrulamalı faktör analizindeki uyum iyilik değerlerinde elde edilen kabul edilebilir sonuçlar yol analizinde de elde edilmiştir ($\chi^2 = 2008,071$, $df = 648$, $\chi^2/df = 3,099$, $NFI = 0,860$, $IFI = 0,900$, $TLI = 0,891$, $CFI = 0,900$, $RMR = 0,045$, $RMSEA = 0,072$). Modele ilişkin yol analizi sonuçları Şekil 5,3'te yer almaktadır.

Şekil 5.3 Yol analizi sonuçları

Yöre halkının festivallerin olumlu ve olumsuz etkilerine yönelik algıları ile festival memnuniyetleri, yaşam kaliteleri ve festival turizminin gelişimini destekleme arasında belirli ilişkiler tespit edilmiştir. Sonuçlar incelendiğinde yöre halkı festivalin olumsuz etkilerini hissettiğinde festival memnuniyetleri olumsuz yönde etkilendiği tespit edilmiştir ($\beta = -0.10$, $t = 1,962$, $p < 0,05$). Öyle ki festivalin olumsuz etkilerine yönelik algıda meydana gelen bir birimlik değişim festival memnuniyetlerini % 10 oranında düşmektedir. Öte yandan festivallerin olumlu etkileri festival memnuniyetlerinin üzerinde olumlu bir etkiye sahiptir ($\beta = 0,63$, $t = 9,987$, $p < 0,001$). Festivallerin olumlu etkilerinde meydana gelen bir birimlik değişim festival memnuniyetini % 63 oranında arttırmaktadır. Bu sonuçlar ışığında H1 ve H2 kabul edilmiştir.

Araştırmanın bir diğer hipotezi festival memnuniyetinin yaşam kalitesi üzerindeki etkisidir. Bu bağlamda festival memnuniyetinin yöre halkının yaşam kalitesini olumlu yönde etkilediği tespit edilmiştir ($\beta = 0,25$, $t = 4,331$, $p < 0,001$). Buna bağlı olarak H3 kabul edilmiştir.

Bu etki % 25 düzeyindedir. Diğer taraftan sonuçlar yaşam kalitesinin festival turizminin gelişimini verilen desteği arttırdığına işaret etmektedir ($\beta=0,11$, $t=2,118$, $p<0,05$). Bir diğer ifade ile yöre halkının yaşam kalitelerinde meydana gelen bir birimlik artış festival turizminin gelişimine verilen desteği % 11 oranında arttırmaktadır. Özetle H4 kabul edilmiştir.

Araştırmanın son hipotezleri festivallerin olumlu ve olumsuz etkilerinin festival turizminin gelişimine verilen destek üzerinde etkilerinin belirlenmesine yöneliktir. Yapılan inceleme sonucunda festivalin olumsuz etkilerinin festival turizminin gelişimine verilen destek üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkisi bulunmazken ($p>0,05$) olumlu etkiler festival turizminin gelişimine verilen desteği % 54 oranında arttırmaktadır ($\beta=0,54$, $t=8,999$, $p<0,001$). Bu sonuçlara bağlı olarak H5 reddedilirken H6 kabul edilmiştir.

SONUÇ

Festivallerin yapıldığı bölgeye katkısı ve bu bölgeler için önem arz etmesi yadsınamaz bir gerçektir. Festivallerin bölgenin ekonomik anlamda büyümesinin yanı sıra sosyo-kültürel ve fiziki anlamda da epeyce katkısının olduğunu söylemek mümkündür. Bu durumdan yerel halkın memnuniyeti ve bu memnuniyet sonucu yaşam kalitesinin artması festivallerin sürdürülebilirliği konusunda itici bir güç unsuru olmuştur. Öte yandan yapılan her festivalin yöre halkına katkısının olmadığını da belirtilebilir. Zira festival planlanmasının doğru yapılmaması halinde yöre halkı üzerinde festivallerin katkısından çok zararının olacağı aşikârdır. Planlı yapılmayan her etkinlik olumsuz sonuçlar doğurmuş ve devamlılığının olmadığı görülmektedir. Festivallerin bölgeye kattığı birçok unsur var iken planlanmanın doğru yapılması göz ardı edilmemelidir düşüncesi birçok yerel halk tarafından vurgulanmaktadır (Keleş, 2021). Yayla vd. (2019) tarafından yapılan çalışmada festival turizminin geliştirilmesinde en önemli kriterin yöre halkı olduğunu iddia edilmektedir. Aynı zamanda festival memnuniyeti ve sürdürülebilirliği turizm açısından önem arz etmektedir. Bölge kalkınması ve yerel halkın refahı söz konusu olduğunda yapılan her etkinliğin doğru planlanması ve etkinlik turizmin desteklenmesi gün geçtikçe önem kazanmıştır. Etkinlik turizmi kapsamında festivallerin planlanmasında yerel yönetimin yöre halkı ve tüm paydaşlarla eşgüdümlü çalışması, yapılacak olan organizasyonu daha başarılı kılacağı görüşü bölge insanının temel düşüncesi olarak söylenmesi mümkündür. Sonuç olarak bu çalışma yöre halkının festival turizmine yönelik algılarını ölçek amacıyla hazırlanmıştır. Ek olarak söz konusu olumlu ve olumsuz algıların festival memnuniyeti ve yaşam kalitesi ile festival turizminin gelişimini destekleme üzerine etkileri araştırılmıştır.

Festival turizminin destinasyonlar için çoğunlukla olumlu etkileri olmuştur. Yapıldığı bölgenin imajına katkısı olduğu gibi yöre halkının gurur kaynağı olduğu da söylenmektedir. Bölge tanıtımı için önem arz eden festivaller gerek ulusal gerek ise uluslararası platformlarda yer alması sonucu festival imajını doğrudan etkilediği görülmektedir. Örneğin Saçlı, Ersöz ve Kahraman (2019) festivallerin destinasyon imaj algısını olumlu yönde etkilediğini iddia etmektedir. Yerel halkın bu konudaki görüşleri tanıtımın doğru ve etkileyici olması konusunda hem fikir olduğu söylenebilir.

Çalışmanın bulgularına bakıldığında festivallerin yöre halkına pozitif etki sağladığı ve bölgede yaşayan halk tarafından etkinlik turizmin kabul gördüğü söylenebilir. Turizmin gelişimi için yerel halkın görüşlerine başvurulduğunda festivallerin turizme pozitif etkisinin

olduğu ve festival memnuniyeti için fikir alışverişi yapılarak daha etkili görüşlerin ortaya çıkacağı unsurunda önemli görüşler elde edilmiştir.

Ülke genelinde yapılan festivallere bakıldığında yöre halkının memnuniyeti söz konusudur. Festivaller bölgenin kültürel gelişiminde önemli rol oynar. Birçok festival tam anlamı ile kültür aktarımına destek olmuş ve gelecek olan nesillere doğru ve kalıcı aktarım anlamında da en doğru yöntem kabul sayılmıştır. Türk toplumu olarak örf, adet, gelenek ve göreneklerimize bağlı bir görüşe sahip olduğumuz aşıkardır. Aktarım bizim için her zaman önemini korumuştur. Doğru aktarımlar sonucu kültürel tüm benliğimizi korumuş ve bunun sürdürülebilirliği için çaba harcadığımız söylenilebilir.

Kültür turizmi kapsamında festivallerin desteklenmesi, doğru pazarlanması unsurunda yörede yaşayanların bu tür etkinliklerin planlanmasında ve gerçekleştirme esnasında yapılan programın içerisinde görev almaları, festivalin bir parçası olmaları festival gelişimde fayda sağlayacağı düşüncesini ortaya çıkarmıştır. Gelişen ve desteklenen festivaller destinasyona ekonomik anlamda büyük fayda sağlamaktadır. Yöre esnafının yapılan festivaller ve etkinlikler süresince ekonomik gelirlerin arttığı söylenebilir. Artan gelir festival memnuniyetine sebep olmaktadır. Festivaller destinasyonların ekonomisine doğrudan katkı sağlamaktadır ve bu durum yöre halkı üzerinde pozitif etki oluşturmıştır.

Yapılan bu çalışmada Antalya ili Manavgat ilçesinde yapılan festivallerin yerel halk üzerindeki olumlu, olumsuz etkileri, yaşam kalitesi, festival memnuniyet algısı ve festival turizmine desteklemelerine ilişkin algılar incelenerek etkinlik turizmi kapsamında festivallere karşı yöre halkının algısı tespit edilmiştir.

Anket çalışmasına katılan yöre halkının demografik özelliklerine bakıldığında 402 katılımcının %63,9'unun (257 kişi) kadın, %36,1'inin (145 kişi) erkek olduğu tespit edilmiştir. Tespit edilen bu orana bakıldığında festivallere erkeklerden daha fazla kadınların katılım sağladığı görülmektedir. Katılımcıların çoğunluğunun 36-45 yaş aralığında olduğu görülmüştür. Ankete katılanların eğitim durumuna baktığımızda %59,0 'ı (237 kişi) lisans/önlisans mezunu olup, festivallere katılanların çoğunluğunun yüksek eğitimli olduğu tespit edilmiştir. Eğitimli insanların festivallere bakış açıları bu çalışma için önem arz etmektedir. Katılımcıların aylık gelirlerine bakıldığında 8501-12500 TL aralığındadır. Araştırmaya katılanların mesleği incelendiğinde %25,1'i (101 kişi) memur olduğu için turizmden gelir sağlama durumları yok denecek kadar azdır. Öte yandan etkinlik turizmi kapsamında festivallerin yöre esnafına ekonomi yönünden katkısı göz ardı edilemez. Bölgedeki en büyük geçim kaynağı turizm olarak bilinse de bunun yanı sıra diğer meslek grupları da turizmden dolaylı bir şekilde fayda sağlamaktadır. Bölgede ki insanların

Manavgat'taki yaşam sürelerini incelendiğinde katılımcıların %55,0'ı (221 kişi) 16 yıl ve üzeri süredir Manavgat ilçesinde yaşadıkları görülmektedir. Uzun yıllardır Manavgat'ta yaşam süren insanların festivallere ilgisinin yoğun olduğunu söylemek mümkündür.

Araştırma kapsamında festivallerin olumsuz etkilerini 8 soru sorularak beşli likert ölçeğinde değerlendirme yapılmıştır. Festivallerin rahatsız edici bir gürültü yaratmadığı ankete katılan kişilerin verdiği yanıtlarından anlaşılmaktadır. Bunun yanı sıra bölgenin doğal yapısını da zarar verilmediği tespit edilmiştir. Yöre halkının huzurunun ve ahlaki değerlerinin bozulması hususunda hiçbir olumsuzluk görülmediği anlaşılmaktadır. Kültürel etkileşimden ve yöre halkının birbirleri ile iletişimlerinin artması güven duygusunun da pozitif yönde geliştiği görülmektedir. Festival imajı için yapılan harcamalar ve toplum kaynakları, yöre halkı kendilerinin yararına olduğunu düşündüğü için yapılan harcamaların doğru olduğu düşüncesini göstermiştir. Yatırım maliyetlerine bakıldığında artmadığı tespit edilmiştir. Festivaller topluma pozitif bir etki kattığı için yöre halkın refahı ve huzurunun etkilenmeyip festivallerde herhangi bir suç işlendiği görülmemektedir. Her ne kadar bir bölgedeki turizm türlerinden birinin gelişmesinin bölgedeki suç oranlarını arttırdığı iddia edilse de yapılan çalışma sonuçlarına göre yöre halkının bu görüşü desteklemediği anlaşılmaktadır.

Araştırma kapsamında festivallerin olumlu etkilerini 17 soru sorularak beşli likert ölçeğinde değerlendirme yapılmıştır. Yapılan festivallerle bölgenin kültürüne ve tarihine yerel ilginin arttığı yöre halkının vermiş olduğu cevaplarla görülmektedir. Festivallerin kültürel etkileşime pozitif etkisi olduğu görülmüş, bölgenin gelenek ve göreneklerinin genç kuşaklara aktarımında festivallerin önemli rol aldığı yerel halk tarafından vurgulanmaktadır. Unutulmaya yüz tutmuş kültürel değerlerin festivaller sayesinde hatırlanıp, bu değerlerin gelişimine katkı sağlanması festivaller aracılığı ile olduğu görülmektedir. Destinasyonun imajı için restorasyon çalışmalarının yapıldığı ve bölgeye değer kattığı katılımcılar tarafından söylenmektedir. Turizm bölgesinde özellikle yaz dönemde yerli ve yabancı turistlerinde gelmesi ile bölgede aşırı nüfus artışı yaşanır. Bu artışa bağlı bölgede hizmet verilmesi için çok fazla sayıda çalışana ihtiyaç duyulur. Bu durum ise yörede iş imkânını artırır ve çok sayıda kişinin çalışmasına sebep olur. Yapılan festivaller bölgenin imajına katkı sağlar. Festival imajının yükselmesi ile beraber ulusal platformlarda yer alması bölgenin tanınmasında önemli rol oynar. Bu imaj yöre halkının kendilerini gururlu hissetmelerini sağlamaktadır. Festival turizmiyle beraber bölgede kazanç fazlalaşır ve yerel halkın geçim kaynakları zenginleşir. Bu durum bölgede yaşayan halk adına olumlu bir etki bırakmaktadır. Yöre esnafı bu olumlu etkiyi en üst düzeyde yaşayan kesimdir. Yapılan bu etkinlikler, yöre halkının kazancını diğer zaman kazançlarına göre artırdığı görülmektedir. Gerek bölge esnafı gerek yöre halkı bu

olumlu etkilerin kendilerinde toplum bilinci ve sorumluluk doğurduğunu belirtmiştir. Bu sayede bölgeye gelen yerli ve yabancı turistlerle iletişimleri artmış ve kültürel etkileşim olduğu görülmüştür. Sonuç olarak, çalışmadan elde edilen bulgular literatürde yapılan diğer çalışmaları destekler niteliktedir (Yayla vd., 2019; Keleş, 2021).

Araştırma kapsamında katılımcıların yaşam kalitesi algılarına ilişkin bulgularını 4 soru sorularak beşli likert ölçeğinde değerlendirme yapılmıştır. Katılımcıların %42,0'ı (169 kişi) şu ana kadar yaşam koşullarım mükemmeldir sorusuna orta derece katılıyorum cevabı vermiştir. Yöre halkının genel yaşam statüsü incelendiğinde orta seviye bir hayat sürdürdüğü kanısına varılmaktadır. Festivallerin yerel halkın yaşam kalitesine desteği görülmektedir. Yöre halkının boş zaman fırsatı yaratıp kendisine daha fazla zaman ayırması, ayırdığı bu zamanda eğlenceli vakit geçirmesi yaşam kalitesinin artmasında itici güç olduğu söylenmektedir. Kültürel etkileşimle beraber gelen toplumsal öğrenme aile içi iletişimi kuvvetlendirerek daha çok rekreasyon olanağı sağlar ve bu durum insanları mutlu kılmaya sebep olmaktadır. Festivaller eğlenceli zaman geçirme açısından yerel halk üzerinde pozitif etki bırakmıştır.

Araştırma kapsamında katılımcıların festival memnuniyeti algılarına ilişkin bulgularını 3 soru sorularak beşli likert ölçeğinde değerlendirme yapılmıştır. Katılımcıların %47,5'i (191 kişi) düzenlenen etkinliklerden mutluyum görüşüne katılıyorum cevabını vermiştir. Yöre halkın genel görüşüne bakıldığında bölgede yapılan etkinliklerden gayet memnun olduğu tespit edilmiştir. Sosyo-kültürel ve ekonomik anlamda festivallerin yöre halkına pozitif etkilerinin olması bölgedeki insanların memnuniyet duygusunu yükselttiği tespit edilmiştir. Toplumsal olgunun gelişmesi beraberinde insanlarda farkındalık duygusunu ortaya çıkarmıştır. Bölgenin gelişimi ve imajının artması, yaşamsal çerçevenin genişleyip yaşam kalitesinin artması festival memnuniyeti adına yerel halkta olumlu etkiler bırakmıştır. Yaşamlarını sürdürdükleri yerin ulusal alanda duyulması ve değer kazanması toplumsal bilinçte gururlu hissetmelerine neden olmaktadır. Ayrıca, düzenlenen festivaller bölgenin tanıtımına fayda sağladığı söylenebilir. Etkinlik turizmi kapsamında yerli ve yabancı turistlere sunulan hizmetler festival memnuniyeti açısından önem arz etmektedir. Verilen hizmetin kalitesi ve yeterliliği festival imajını da etkilemektedir.

Araştırma kapsamında katılımcıların festival turizmi gelişimini desteklemelerine ilişkin bulgularını 7 soru sorularak beşli likert ölçeğinde değerlendirme yapılmıştır. Katılımcıların %46,5'i (187 kişi) turizm bir toplum için en önemli endüstrilerden birisidir görüşüne katılıyorum cevabı vermiştir. Ülke kalkınmasında önemli rol oynayan turizm bölgelerin ekonomik anlamda büyümesine de sebep olmuştur. Ekonomik gelirin yükselmesiyle beraber turizmi destekleme ve sürdürülebilirlik adına çalışmaların arttığı

görülmektedir. Turizm endüstrisinin dünyada geçerlilik görmesi göz ardı edilemeyecek bir gerçektir. Turizmin bölgeye kattığı ekonomik katkının yanı sıra sosyo-kültürel ve çevresel anlamda da olumlu etkileri olmuştur.

Yapılan çalışmadan elde edilen veriler ışığında alanyazında çalışan akademisyenlere, destinasyon yönetim örgütlerine ve turizm işletme yöneticilerine birtakım öneriler sunulabilir. İlk olarak festival turizminin var olması ve gelişmesi yöre halkının yaşam kalitesini arttırdığı tespit edilmiştir. Bu bağlamda, destinasyon yönetim örgütleri liderlik ettikleri destinasyonun kültürüne ait bir unsuru festival haline dönüştürerek marka haline getirebilir. Hâlihazırda var olan festivallerin alternatifleri bulunarak festivallerin destinasyonlarda nicel olarak artırılması sağlanabilir. Bununla birlikte destinasyon yönetim örgütleri festivalin kalitesini ve olumlu etkilerini arttırabilmek adına festival tarihlerini önceden planlamalı ve her bir festivalin mahiyetine göre düzenlenecek festival tarihleri tasnif edilmelidir. Zira festival turizmi özellikle Manavgat gibi deniz kum ve güneş turizmi odaklı destinasyonlar açısından turizmin on iki aya yayılmasında önem arz etmektedir.

Diğer taraftan araştırma sonuçları festival memnuniyetinin yöre halkının yaşam kalitesini arttırdığına işaret etmektedir. Bu bağlamda festivalin olumlu etkilerinin artırılması adına festivalleri düzenleyen organizasyon şirketlerinin kalifiye personel istihdam etmeleri söz konusu olumlu algının şiddetini arttıracaktır. Sonuç olarak festivallerin iyi bir şekilde organize edilmesi ve alanında uzman kişiler tarafından yönetilmesi festival memnuniyetini arttıracığı söylenebilir.

Ayrıca, çalışma sonuçlarında festivale bağlı olarak kişilerde artan yaşam kalitesi festival turizminin gelişimine verilen desteği de arttırdığı tespit edilmiştir. Bu noktada gelen turistlerin memnuniyetlerinin oluşması ve aynı ya da destinasyonda düzenlenen alternatif festivallere gelmeleri açısından yöre halkının tutumu ve festival turizminin gelişimine verdikleri destek hayati rol oynamaktadır. Düzenlenecek olan festivallerin içeriğinin ve tarihlerinin planlamasında yöre halkından belirli temsilciler belirlenerek iş birliği içerisinde festivallerin düzenlenmesi yöre halkının festivallere yönelik tutumu açısından önemlidir.

Bu çalışmada festivallerin yöre halkı üzerindeki olumlu, olumsuz etkileri, yaşam kalitesi, festival memnuniyeti ve festival turizmine desteklemelerine ilişkin algıları arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Gelecek çalışmalarda benzer değişkenlerin farklı destinasyonlar üzerindeki etkilerinin araştırılması literatürdeki boşluğun doldurulmasına yardımcı olabilir. Özellikle deniz kum güneş turizminden bağımsız daha çok kültür turizmi ya da gastronomi turizmi odaklı marka olmuş destinasyonlarda düzenlenecek benzer çalışmalar önemli

görülmektedir. Ayrıca farklı çalışmalarda festivallerin turistler üzerindeki farklı etkilerinin belirlenmesi önerilebilir.

KAYNAKÇA

- Akarpınar, B. (2004). Tarım Toplumundan Sanayi Toplumuna Geçişte Panayır- Sergi-Fuar-Festivalin Durumu Ve Türkiye Örneği. *Milli Folklor Dergisi*, 16 (64).
- Akkuş, Y. (2021). *Etkinlik Turizmi Kapsamında Festivaller: Side Dünya Müzikleri Kültür ve Sanat Festivali*, Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.
- Akova, O. (2006). Yerel halkın turizmin etkilerini algılamalarına ve tutumlarına yönelik bir araştırma. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 1(2), 77-109.
- Alaeddinoğlu, F. (2008). Sivas kentinde halkın turiste ve turizme bakışı. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 5(2), 1-23.
- Albayrak, A. (2013). *Alternatif Turizm*. Ankara. Detay Yayıncılık, 72.
- Altunel, M. C. (2009). *Yerel halkın turizmin gelişmesine verdiği desteği etkileyen faktörlerin sosyal değişim teorisi açısından incelenmesi: Alaçatı örneği*, Master's thesis, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Andereck K.L. ve Vogt C.A. (2000) The relationships between residents' attitudes toward tourism and tourism development options. *Journal of Travel Research*, 39(1): 27–36
- Andereck, K. L. ve Nyaupane, G. P. (2011). Exploring the Nature of Tourism and Quality of Life Perceptions among Residents, *Journal of Travel Research*, 50(3), 248–260.
- Anderson, J. C. ve Gerbing, D. W. (1988). Structural equation modeling in practice: A review and recommended two-step approach. *Psychological Bulletin*, 103(3), 411–423.
- Ap, J. (1992) Residents' perceptions on tourism impacts, *Annals of Tourism Research*, 19(4), 665–690. [https://doi.org/10.1016/0160-7383\(92\)90060-3](https://doi.org/10.1016/0160-7383(92)90060-3)
- Ap, J. (1992). Residents' Perceptions on Tourism Impacts, *Annals of Tourism Research*, 19(4), 665–690.
- Arcodia, C. ve Robb, A. (2000). A FutureForEvent Management: A Taxonomy Of Event Management Terms. *Events Beyond*, 6(4), 154-160.
- Arcodia, C. ve Whitford, M. (2006). “Festival Attendance and the Development of Social Capital”, *Journal of Convention & Event Tourism*, 8(2), 1-18.
- Argan, M. T., Terekli, S., Aydın, G., Çelik, V.O. ve Şimşek, V.Y. (2013). *Etkinlik Yönetimi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Argan, T. M. ve Yüncü, D. (2015). *Etkinlik Pazarlama Yönetimi*. İstanbul: Detay Yayıncılık
- Ataman, D. ve Özer, Ö. (2020). Mardin yerel halkının turizm algısının turizmi destekleme niyeti üzerindeki etkisi. *Journal of Hospitality and Tourism Issues*, 2(2), 203-215.

- Avcı, N. (2018). The Effect of Tourism on The Community Residents Quality of Life: The Case of Çeşme. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 29(2), 164-174.
- Avcıkurt, C. (2003). *Turizm sosyolojisi; turist-yerel halk etkileşimi*. Detay Yayıncılık.
- Aydın M. ve Selçuk, G. S. (2020). Festival turizminin yerel kültürel değerler üzerindeki etkileri: Alaçatı Ot Festivali örneği. *Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(2), 98-113.
- Bachleitner, R. & Zins, A.H. (1999). "Cultural tourism in rural communities, the residents' perspective". *Journal of Business Research*, 44(3), 199–209.
- Bagozzi, R. P. ve Yi, Y. (1988). On the evaluation of structural equation models. *Journal of the Academy of Marketing Science*, 16 (1), 74–94.
- Barutçugil, İ. (1989). *Turizm işletmeciliği* (3. b.). İstanbul: Beta Basım Yayımları.
- Besculides, A., Lee, M. E. ve McCormick, P. J. (2002). Residents' Perceptions of the Cultural Benefits of Tourism, *Annals of Tourism Research*, 29(2), 303-319.
- Bilgili, B., Önder, Y. ve Yazarkan, H. (2012). Turistik Ürün Olarak Festivallerin Etkinlik ve Verimliliği Üzerine Bir Araştırma (Erzurum-Oltu Kırdag Festivali Örneği), *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi*, 2(2), 117-124.
- Bowdin, G. A. J., Allen, J., O'Toole, W., Harris, R. ve McDonnell, I. (2006). *Events Management*, 2. Baskı, İngiltere.
- Butler, R. (1980). The concept of a tourist area cycle of evolution: Implications for management of resources. *Canadian Geographer*, 24, 5–12
- Büyüköztürk, Ş. (2007). *Sosyal Bilimler için Veri Analizi El Kitabı*, Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Can, E. (2015). Boş zaman, rekreasyon ve etkinlik turizmi ilişkisi. *İstanbul Journal Of Social Sciences*, Summer: 10, Issn: 2147 3390.
- Can, E. (2015). Boş zaman rekreasyon ve etkinlik turizmi ilişkisi. *İstanbul Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(1), 9-18.
- Cengiz, E., ve Kırkbir, F. (2007). Yerel Halk Tarafından Algılanan Toplam Turizm Etkisi İle Turizm Desteği Arasındaki İlişkiye Yönelik Yapısal Bir Model Önerisi, *Sosyal Bilimler Dergisi*, 1: 19-37.
- Chi, C. ve Qu, H. (2008). Examining the Structural Relationships of Destination Image, Tourist Satisfaction and Destination Loyalty: An Integrated Approach. *Tourism Management*, 2(4), 624-636.
- Cohen, E. (1979). A Phenomenology of tourist experiences. *Sociology*, 13(2): 179–201.

- Conway, D. G. (2009). *The Event Manager's Bible, The Complete Guide To Planning And Organising A Voluntary Or Public Event*. How To Books: Begbroke, Oxford, İngiltere.
- Conway, D. G. (2009). *The Event Manager's Bible, The Complete Guide To Planning And Organising A Voluntary Or Public Event*. How To Books: Begbroke, Oxford, İngiltere.
- Cudny, W. Korec, P. Rouba, R. (2012). Sakinlerin festival algısı – Lodz vaka çalışması, *Sociológia – Slovak Sociological Review*, 44(6), 704-728.
- Cummins, R.A. (1997) Assessing quality of life. In R.1 Brown (ed.) *Quality of Life for Handicapped People*. London: Chapman and Hall (in press)
- Çakmakçı, E. ve Öztürk, Ş. (2019). Toplumsal değişimin bir faktörü olarak turizm. *SDÜ Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Ekim, 47(2), 1-17.
- Çavuş, A. ve Baki, A. (2020). Yerel Halk Üzerindeki Sosyal Etkileri Bakımından Akçaabat Müzik ve Halk Oyunları Festivali, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 24 (1), 279-289.
- Çelik, A. (2009). *Destinasyon Pazarlama Unsuru Olarak Etkinlik Turizmi ve Etkileri-İstanbul Örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Çelik, S. ve Çetinkaya, M. Y. (2013). Festivals in Event Tourism: The Case of International İzmir Art Festival. *International Journal of Contemporary Economics and Administrative Sciences*, 3(1):1-21.
- Çetin, A. ve Şentürk, M. (2016). Bilgi paylaşma davranışının planlı davranış teorisi ve sosyal değişim teorisi bağlamında incelenmesi: *dermatologlar üzerine ampirik bir araştırma*. *Ege Akademik Bakış*, 16(2), 241-256.
- Çımat, A. ve Bahar, O. (2003). “Turizm Sektörünün Türkiye Ekonomisi İçindeki Yeri ve Önemi Üzerine Bir Değerlendirme”, *Akdeniz İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 6, 1-18.
- Çoban, M. ve Süer, S. (2018). Destinasyon markalaşmasında festival turizminin rolü: Alaçatı ot festi vali üzerine bir araştırma. *International Journal of Contemporary Tourism Research*, 2(1), 58-67.
- Çolak, E. (2017). *Muğla halkının turizm olgusuna ve turizm etkilerine bakış açılarını anlamaya yönelik bir alan araştırması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı, Muğla.

- Çolakoğlu, O. E. ve Gürdoğan, A. (2017). *Çağdaş Yönetim Teknikleri*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Çulha, O. (2020). The effect of food festival quality on place attachment and destination recommendation intention through festival experience and festival satisfaction: The case of the Didim International Olive Festival. *Journal of Convention & Event Tourism*, 21(5), 387-416.
- Dalgıç, A. (2018). *Festival Ziyaretçilerinin Sadakatlerini Etkileyen Faktörlerin Analizi: Adana Portakal Çiçeği Festivali Örneği*. Doktora Tezi, Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- Deccio, C. ve Baloglu, S. (2002). Nonhost Community Resident Reaction to the 2002 Winter Olympics: *The Spillover Impacts*, *Journal of Travel Research*, 41(1): 46
- Deery, M. ve Jago, L. (2010). 'Social impacts of events and the role of anti-social behaviour' *International Journal of Event and Festival Management*, 1(1), 8-28.
- Delamere, T. A. (2001). Development of a scale to measure residents attitudes toward the social impacts of community festivals, part II: verification of the scale. *Event Management*, 7, 25-38.
- Delamere, T. A., Wankel, L. M. ve Hinch, T. D. (2001). Development of a Scale to Measure Resident Attitudes Toward the Social Impacts of Community Festivals, Part I: Item Generation and Purification of the Measure. *Event Management*, 7(1), 11-24.
- Demir İ. ve Kozak M. (2016). Festival turizminin yerel halk üzerindeki kültürel etkileri: Alanya Turizm ve Sanat Festivali örneği. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 20(38), 83-102.
- Demirci, B., Yılmaz, İ., ve Oğuz, Y. E. (2020). Aşırı turizmin kent yaşam memnuniyetine etkisi: Eskişehir Odunpazarı örneği. *The Journal of Tourism and Gastronomy Studies, Special*, (4), 204-217.
- Doğan, M. ve Sökmen, S. (2021). Turizm araştırmalarında sosyal değişim teorisi'nin çeyrek yüzyılı. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 1220-1237.
- Dwyer, L., Mellor, R., Mistilis, N. ve Mules, T. (2000). Forecasting the economic impacts of events and conventions. *Event Management*, (6), 191-204.
- Ekin, Y. (2011). *Etkinlik Turizmi Kapsamında Festivaller ve Antalya Altın Portakal Film Festivali'nin Yerel Halk Üzerindeki Sosyal Etkileri Konulu Bir Araştırma*, Doktora Tezi, Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Anabilim Dalı, Antalya.

- Erkılıç, E. (2019). Yerel halkın turizm algısı ve turizmin gelişimine yönelik tutumları: Rize örneği. *International Journal of Contemporary Tourism Research*, 3(1), 66-82.
- Eroğlu, E. (2005). Müşteri memnuniyeti ölçüm modeli. *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi İşletme Dergisi*, 34(1): 7-25.
- Erul, E. (2022). Yerel Halkın Turizme Desteğinin Şekillenmesinde Duygusal Dayanışma, Ekonomik. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 10(1), 105-120.
- Erul, E. ve Uslu, A. (2022). Yerel Halkın Turizm Gelişmelerini Destekleme Niyeti: Manavgat Örneği (Residents' . *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 10(1), 610-626.
- Falassi, A. (1987). Festival: definition and morphology. In A. Falassi (Ed.), *Time out of Time: Essays on the Festival* (pp. 1-10). Albuquerque, NM: University of New Mexico Press.
- Felsenstein, D. ve Fleischer, A. (2003). Local festivals and tourism promotion: The role of public assistance and visitor expenditure. *Journal of Travel Research*, 41(4), 385-392.
- Fick, Gavin R., ve Brent Ritchie, J. R. (1991). Measuring Service Quality in The Travel and Tourism Industry. *Journal of Travel Research*, 30(2), 2-9.
- Fredline, L., Jago, L. ve Deery, M. (2003). The Development of a Generic Scale to Measure the Social Impacts of Events, *Cognizant Communication Corporation*, (15), 23-37.
- Gaki, E., Kostopoulou, S., Parisi, E., ve Lagos, D. (2016). The evaluation of tourism satisfaction in island destinations: the case of the Ionian Islands of Greece. *56th Congress of the European Regional Science Association: "Cities & Regions: Smart, Sustainable, Inclusive?"*, Vienna, Austria.
- Gelder, G. ve Robinson, P. (2011). Events, festival sandthearts. In P. Robinson, S. Heitmann and P. Dieke (editörler), *Research Themes in Tourism*, Wallingford: CABI, 128-145
- Getz, D. (1989). "Special Events: Defining the Product", *Tourism Management*, 10(2), 125-137.
- Getz, D. (1991). *Festivals, Special Events and Tourism*, Van Nostrand Reinhold, New York.
- Getz, D. (1997). *Event Management & Event Tourism*, Cognizant Communication Corporation, New York.
- Getz, D. (2008). *Event Tourism: Definition, Evolution, and research*, University of Calgary, *Tourism Management*, 29(24): 403-428.

- Giritlioğlu, İ., Olcay, A. ve Özekici, Y. K. (2015). Bir Turizm Çeşitliliği Olarak Festival Etkinliklerinin Sınıflandırılması: Türkiye Üzerine Bir Değerlendirme. *ODÜ Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi (ODÜSOBİAD)*, 5(13), 306-323.
- Giritlioğlu, İ. Olcay, A. ve Özekici, Y. K. (2015). Bir turizm çeşitliliği olarak festival etkinliklerinin sınıflandırılması: Türkiye üzerine bir değerlendirme. *Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 5(13), 306-323.
- Goldblatt, J. (2000). A Future for Event Management: The Analysis of Major Trends Impacting The Emerging Profession. *Events Beyond 2000: Setting The Agenda*, 2.
- Gossling P. (2002). Road Map to a Sustainable Tourism Initiative: The Cross River State Tourism Vision and Policy, *Mofinews: Journal of Ministry of Finance Incorporated*, 4(5): 44–46.
- Gökçe, F. (2016). *Yerli halkın turizmin gelişimine yönelik algısı ve desteği: Afyonkarahisar örneği*, Master's thesis, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Greenwood, D. (1972). Tourism as an agent of change: a Spanish basque case study, *Ethnology*, 11: 80–91
- Gursoy, D., Kendall, K. W. (2006). Hosting mega events: Modeling locals' support. *Annals of Tourism Research*, 33(3), 603–623.
- Gül, Ö. G. M. (2013). Yerel festivallerin etkinliğine bağlı ziyaretçi kazanımları: Sındırgı yağcıbedir festivali örneği. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 18(2), 213-239.
- Güneş, E., & Alagöz, G. (2018). Yerel halkın turizm algısı: Erzincan'da bir araştırma. *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (15), 409-442.
- Gursoy D., & Rutherford D.G.(2004). Host attitudes toward tourism: An improved structural model. *Annals of Tourism Research*, 31(3), 495-516.
- Gursoy, D., Boğan, E., Dedeoğlu, B. B., ve Çalışkan, C. (2019). Residents' perceptions of hotels' corporate social responsibility initiatives and its impact on residents' sentiments to community and support for additional tourism development. *Journal of Hospitality and Tourism Management*, 39, 117–128.
- Gursoy, D., Jurowski, C., & Uysal, M. (2002). Resident attitudes: A structural modeling approach. *Annals of Tourism Research*, 29(1), 79-105.
- Gursoy, D., Kim, K. ve Uysal M. (2004). Perceived Impacts of Festivals and Special Events by Organizers: An Extension and Validation, *Tourism Management*, 25(1), 171–181.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., Anderson, R. E., & Tatham, R. L. (2005). *Multivariate data analysis* (6th ed.). New Jersey: Prentice Hall.

- Hall, C. M. (1989). The Definition And Analysis Of Hallmark Tourist Events. *GeoJournal*, 19 (3), 263-268.
- Harrill, R. (2004). Residents' attitudes toward tourism development: A literature review with implications for tourism planning. *Journal of planning literature*, 18(3), 251-266.
- Heenan D. (1978). Tourism and the Community: A Drama In Three Acts, *Journal Of Travel Research*, 16(4), 27-34.
- Heenan, A. D. (1978). Tourism And The Community, A Drama In Three Acts. *Journal of Travel Research*, 16(4), 30-32.
- Helgadóttir, G. (2018). Herding Livestock and Managing People: The Cultural Sustainability of a Harvest Festival. In J.Mair (Ed.), *The Routledge Handbook of Festivals 1st Edition* (pp. 335-343). Routledge.
- Hertanu, A., Boitor, A. B. (2012). S.T.E.P. Analysis On Event Tourism, Bulletin of the Transilvania University of Braşov Series V: Economic Sciences, (5)(54), No.(2), 25-31.
- Hiller, H. (2000). Mega-Events, Urban Boosterism and Growth Strategies: An Analysis of the Objectives and Legitimations of the Cape Town 2004 Olympic Bid, *International Journal of Urban and Regional Research*, 24(2).
- Hu, L. T. ve Bentler, P. M. (1999). Cut off criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Structural Equation Modeling: A Multidisciplinary Journal*, 6(1), 1-55.
- Hughes, K. (1991). Tourist Satisfaction: A Guided Cultural Tour in North Queensland. *Australian Psychologist*, 26(3), 166-171.
- Jago, K. L. ve Shaw, N. R. (1998). Special Events: A Conceptual and Definitional Framework, *Festival Management and Event Tourism*, 5 (1-2), 21-32.
- Janiskee, R. L. (1991). Rural festivals in South Carolina. *Journal of Cultural Geography*, 11(2), 31-43.
- Janiskee, R.L. (1980). South Carolina's harvest festivals: Rural delights for day tripping urbanites. *Journal of Cultural Geography*, 1(1), 96-104.
- Karagöz, D. (2006). *Etkinlik Turizmi ve Etkinlik Turizmi Bağlamında Yabancı Ziyaretçi Harcamalarının Ekonomiye Etkisi: Formula 1 2005 Türkiye Grand Prix Örneği* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Kaya, İ. (1997). *Sürdürülebilir turizm kalkınması ve ülkemiz açısından bir değerlendirme*.
- Keleş, H. (2021). *Turizmin yerel halkın yaşam kalitesi, memnuniyeti ve turizme desteği üzerindeki etkileri: Manavgat örneği*.

- Keleş, H. Akmeşe, H. (2022). Turizm Sektöründe Yerel Halkın Yaşam Kalitesi Kavramı. *Uluslararası Turizm ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9, 110-125.
- Kılıç, İ. ve Şimşek, Ö. F. (2014). Festival turizminin yerel ekonomi yetkileri: Trabzon Liman Festivali örneği. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 2(1), 43-54.
- Kim, K. Uysal, M. ve Sirgy, M. J. (2013). “How Does Tourism in a Community Impact the Quality of Life of Community Residents?”, *Tourism Management*, 36, 527-540.
- Kızılırmak, İ. (2006). Türkiye’de Düzenlenen Yerel Etkinliklerin Turistik Çekicilik Olarak Kullanılmasına Yönelik Bir İnceleme. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 15, 181-196.
- Kim, K., Uysal, M. (2012). Perceived Socio-Economic Impacts of Festivalsand Events Among Organizers. *Journal of Hospitalityand Leisure Marketing*, 10(3-4), 159-171.
- Kladou, S. (2011). *Cultural festivals: an overview*. In: ADA, Serhan, (ed.) Istanbul cultural festivals. Turkey, Turkish Ministry of Education& Culture, Istanbul Bilgi University Publications.
- Knez, I. (2014). Place and the Self: An Autobiographical Memory Synthesis, *Philosophical Psychology*, 27 (2): 164–92.
- Koçak, A. (2020). *Donanımlı Dalış Turizminin Yerel Halkın Yaşam Kalitesi Üzerine Etkileri*. İksad Yayınevi.
- Koh, K. Y. ve Anita, A. J. (2006). Special Events Marketing, *Journal of Convention ve EventTourism*, 8(2), 19–44,
- Kotler, P. Bowen, J. ve Makens, J. (2003). *Marketing for Hospitality and Tourism*. 7 Edition. Person Education, Upper Saddle River – New Jersey.
- Kozak, M., ve Rimmington, M. (2000). Tourist satisfaction with Mallorca, Spain, as an off-season holiday destination. *Journal of travel research*, 38(3), 260-269.
- Kozak, N., Kozak, A. M. ve Kozak, M. (2010). *Genel turizm, ilkeler ve kavramlar* (9.Baskı) Ankara: Detay Yayıncılık.
- Kozak, A. M. ve Bahçe, S. A. (2012). *Özel İlgi Turizmi*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Kozorog, M. (2011). Festival tourism and production of locality in a small Slovenian town. *Journal of Tourism and Cultural Change*, 9(4), 298-319.
- Kulualp, H. G. ve Saraç, Ö. (2019). Destekleme davranışı ve sosyal değişim teorisi kapsamında kırsal turizmin etkilerinin değerlendirilmesi. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(1), 643-666.
- Kyle, G., Graefe, A., Manning, R. ve Bacon, J. (2004). Effects of place attachment on users’ perceptions of social and environmental conditions in a natural setting, *Journal of Environmental Psychology*, 24, 213–225.

- LeBlanc, G. (1992). Factors Affecting Customer Evaluation of Service Quality in Travel Agencies: An Investigation of Customer Perceptions. *Journal of Travel Research*, 32, 10-16.
- Lee, C. K., Kim, J. S., ve Kim, J. S. (2018). Impact of a gaming company's CSR on residents' perceived benefits, quality of life, and support. *Tourism Management*, 64, 281-290.
- Lee, J, Lee, C. ve Choi, Y. (2011). Examining the role of emotional and functional values in festival evaluation. *Journal of Travel Research*, 6(5), 685-696.
- Lee, J.-S., ve Back, K.-J. (2008). Attendee-based brand equity. *Tourism Management*, 29, 331-344.
- Lee, T. H. ve Shen, Y. L. (2013). "The influence of leisure involvement and place attachment on destination loyalty: evidence from recreationists walking their dogs in urban parks", *Journal of Environmental Psychology*, 33, 76-85.
- Long, P. T. ve Perdue, R. R. (1989). The economic impact of rural festivals and special events: Assessing the spatial distribution of expenditures. *Journal of Travel Research*, 28(1), 7-11.
- Long, P. T. ve Perdue, R. R. (1990). The economic impact of rural festivals and special events: Assessing the spatial distribution of expenditures. *Journal of Travel Research*, (61), 19-14.
- Low, S. M. ve Altman, I. (1992). Chapter 1: Place Attachment—A Conceptual Inquiry, In *Place Attachment*, S. M. Low and I. Altman (Eds.). New York: Plenum, pp. 1-12.
- Malhotra N. K. Dash ve S. (2011). *Marketing research: An applied orientation*. London: Pearson.
- Mallen, C. ve Adams, J. L. (2008). *Sport, Recreation And Tourism Event Management: Theoretical And Practical Dimensions*. London: Routledge.
- Manzo, L. C. (2003). Beyond House and Haven: Toward a Revisioning of Emotional Relationships with Places, *Journal of Environmental Psychology*, 23 (1): 47–61.
- Mao, I. Y. ve Zhang, H. Q. (2012). Structural Relationships Among Destination Preference, Satisfaction and Loyalty in Chinese Tourists to Australia, *International Journal of Tourism Research*, 16: 201–208.
- Marsh, H. W. ve Hocevar, D. (1985). Application of confirmatory factor analysis to the study of self-concept: First- and higher order factor models and their invariance across groups. *Psychological Bulletin*, 97(3), 562-582.

- Mekânlı, G. (2005). *Örgütlerin Tanıtımında Bir İletişim Yöntemi Olarak Etkinlik Yönetimi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Halka İlişkiler Anabilim Dalı, İzmir.
- Murphy, P. E. ve Carmichael, B. A. (1991). "Assesingthe Tourism Benefits of an Open Access Sports Tournament: The 1989 B. C. Winter Games", *Journal of Travel Research*, 29, (32), 32-36.
- Nunkoo, R. ve Haywantee, R. (2012). Power, Trust, Social Exchange and Community Support, *Annals of Tourism Research*, 39(2), 997-1023.
- Nunnally, J. C. (1978). *Psychometric theory* (2nd edition). New York: McGraw-Hill.
- Nykiel, R. A. (2005). *Hospitality Management Strategies*, New Jersey: Upper Saddle River.
- O'Sullivan, D. ve Jackson, M. J. (2002). Festival Tourism: A Contributorto Sustainable Local Economic Development, *Journalof Sustainable Tourism*, 10(4), 325-342.
- Oliver, R. (1980). A cognitive model of the antecedent sandcon sequences of satisfactiondecisions. *Journal of Marketing Research*, 17, 460-469.
- Oliver, R. L. (1997). *Satisfaction: A Behavioral Perspective on the Consumer*, New York: Mcgraw-Hill.
- Özdemir O. ve Çimen, M. (2019). Festival turizminin yerel kültür üzerindeki etkileri: Mersin Uluslararası Müzik Festivali örneği. *Akdeniz Üniversitesi Turizm Fakültesi Dergisi*, 32(2), 87-101.
- Özer, E. Z. ve Çavuşoğlu, F. (2014). Rekreasyonel Bir Faaliyet Olarak Yerel Etkinliklerin Kırsal Turizme Etkisi. *International Journal of Science Culture and Sport*, (2), 191-202.
- Özgürel, G., Alkan, Ö. ve Ok, S. (2018). Datça Badem Çiçeği Festivali'nin Yöre Turizmine Olası Etkileri: Yerel Esnaf Üzerine Bir Araştırma. *International Journal of Social and Economic Sciences Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi*, 8(2): 10-19, ISSN: 2146-0078.
- Patwardhan, V., Ribeiro, M. A., Payini, V., Woosnam, K. M., Mallya, J. ve Gopalakrishnan, P. (2020). Visitors' place attachment and destination loyalty: Examining the roles of emotional solidarity and perceived safety. *Journal of Travel Research*, 59(1), 3-21.
- Perdue, R. R., Long, P. T. ve Kang, Y. S. (1999). Boomtown Tourism and Resident Quality of Life: The Marketing of Gaming to Host Community Residents, *Journal of Business Research*, 44(3), 165-178.
- Picard D. ve Robinson M. (2006). *Festivals, tourism and social change: Remaking worlds*. Channel View Publications, Clevedon, England.

- Pira, A. (2004). *Etkinlik Yönetimi*, Ankara: Mediacat Yayınları.
- Pizam, A. (1978). Tourism's impacts: The social costs to the destination community as perceived by its residents. *Journal of travel research*, 16(4), 8-12.
- Pizam, A., Neumann, Y. ve Reichel, A. (1978). Dimentions of Tourist Satisfaction With A Destination Area. *Annals of Tourism Research*, 5(3), 314-322.
- Pranic, Petric ve Cetinic (2012). Host population perceptions of the social impacts of sport tourism events in transition countries: Evidence from Croatia, *International Journal of Event and Festival Management*. 3 (3): 236-256.
- Prayag, G. ve Ryan, C. (2012). Antecedents of Tourist's Loyalty to Mauritius: The Role and Influence of Destination Image, Place Attachment, Personal Involvement, and Satisfaction, *Journal of Travel Research*, 51 (3): 342-56.
- Prayag, G., Hosany, S., Nunkoo, R., Alders, T. (2013). London residents' support for the 2012 Olympic Games: The mediating effect of overall attitude. *Tourism Management*, 36, 629-640.
- Reid, S. (2007). Identifying social consequences of ruralevents. *Event Management*, 11, 89-98.
- Reisinger, Y. ve Waryszak, R. (1995). Japanese Tourists' Perceptions of Their Tour Guides: Australian Experience. *Journal of Vacation Marketing*, 1(1), 28-40.
- Richards, G. ve Palmer, R. (2012). *Eventfulcities*, Routledge, London.
- Richards, G. ve Wilson, J. (2004). The Impact of Cultural Events on City Image: Rotterdam, Cultural Capital of Europe 2001, *Urban Studies*, 41(10), 1931-1951.
- Ross, Elizabeth, L. D., ve Seppo E. Iso-Ahola (1991). Sightseeing Tourists' Motivation and Satisfaction. *Annals of Tourism Research*, 18, 226-37.
- Saçlı, Ç., Ersöz, B. ve Kahraman, C. Ö. (2019). Etkinlik Katılımcılarının Destinasyon İmajı Algılarının Tekrar Ziyaret Etme Eğilimleri Üzerine Etkisi: Portakal Çiçeği Karnavalı Örneği. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 28(1), 178-190.
- Sarı, Y. ve Özdemir, C. (2014). Turizm Gelişiminin Eskişehir Odunpazarı Sakinlerinin Yaşam Kalitesi Üzerindeki Etkisi, *15. Ulusal Turizm Kongresi bildiri kitabı*, Ankara, 241-253.
- Seçilmiş, C. (2011). Ziyaretçilerin Gözüyle Eskişehir Turizmi'nin Gelişmesini etkileyen Sorunlar. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 3 (3), 37-57.
- Sert, A. N. (2013). *Kırsal turizm bölgelerinde festivallerin yerel halk üzerindeki sosyal etkileri: Beypazarı festivaline yönelik bir araştırma*. Yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.

- Sert, A. N. (2017). *Festivallerin Yerel Halk Üzerindeki Sosyal Etkileri: Beypazarı Örneği*. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (38), 187-199.
- Sert, A. N. (2019). *Sürdürülebilir turizm gelişiminde turizmin yerel halk tarafından algılanan etkilerinin, toplum katılımının ve turizm gelişimine desteğin rolü: Beypazarı örneği*. Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 22(42), 407-428.
- Sharpley, R. ve Stone, P. (2011). Socio-cultural impacts of events: meanings, authorized transgression and social capital. In S. Page and J. Connell (Eds.), *The Routledge Handbook of Events* (Bölüm 23). London: Routledge.
- Sheth, J. N ve Parvatiyar, A. (1995). Relationship marketing in consumer markets: Antecedents and consequences. *Journal of the Academy of Marketing Science*, 23(4), 255-271
- Shone, A. ve Parry, B. (2004). *Successful Event Management: A Practical Handbook*. USA: Thomson Learning.
- Small, K., Edwards, D. ve Sheridan, L. (2005). A flexible framework for evaluating the socio-cultural impacts of a (small) festival. *International Journal of Event Management Research*, 1(1), 66-76.
- Song, Z., Xing, L. ve Chathoth, P. K. (2015). The effects of festival impacts on support intentions based on residents' ratings of festival performance and satisfaction: a new integrative approach, *Journal of Sustainable Tourism*, 23(2), 316-337.
- Steele, F. (1981). *The Sense of Place*, CBI Publishing Company Inc.
- Sukiman, M. F., Omar, S. I., Muhibudin, M., Yussof, I., ve Mohamed, B. (2013). Tourist satisfaction as the key to destination survival in Pahang. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 91, 78-87
- Sümbül, G. ve Erdem, B. (2022). Turist-Yerel Halk Etkileşimi Açısından Duygusal Dayanışma Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 6(4), 1199-1216.
- Şahin, M., & Coşkun, Y. (2016). Kültür turizmi ve yerel halkın tutumları: Bursa Uluslararası Nilüfer Elma Festivali örneği. *Anatolia Turizm Araştırmaları Dergisi*, 27(1), 32-44.
- Tabachnick, B. G., Fidell, L. S., & Ullman, J. B. (2007). *Using multivariate statistics* (Vol. 5, pp. 481-498). Boston, MA: Pearson.
- Thibaut, J.W. ve Kelly, H. (1959). *The social psychology of groups*. New York: Wiley.
- Tokatlı, C. (2019). *Yerel halkın festivallerin etkilerine yönelik algılarının algılanan değer, festival memnuniyeti ve festival sadakati üzerindeki etkisi: Uluslararası şile bezi kültür*

- ve sanat festivali örneği. Yüksek Lisans Tezi. Kırklareli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırklareli.
- Tosun C., & Timothy D. J. (2012). Festival turizmi ve yerel ekonomik kalkınma. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 23(3), 371-377.
- Trentelman, C. K. (2009). Big, Smelly, Salty Lake that I Call Home: Sense of Place with a Mixed Amenity Setting, *All Graduate Theses and Dissertations*, 402.
- Türker, G. Ö., & Türker, A. (2014). Yerel Halkın Turizm Etkilerini Algılama Düzeyi Turizm Desteğini Nasıl Etkiler: Dalyan Destinasyonu Örneği. *Ejovoc (Electronic Journal of Vocational Colleges)*, 4(1), 81-98.
- Türker, N. (2016). Turizmin Yerel Halkın Yaşam Kalitesi Üzerine Etkisi: Safranbolu Örneği, *Karabuk University Journal of Institute of Social Sciences*, 6 (6-1), 1-1.
- Türkmen, N. (2017). *Türkiye’de Festivaller ve Şenlikler*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı Halk Edebiyatı Bilim Dalı, Sivas.
- Van der Wagen, L. ve White, L. (2010). *Events Management “fortourism, cultural, business sand sportin gevents”*. Pearson Higher Education AU.
- Wang, Y. (2009). *The impact of festival sand events on city image: A Case Analysis of Ningbo International Fashion Festival*, Yüksek Lisans Tezi, Erasmus.
- Ward, C. ve Berno, T. (2011). Beyond Social Exchange Theory: Attitudes Toward Tourists, *Annals of Tourism Research*, 38(4), 1556-1569.
- Wasserman P. (1974). *Festivals sourcebook: A reference guide to fairs, festivals, and celebrations*. Gale ResearchCo., Detroit.
- Williams, D. R., Patterson, M. E., Roggenbuck, J. W. ve Watson, A. E. (1992). “Beyond the commodity metaphor: Examining emotional and symbolic attachment to place”, *Leisure Sciences*, 14, 29-46.
- Wilson, J., ve Udall, L. (1982). *Folk festivals: A handbook for organization and management*. University of Tennessee Press.
- Woo, E., Kim, H. ve Uysal, M. (2015). Life satisfaction and support for tourism development. *Annals of Tourism Research*, 50 (1), 84–97.
- Woosnam, K. M. ve W. C. Norman. 2010. “Measuring Residents’ Emotional Solidarity with Tourists: Scale Development of Durkheim’s Theoretical Constructs.” *Journal of Travel Research*, 49 (3): 365–80.

- Wu, S. Lin, C.S. ve Lin, T.C. (2006). Exploring know ledge sharing in virtualteams: A social Exchange theory perspective. *Inproceeding of39th Hawaii International International Conference on Systems Science*, 4-7 January 2006, Kauai, HI, USA.
- Yalçınkaya, T. ve Saatçı, G. (2018). Yöresel Festivallerin Yerel Halk Üzerindeki Etkileri: Alaçatı Ot Festivali Örneği, *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, The Journal of Social Sciences Institute*, 153-170
- Yayla, Ö. ve Çetiner, H. (2019). Boş zamanların değerlendirilmesinde etkili olan faktörlerin boş zaman tatminine etkisi, *Turizm Akademik Dergisi*, 6 (1), 219-228.
- Yayla, Ö., Kökmen Seyirci, H. ve Keleş, H. (2019). “Manavgat’ta Kültür Turizmi”, in: 4 *Mevsim Turizm 4 Mevsim Manavgat*, Bakır Sert H. , Eds., Ankara: Detay Yayıncılık, ss.2-27,
- Yayla, Ş. (2017). *Yöresel Yemek Festivaline Katılım Motivasyonu ile Festivallerin Destinasyon İmajına ve Davranışsal Niyetlere Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, ESOGÜ, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Yetginer, S. (2019). *Alternatif turizm kapsamında festival turizminin yerel halk üzerindeki etkisinin incelenmesi: Edremit örneği*, Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yıldırım Saçılık, M. ve Çevik, S. (2017). Etkinlik Turizminin Sağladığı Faydalar Açısından Erdek Zamanı Festivali Katılımcılarının Memnuniyet Düzeylerinin Belirlenmesi. *Route Educational and Social Science Journal*, 4(7), 240-257.
- Yıldız, B. S. ve Polat, E. (2016). Yerel Halkın Eskişehir’de Düzenlenen Festivallerin Etkilerine Yönelik Algıları, *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 4(2), 40–62.
- Yıldız, S. B. ve Polat, E. (2016). *Yerel halkın Eskişehir’de düzenlenen festivallerin etkilerine yönelik algıları*.
- Yılmaz, A. G. E. ve Esen, A. G. F. Ö. (2017). Muğla’da Şenlik Var: Geleneksel Yörük Türkmen Şenliği Örneği Öz. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5 (47).
- Yolal, M., Çetinel, F. ve Uysal, M. (2009). An examination of festival motivation and perceived benefits relationship: Eskişehir International Festival. *Journal of Convention & Event Tourism*, (10), 276–291.
- Yoon, Y., Lee, J. ve Lee, C. (2010). “Measuring Festival Quality And Value AffectingVisitors’Satisfaction and Loyalty Using A Structural Approach’’, *International Journal of Hospitality Management*, 29(2), 335-342.
- Yoon, Y., ve Uysal, M. (2005). An examination of the effects of motivation and satisfaction on destination loyalty: A structural model. *Tourism Management*, 26(1), 45-56.

- Zavalsız, Y. S. (2001). *KörfezKrizi'ndenGünümüzeTürkiye-Ortadoğu İlişkilerinin Arapların Turizm Tercihine Etkisi ve TürkTurizmi*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara ÜniversitesiOrtadoğuve İslam Ülkeleri Enstitüsü Antropoloji ve Sosyoloji ABD.
- Zavalsız, Y. S. ve Öztürk, Y. E. (2020). Festivallerin Yerel Halk Üzerindeki Sosyo-Kültürel Etkileri: Uluslararası Altın Safran Belgesel Film Festivali Örneği, *Journal of Humanitiesand Tourism Research* 2020, 10 (2): 456
- Zavalsız, Y. S. ve Öztürk, Y. E. (2020). Festivallerin yerel halk üzerindeki sosyo-kültüreletkileri: UluslararasıAltın Safran Belgesel Film Festivali örneği. *Journal of Humanities and Tourism Research*, 10(2), 456-474.
- Zengin, B. (2010). Turizm sektörünün Türkiye ekonomisine reel ve moneter etkileri. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 5(1), 102-126.
- Zengin, B., Kınır, S. ve Tezcan, N. Ş. (2018). Gençlerin turizm algısı ve turizme verilen destek; Sakarya üniversitesi öğrencileri üzerine bir araştırma. *Bartın Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 9(18), 147-168.

İnternet Kaynakları

- TÜİK (2023). Manavgat ilçe nüfusu. <https://www.nufusune.com/> Erişim tarihi: 03.04.2023.
- Türk Dil Kurumu Büyük Türkçe Sözlük (2019). <http://sozluk.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 21.07.2019)

ÖZGEÇMİŞ

Adı ve SOYADI	Onur GÖK
EĞİTİM DURUMU	
Mezun Olduğu Lise	Ankara Kurtuluş Lisesi
Lisans Diploması	Gaziantep Üniversitesi Türk Müziği Devlet Konservatuarı
Yabancı Dil / Diller	İngilizce
BİLİMSEL FAALİYETLER	
İŞ DENEYİMİ	
Stajlar	
Çalıştığı Kurumlar	Manavgat Belediyesi-Kültür İşler Müdürlüğü